

105

کانوینا نیکی - ۲۰۱۵

Sîlav سیلاڤ

کۆڤارەگا هەریفانەری ل ئامیڤدیڤ دەرد کەرفیت kuvareka heyivane ye li amêdiyê derdikewît

پەییگا تە ل کۆچکا جانکایی ب قەدرگرتتڤه هاتە وەرگرتن سەر وەرئ مەزن

شاگردیٔ ئامیڤدیڤ چ ژ بارزانی نەمر دتیا ؟

هێزا مە دئیگرتتا مەدایە

دین، یان جفاک، کی ژوان پتر دیتە ریگری ئازادیا ژنی .. ؟

شەری سوننە و شیعا گەهاندا پاپۆرا دەولەتا کوردایە

دەولەتا کوردا یا بوویە داخازیا هەقپەیمانیا دژی تیرۆرسیتت داعشی

محمد محسن

هیزا مه دئیگر تئا مه دایه

ئه گهر ئه م بهر یخو بدینه شاییت میدیاییت کوردستانی و گوهمی خو بدینه بوچوونیت جادا کوردستانی، دی مروف گهلهک دلسار بیت، ژبه رکو ههر تیله فزیونهک و رادیو و روژنامه

و گوفا و مالپه ره کئی ئه لکترونی و گوئیت ههمی ته خا دناف وهلاتی مه دا، دی مروف باش زانیت کو هیژ کورد نه گه هشتینه بازه کا باشا ره و شنه زری، ژبه رکو ههر هزر و دیتنه کا ل بهر چافی مروفی دکه قیت، یان گوهمی دبیت، دی زانی تاگیریا ئالیه کئی سیاسی ههمبیزکریه و نه و هزر نه شیاپه خو ژ ناقره و کا هزریا وی هیزا سیاسی دویر بیخیت و باش خویا دبیت کو پارتایه تیا بهرته نگ یا ل سهر هزر و مه ژیی ههمیا یا زاله و په بیکا ههمیاژی د چارچوو قه و دنیینه کا حزیدا دهیته هه فیرکرن و هزر و بوچوونیت نه ته وی دهینه ژبیرکرن و ههر ئیک ژی دیتن و هزرکرنیت خو ب راستی دزانیت و هزرا بهرامبه رژی خه له ت دزانیت و ههر ئالیه ک ژی ئالیی دیتر گوننه هبار دکه ت کو یی گریدایی بیقان وهلاتیه و نه جینداییت وی وهلاتی ب جه دئینیت و ههر ئیک ژی نه جینداییت خو براست ل قه له م ددهت و ئه گهر ئه م ل دیروکی بزقرین دی زانین کو نه و گریکا ئالوز ههر ئه قه بوویه، مه وه کو کورد چ ستراتیژییه کا راست و دروست نه بوویه کو ل سهر بچین، له وا ئه م بوینه قوربانیتت دهوله تیت مه زن.

ئه قجا ل دویماهییت پستی هاتنا داعشی و قوربانیدانا پیشمه رگه ی ل کوردستانی و چ ل باشور و چ ل روژناقا، یا بو ههمی وهلاتیت دونیایی خویا بووی کو کوردییت شیاین ل سهر عه ردی سهر تیوروستیت داعشی زالبوین، راسته قوربانیتت مه زن داینه، به لی ئه قروکه ههر که سه ک وه ک شانازی ب پیشمه رگه ی و شه رقانیتت کوردستانی دکه تن بو واقعه ک و ل ههمی دونیایی ده قووتی پی دکهن، به لی پارتییت سیاسی ل باشور و باکور و روژناقا ژبه ر پارتایه تیا بهرته نگ که فتینه د هه فرکیه کا مه زن دا و نه یاریت ملله تی مه ژی فارس و تورک و عه ره ب، ئانکو رژیمی ت داگیرکه ر، هه رده م دژی ئیک و دو بوینه و دیتنیت وان د جودابووینه، به لی بو دوزا کوردا هه رده م و هه تا ئه قرو ئیک دهنگن و ئیک تیپن و یاریکه ری ت خو ب جوانی پارقه دکهن و وه کو فلمه کئی سینهمایی نه کته ری ت فلمی ههر ئیک رولی خو دبینیت، بو ژیک قه کرن و دویرکه قتنا کوردا ژ ئیک و دو و کوردا ژی هه تا ئه قرو مفا ژ سهر بوریت که فن وه رنه گرتینه و ئه قه 100 سال ل سهر په یمانا سایکس-بیکو قه چوون، دیاره دی نه خشی ده قهری ژی هیته گوهورین، نوکه ب به ژن و بالا کوردان دهیته گوتن و جادا وهلاتیت دونیایی ب ههمی ته خ و چینیت خو قه بوینه لوبیا کوردا، ئه قجا که س ب خورتی مه ناکه ته دهوله ت، هه فرکی و ناکوکییت خو ب ده نه لایه کی و لژنه یه کا بلند دروست بکه ن بو خالی ت گرنگی ت نه ته وا کورد و ههر پارچه کئی تاییه تمه ندیا خو هه یه، ل دویف وان تاییه تمه ندیان، به رنامه ی بو بداریژن و کاری ل سهر بکه ن دگه ل هه قه یمانا، ئه گهر قی نه که ن ههر چوار دهوله ت دی گه له ک داگیرانا بو وهلاتیت هه قه یمانان که ن و دی کورد دقئ یاریی دا بنه قوربانی، ئه گهر ئه م هزر بکه ن ئه م هه قالی ت هه قه یمانانینه، بلا خو پشتراست نه که ن، ئه گهر د ناخودا ئیک ده ست و ئیک دل نه بین، مومکن نینه ئه وا کوردان دقئیت بو بهیته کرن و هیجه تا هه قه یمانان ژی دی یا خوشبیت.

دیسان خاله کا دی یا گرنگ نه وه کو ژ ئه قرو ویقه، نه خاسمه پستی کو مادی 140 بده سته هاتی و بوویه ژیواره ک، پستی هیرش ل سهر مويسل بکه ن، پیدقیه دگه ل هیزیت هه قه یمانا پیکه اتنه کئی بکه ن کا دی پیشمه رگه ل کیری بیت، چونکی ئه گهر داعش چوون ژی گه له کیت دیتر هه نه کیری ت خو خوش دکهن بو کوردان، له وا ئیدی به سه شاشی و هه فرکی ت نه پاک بده نه لایه کی، ئه قرو گا فا هندئ نینه، ب ئیک دهنگ خالی ت گرنک و ئیستراتیجی بو کوردستانی دگه ل هه قه یمانا به حس بکه ن و بنقیسن و به لگه و ب شه هده ییا نه ته وه ییت ئیکگرتی، چمکی ئه قروکه رولی کوردا یی پیشچاقه و لوبیه کا بهیز ژی کوردا هه یه، دیسا بزاقیت خورتر بکه ن کو هه قده ریه کا باش مه دگه ل سونا ژی هه بیت، ژبه رکو ئه و هه قده ری ت مه نه.

له‌شکرئ ئیراقئ نه‌ویریت هه‌قرویشی
داعش بییت

زانا و قازیئ شوره‌شئ مه‌لا ئیبراهیم
دۆسکی وه‌غهره‌ دویماهیئ کر

قه‌نتهره و قشلا داودیئ و گیزگیزا
دویماهیئ

دیروکه‌کا قه‌شارتی د هه‌میژا هاریکا
شیخا دا

خودانی نیمتیاژئ

محمد محسن

سه‌رنقیسکار

خالد دیره‌شی

xalidderesi63@yahoo.com

+964 750 4642107

ده‌سته‌کا نقیسکاران

د. ناشتی عه‌بدولحه‌کیم

محمد عه‌بدوللا نامیڤی

یوسف محمه‌د سه‌عید

سه‌ردار هیتوتی

راسته‌کرن و شیداچوونا نه‌زمانی

حه‌میڤی بامهرنی

ده‌رنیخستنا هونه‌ری

عه‌لی حه‌فزوللا

alirekany69@gmail.com

Tel: +964 750 4226413

نه‌دریس : نامیڤی - کانیا مالا

نقیسینگه‌ها ده‌ووک /

ماسیکئ - نیژیکئ دیرا نه‌رمه‌نا

Tel: +9640627633369

سیلاف لسه‌ر تورا نینه‌رنیڤی:

www.amedye.com

www.kdp-leqa18.com

چاپخانا خانی - ده‌ووک

دهوله تا كوردا يا بوويه داخازي

ئەمريكا و هه‌فه‌په‌يمانيت وى ييت گه‌هشتينه باوه‌ريه‌كى، كو ستراتيجيا فه‌براندى و هه‌لكيشانا ره‌يت داعشى، ب دانانا دهوله‌تا كوردى ده‌ستپيدكەت، هه‌ر رۆژه‌كى نه‌يا دى ئەم يى سالۆخه‌تيت وى ديبين. نوکه و ل سهر بازا (مستوى) ده‌فه‌رى ژى، بوچوونيت جوډال سهر فى دهوله‌تا ساڤا هه‌نه. هندهك دهوله‌تيت ده‌فه‌رى، نه‌خاسمه ئيراق و سوڤي، دانانا فى دهوله‌تيت جهى دلگرانيا وانه، به‌لى هه‌ردوك يى ژ به‌ريك چووين و شيانيت هندی نين دژى فى دهوله‌تيت راوه‌ستن. پترى (٦٠) سالايه كو تركيا ئەنداما په‌يمان ژوریا ئەتله‌سيه، دزانيت ژى دى هه‌ر ئەف دهوله‌ته دروست بيت، يا ژ وى به‌يت دى سهره‌ده‌ريه‌كا ب ئەقل دگه‌لدا كه‌ت. راسته بو ترکی خوش نينه دهوله‌ته‌ك ب ناڤى كوردستان

چييت، به‌لى ئەو بکروبوکيشا به‌رئاقلا نه‌تر دخوينيت، ديپزيت به‌رامبه‌رى دهوله‌تا كوردى ئەم ريگر نينين، دهوله‌ته‌ك ب تنى ب ره‌نگه‌كى ئاشکرا دژاتيا فى دهوله‌تيت دکەت، ئيرانه، يا رژده كو ب چ ره‌نگه‌كى نابيت ئيراق و سوڤيا به‌ينه ليکفه‌کرن، بو فى چه‌ندى ژى يا ژى به‌يت يا دکەت، هه‌تا گه‌هشتيه هندی يا مايى خو د ته‌رابه‌راکرن هيزيت كوردستانى دکەت. دال سهر فى مژار و ئاريشه و دانانا دهوله‌تا كوردى باخفين، دى فى دانوستاندا فه‌کرى دگه‌ل (د. محمه‌د صالح جومعه) شيره‌تکارى سهرۆكى پارتى ديموکراتى كوردستان و ئەندامى به‌رى يى مه‌کته‌با سياسى يا وى پارتى كه‌ين، وى ژى ب فى ره‌نگى چاندا خو بو گولان قالاكر.

• ده‌ستودانى نوکه يى رۆژه‌لاتا ناڤه‌راست، يى شيلوبيله و گه‌له‌ك گوهورين يى تيدا چيدبن، دناڤ فى گيژه‌فانكى دا ئاريشا كوردا يا بوويه باده‌كه‌كا هه‌ژى، نه‌رى دناڤ فى ده‌ستودانى ئالۆزى ده‌فه‌رى دى چاوا سه‌حكه‌ينه ئاريشا سياسى يا كوردا؟

چهند بيژين و چاوا سه‌حكه‌ينى، ده‌ستودانى ده‌فه‌رى يى خرابه و دقوناغه‌كا نازك دا يا دبۆريت، ژبه‌ر فى چه‌ندى هه‌ر ژ په‌يمان سايكس-پيكوى و شه‌رى دونيايى يى ئيكي وه‌ره، هه‌تا دگه‌هيتته ئەوا ديپزنى به‌ارا عه‌ره‌بى، هه‌ر چه‌نده ئەز ديپزنى زڤستانا عه‌ره‌بى، ده‌ستودانى رۆژه‌لاتا ناڤه‌راست چ جاراب فى ره‌نگى نه‌بوويه، دوان سه‌دسالييت بوڤيدا، ئاريشيت فى ده‌فه‌رى هاتبوونه نخافتن و نه‌هاتنه چاره‌کرن، به‌لى ل سالا (٢٠١١) په‌قى، فيجا هه‌مى ئەو ئاريشه و دژايه‌تيت ل ده‌فه‌رى هه‌ين، جاره‌كا دى دياربوونه‌فه و شيلوبيله‌كا مه‌زن چيپوو. به‌حسنى خه‌به‌رى، ئاريشا دناڤه‌را سوننه و شيعا، ١٤٠٠ سالا به‌رى نوکه بوو، فيجارى ب ره‌نگى دژوار و خوينه‌لوتر ديار بووڤه. ديسان ئيران ژى يا خو د هه‌لافيت و دڤيت سهره‌ريا خو ل سهر هه‌مى ده‌فه‌ريت رۆژه‌لاتا ناڤه‌راست ب سه‌پينيت. ئيرانى ل سهره‌ختى ئمپراتوريا كورشى (٢٥٠٠) سالا به‌رى نوکه، سهره‌ريا خو ل سهر ده‌فه‌رى هه‌مى هه‌بوو، نوکه ژى يى بزافى دکەن جاره‌كا دى وى سهره‌ريى فه‌گه‌رينه‌فه، تركيا ژى خو ب ميراتگرا ئمپراتوريا ئوسمانى دده‌ته نياسين، وى دڤيت جاره‌كا دى ئمپراتوريا ئوسمانى ب روح بيخيتته‌فه، سوننه ب ره‌نگه‌كى ته‌ڤاى و عه‌ره‌بيت سوننه ب ره‌نگه‌كى نه‌مازهيى دڤيت خيلافه‌تا ئيسلامى فه‌ژينه‌فه، بو فى چه‌ندى ژلايى دهوله‌تيت ده‌فه‌ريته پشته‌فانيا داعشى هاته‌کرن، پشتى دهوله‌تا ئيسلامى ل ئيراقى و سوڤي هاتيه راگه‌هاندىن، په‌يمان سايكس-پيكوى ب دوماهى هات، ئەو راسته وه‌ختى

داعش ده‌ره‌كفتى و خيلافه‌تا ئيسلامى راگه‌هاندى، پاشى وان داعشا ئيرش كرية سهر كوردستانى، زيانه‌كا مه‌زن قمه‌كه‌فت و مه‌قوربانيت مه‌زن ژى دان، به‌لى ژ لايه‌كيديه ژبه‌ركو نه‌خشى سايكس پيكوى ب دويماهى هات، فى جارى د خلمه‌تا كوردا دا بوو، هه‌كه ژ لايه‌كيفه هه‌مى دهوله‌تيت ده‌فه‌رى و كه‌نداڤى پشته‌فانيا داعشى كربت، ئەفه بو سه‌ده‌مه‌ك كو سايكس پيكو نه‌مينيت، فى چه‌ندى چيپوونا دهوله‌تا كوردى به‌زتر ليكر، ژبه‌ركو بو سه‌ده‌مه‌ك كو نه‌خشه‌واره‌كى نوى بو ده‌فه‌رى به‌يته داريشتن، د داريشتن فى نه‌خشه‌وارى دا، شه‌ره‌كى دژوار دناڤه‌را تركيا و ئيرانى ژلايه‌كيفه و سعوديى و ئيرانى ژ لايه‌كيديه قه‌وميت.

• ده‌مى مروڤ خويندنتيت ته‌دينيت، ئەويت تو ده‌ستودانى تيدا شوڤه‌ده‌كى، تو ئاڤريى ب رولى دهوله‌ته‌كا مه‌زن يا وه‌كى ئسرائيلى ناده‌ى، تو رولى ئسرائيلى دڤان بکروبوکيشا دا چاوا دخوينى؟

سا هه قه پهمانیا دژی تیرورستیت داعشی

بهری ئەز بهیمه سەر روۆی ئسرائیلی، ئەز دبیژم پیدقی نه بوو ئسرائیل و عه ره ب پشتی راگه هاندنا دهوله تا ئسرائیلی ل سالا ۱۹۴۸ ئی شه ری وان بکهت، ئەفه ژێ ژبه ر وی چهندی داب دانوستاندنی دو دهوله ت (فهلستین و ئسرائیل) چین، ئەفه ژێ دا د مسلحه تا عه ره با دا بیت، به لی ژ وی وه ختی وه ره چ دهوله ته کا عه ره بی نه شیایه هیژه کا له شکه ری یا هه مبه ری ئیسرایلی چیکهت، نوکه ئسرائیل هیژه کا مه زنه د روژه لاتا نافه راست دا، ئیران وه سا هزرده کهت چ هیژ نینن به ره نگاری وی بن، ئسرائیل تی نه بیت، له وا ئاریشیت مه زن ییت دناقه به را ئیرانی و ئسرائیلی ل سەر باده کیت هه ژێ ییت هه یین، ئیران گه له ک ژێ دترسیت، قی چهندی

ئیران نه بتنی ژلای ل ه شکه ریقه، به لکی ژ لای ته کنه لوژی و هونه ری و مروقی ژێ هه می دهوله تیت عه ره بی و هه تا ترکیا ژێ به یژتره، به لی ئاریشا ئیرانی هه ر ژ سهروه ختی کووشی هه تا ئەفرو، دهوله تا وی د خلمه تا دینی دا نه بوویه، به لکی دین یی د خلمه تا دهوله تی دا، نوکه ژێ دهوله ت یا د خلمه تا دینی دا، ئەفه ژێ نه بتنی د چارچوقی ئیرانی دا، به لکی یا خو خویساندی ه ئیراق و سو ری و لوبنانی و به حرینی ژێ هه تا دگه هیته یه مهنی ژێ، ئەف مه دا شیعی ژبه ر وی چهندی بوویه کو دهوله ت د خلمه تا دینی دا بوو، ل به رامبه ری قی چهندی ژێ ترکیا ژێ دهوله ت یا ئیخستیه د خلمه تا دینی دا، ئەفه ژێ

دیاردکهت کو هه ر د دیروکی دا هه ر لایه ک بزاقی دکهت سهروه ریا خو ل سەر یا دی بسه پینیت، فه ریژا قی چهندی ژێ دئ نه ویت کا چاوا محمه د علی پاشا و سه دام حسین که قتن، ترکیا و ئیران ژێ دئ که قن.

• ل دو یف خاندنیت ته بو قی ده ستودانی ئالوز، وه کی ته ئافری پی کری دئ مفای گه هینیه ته باده ک و دانانا دهوله تا کوردی، دنا ف فان هیژیت ده فه ری دا کو کوردا دهوله ت نینه، نه ری ئەف خوشدیتنا هه وه ژیده ری وی ژ کیشه ده یت؟

ئه گه ر سه حکه یه نه دیروکا رزگار یخازا کوردستانی، دی بینین هه ر ب در یژا هیا دیروکی هه تا سه ره لدانا (۱۹۹۱) ئی ئەم هه قالیت دوژمنی خو بووین و دوژمنیت دوستیت خو بووین، به لی پشتی

ترکیا و ئسرائیلی دا کیم دکهت، قیجا دبیت شه ر دناقه به را ئیران و ئسرائیلی چیبیت، ئیران ب هه می ره نگا یا ب دژی ئسرائیل و نه مریکا

روژ ئاقای راوستای، ل به رامبه ری ژێ ئسرائیل ژێ یا هه می بزاقا دکهت لغا قیت ئیرانی بگریت.

• به لی وه ختی ئەم ب ره نگه کی هویر سه حده کینه بکرو بکیشیت روژه لاتا نافه راست، دئ ب ئاشکرا بینین مه دا شیعی یا به رفه ره دبیت. به حس خه به ری: هه که به ری نوکه عه ره بستانا سه ودی ژ کفانا شیعی ترسیابیت، نوکه ئەف کفانه یی به رفه ره تر لیها تی، هه ر چاره خیت سه ودی ییت گرتین، نه ری به رفه ره بوونا مه دا شیعی روژه لاتا نافه راست هه فرویشی گوهورینی کریه؟

ژبه ر هیژا ئیرانی و لاوازا دهوله تیت عه ره بی مه دا شیعی چیبوو، چ جه ل روژه لاتا نافه راست نه ماینه، کو ئیرانی خویا خو نه کریه گرا را وان، نوکه ژێ

سه ره فه گیری ئیرانی ییت پالداین دا بیژن ئەم ئسرائیلی ل سەر نه خشه واری سیاسی دنیای نا هیلین. دیسان تیکه له ییت ترکیا و ئسرائیلی د باش نینن، به لی ژبه رکو ئسرائیل یا پشتا کوردا دگریت، ترکیا یا دبیته ئسرائیلی هه که تو پشته قانیا کوردا بکه ی، ئەز ژێ دئ پشته قانیا فلسینی که م، ئانکو نوکه ئسرائیل یا د سی به روکا دا شه ری دکهت، ئەو ژێ: شه ری دناقه به را ئیرانی و ئسرائیلی، ئسرائیل و عه ره ب، ئسرائیل و ترکیا. به لی ژبه رکو دهوله تیت عه ره بی ترسا ژ سه وه ری ئیرانی هه ی، قی چهندی ترسا شه ری عه ره بی ئسرائیلی یا کیم کری. دیسان د شه ری مه زه به یی سونه و شیعا دا، ترکیا دئ خو ده ته دگه ل دهوله تیت عه ره بی و بدژی ئیرانی راوه ستیت، ئەفه ژێ ترسا شه ری دناقه به را

سه رهلدانا سالا (۱۹۹۱)ی و کوچا ملیوونی، دانانا دهقهره کا تهنا ل ژیری کوردستانی، ل قیری کوردستان ژ وی چهندی ده رکهفت ئیدی پیدفی سهرداگریت (محتل) خو بیت، ب باوه ریا من پشتی سالا (۱۹۹۱)ی باده کا کوردا ژ دهستیت سهرداگریت کوردستانی هاته ده ری، پشتی داعش دیار بووی، خیلافه تا ئیسلامی ل هه یفا خزیرانا سالا ۲۰۱۴ راگه هاندی، هیزیت پیشمه رگه ی ل هه می روژهلاتا نافه راست شیان

به رسینگی قی ریکخستیا تیروستی بگرن، پاشی پاشقه برن و شکاندن، نهفه ژ ی بو نه گهری وی چهندی هه قه یمانه کا (۶۳) دهولهتی دژی داعشی چیت، نهف هه ر ۶۳ دهولهته یی پشته فانی کوردستانی دکهن. نهفه ژ ی جارا ئیکیه د دیروکی دا دهلیقه کا هوسا بو کوردا د خولقیت، جارا ئیکیه دهولهتیت سهرداگریت کوردستانی نهشین دهستی خو دریزکه نه کوردا، نهف چه کی نوکه هه قه یمانا دایه کوردا، ب دریزاهیا دیروکی چ وهلاتا نه دایه کوردا، زیده باری قی چهندی نوکه هه قه یمان یا دیژیت دانانا دهولهته کا کوردا تشته کی پیدفی، داخازی ژ ی دکهن دهولهتا کوردی بهیته دانان، بهلی حه قی مهیه هه که ب چافه کی فه کری سه حکه ینه قی ئالیسهنگی، نه م نهشین ب چه که کی تهقلیدی شهری ئیراق و ترکی و سوریی و ئیرانی بکه یین، بهلی دهستودانی نه قرو یی هاتیه گوهورین، نوکه ۶۳ دهولهت پشته فانی کوردستانی دکهن، هنده ک ژ وانا ژ ی داخازا دانانا دهولهتا کوردی دکهن، بهحسی خه بهری دهولهتیت مهزنیت دونیایی وه کی

ئهمریکا و بهریتانیا و که نه دا و ئه لمان و دهولهتیت ئیکه تیا نه ورپی هه می دی دهقگوتی (اعتراف)ی ب راگه هاندنا

دهولهتا کوردی کهن، ل دهقهری ژ ی، ترکیا ب رهنه گه کی ئاشکرا یا دیار کری کو نه و دژی دانانا دهولهتا کوردی نینه، ئسرائیل ژ ی کو هیزا ژ هه میا مهزنتره ل روژهلاتا نافه راست و کینجا خو یا ل سهر دونیایی هه ی، وان دیار کر دی دهولهتا ئیک کی بیت دهقگوتی ب دهولهتا کوردی بکه ت، د

بهری نوکه وهختی نافی مهلا مسته فای دئینا، نافی کوردا دئینا، بهلی نوکه وهختی بهحسی مهسعوود بارزانی دکهن، رامانا دهولهتا کوردستانی

ناف فان بکرو بکیشا دا ئیران بتنی دیار دکهت کو نه و دژی ژیکفه بوونا ئیراقی و سوریه، ئانکو نه و بدژی راگه هاندنا دهولهتا کوردستانی، ژ بهر کو ئیران دژی دانانا دهولهتا کوردیه، یا که تیه بهرامبهری ئهمریکا و نه وروپا و ئسرائیلی، ژ بهر قی چهندی هه ر ژ شهر یی دونیایی یی ئیک کی هه تا نوکه ئیران نه چوویه دناف په یمانه کی دا کو ب ته مامی دژی روژئاقای بیت، بهلی ههروه کی بهری نوکه مه ئاقری دای، نوکه نه ئیران و نه سوریا و نه ترکیا و نه ئیراق ب ریکا هیزی، یان خرغه بوونی دژی دهولهتا کوردی ب راوهستن. ب قی دهستودانی مهسعوود بارزانی پشته فانی هه می دونیایی یا بو دهولهتا کوردی مسوگر کری، ئیران ژ ی یا دهستی خو دکه ته دناف حزیت کوردی دا، دا ب دژی مهسعوود بارزانی

بهری نوکه وهختی نافی مهلا مسته فای دئینا، نافی کوردا دئینا، بهلی نوکه وهختی بهحسی مهسعوود بارزانی دکهن، رامانا دهولهتا کوردستانی

بکاربینن، نوکه هه که دونیایا ئازاد بقیت پشته فانی هه ر کهس و لایه کی ل روژهلاتا نافه راست دا بکه ت، بهری هه میا دی

پشته فانی مهسعوود بارزانی کهن، بهری نوکه وهختی نافی مهلا مسته فای دئینا، نافی کوردا دئینا، بهلی نوکه وهختی بهحسی مهسعوود بارزانی دکهن، رامانا دهولهتا کوردستانی، پیدفی مله تی مه قی چهندی بزنان، وهختی ئیران حزیت کوردا دژی مهسعوود بارزانی پالدهت، نه م تیدگه هین کو مهسه له مهسعوود بارزانی نینه، بهلی مه رهم ژ ی نه وه ب دژی ئارمانجا مهسعوود بارزانی براوهستن، ئارمانجا

وی ژ ی دهولهتا کوردستانی، دیسان ب رهنه گه کی ئاشکرا دی بیژینه دهولهتیت سهرداگریت کوردستانی: هیژایان نه م کوردیت بهری سالا ۱۹۹۱ی نینین، نه م کوردیت سالا ۲۰۱۵ی نه، هه می دونیایا ئازاد دی پشته فانی مه کهن، دهولهتا کوردستانی داخازا کوردا بتنی نینه، بهلی بو ته ناهی و ئاشتیا دنیایی تشته کی پیدفی.

- بهلی نوکه بهروکی شهر ی ل سهر ئاستی روژهلاتا نافه راست و شهر یی دگه ل ئیرانی یی بهرفره بووی، دیسان ئویس ژ ی یی هاتیه دناف باده کا سوریی دا، نه ری نهف دهستودانه دی چهن د خلمه تا ئیرانی دا راوهستیت؟

ئیران د ئیک وهخت دا یا شهر ی ل گه له ک لایا دکهت، کو مه کا سیاسه تا پیکفه بریقه دبته، بهلی هه که نه م سه حکه یینی ئیران دناف فان بکرو بکیشا دا یا پاشقه دهیت. بهحسی خه بهری: ئیرانی مایی خو د یه مهنی دا کر، نه ری یا سهرکه تی بوو؟ بیخس نه خیر، ژ بهر کو هه قه لبه نده کا نه ره بی ب سهرکیشیا سعودیی دروست بوو. پرسیار نه وه هه که ئهمریکا و نه ورپا پشته فانی سعودی یی ل یه مهنی نه کر با، دا شهر ی که ت؟ بیخس نه خیر، دهستیوه رانا ئیرانی ل سوریی بو

ئهگهری وی چهندی کو ئویرس بهیت، ئهفه ژى بزافهکه دا سوړی ژ لهپیت ئیرانی بینه دهري، ل ئیراقی ژى پشتی مالکی راکری و عبادی هاتی، ئهمریکا یا هه می بزافا دکهت ئیراقی ژ لهپیت ئیرانی بینته دهري، ئیران ژى ب فان راستیا د حسییت، ژبه ر قی چهندی یا بریکا چهند حزبا مایی خو د کوردستانی دکهت و دژی مهسعوود بارزانی د راوهستیت، بهلی ب رهنگهکی ئاشکرا دی بیژم ئه و دژراوستانه بهرامبهری کوردا دی دانانا دهولهتا کوردی بهزتر ئیخت، ژبه رکو ئه ف دژراوستانه شه رکه دگه ل

ئهمریکا و ئه وریا و ناتوی دهیتته کرن.

• **ئهفئ** وهرچه رخانا نوکه ئه م ل سهر دانانا دهولهتا کوردی دبیین، ژیده ری وی ئه و بریاره یه ئه و سهرۆک بارزانی ل روژا ۳ ته باخا

سالا ۲۰۱۴ دایی، کو شه ری سهرانسهری دگه ل داعشی بکهت، ئه ری هه تا چ تخویب ئه وی بریارى شكلی کوردستانی د چافیت دونیایی دا گوهوری؟

ئه وی بریارا سهرۆک بارزانی گوهورینیت گه له ک مهزن چیکرن، راسته به ری وی قه ومینى ژى حه قى مه بوو مه دهولهتا خو هه بیت، به لی دیاربوونا داعشی و ئیرشا وی بو سهر کوردستانی و خوړاگریا خه لکی کوردستانی ب سهرکیشیا بارزانی، بو ئه گه ره ک کو جاره کا دی مهسعوود بارزانی هیقییت مله ته کی نیشا دونیایی بدهت، سهرکه فتنا هیزیت پیشمه رگه ی ب سهرکیشیا بارزانی، ئه قی چهندی بارزانی کره که سه کی مهزن و وه کی سه لاهه ددینی ئه یووپی سه حدکری، قه درى وی گه له ک هاته گرتن. وه ختی بارزانی چوو یه فاتیکانی و سهره دانا پایای کری، ب دریزاهیا دیروکا دینی کاسو لیکى، چ جارا پایای

فاتیکانی ب وی رهنگی مهزن، بخیره اتانا چ سهرقه گیریت بسرمانا نه کریه، ژبه رکو فاتیکان و هه می دهولهتیت ئه وری ب چافى سه لاهه ددینی ئه یووپی سه حدکه نه بارزانی، ئه و نوکه بو کورد و کوردستانی به حس ل سهر دهیتته کرن، هه می ژ دهولهتسه ری بارزانیه، ل قیره هه ژیه ب رهنگه کی ئاشکرا بیژینه عه ره ب و ترک و فارسا: هوین خوشتقی و برایت مه نه، به لی ئه م به نی و سه پانیت هه وه نینین، هه که هه وه بقیت کورد خلمه تکاریت هه وه بن، ئه و وه خته چوو، مه نوکه دقیت

پشتی داعش دیاربووی، خیلافهتا ئیسلامی ل هه یفا خزیرانا سالا ۲۰۱۴ راگه هاندی، هیزیت پیشمه رگه ی ل هه می روژهه لاتا نافه راست شیان بهرسینگى قى ریکخستیا تیروړستی بگرن، پاشی پاشقه برن و شکاندن، ئه فه ژى بو ئه گهری وی چهندی هه قه یمانه کا (۶۳) دهولهتی دژی داعشی چیبیت، ئه ف هه ر ۶۳ دهولهته یی پشته قانیا کوردستانی دکهن

هوین دگه ل دهولهتیت جیران دا د باش بن.

• **ئهفا ته به حسى وی کری، تنی ل سهر ئاستی ده قه ری و دونیایی بوو، به لی ئه قروکه ل سهر ئاستی نافخو گه له ک دوژمنیا سهرۆک بارزانی یا دهیتته کرن، هه می ئاریشیت سیاسی یی ب دژی مهسعوود بارزانی بکارنینین، ئه ری قی هه و به رفه ه یا وان سى حزبا دژی بارزانی تو چاوا د خوینی؟**

ب باوه ریا من ئه فه سیناریویئ سالا (۱۹۶۴)ی یه، کو ب دژی مه لا مسته فای هاتبوو کرن، ل سالا ۱۹۶۴ی مه لا مسته فای ل سهر داخازیا ئویرسی شه ر دژی حکومه تا عه بدولسه لام عارفی راوستاند، مه ره م ژى ئه و بوو ب هاریکاریا سو قییتى بشیت پشته قانیی بو کوردا پهیدا بکهت، به لی وی وه ختی ئیرانی خو نه قوله کر، مایی خو د سحبه تی کر، مه کته با سیاسی یا پارقی

ب دژی بارزانی پالدا، بانگه ک د هه لدیرا کو بارزانی کوردستان ب سیف و پرته قالا یا فرۆقی، بزاف کر ل کونگری ماوتی به یانه کی ده ربیخن و بیژن مه لا مسته فا سهرۆک نینه، مه لا مسته فا ب سهر قی پیلانی ب سهرکه فت و پاشی دیار بوو کی کوردستان ب سیف و پرته قالا فرۆتیه. بیخس ئه فه شۆلی هه می وان دهولهتایه ئه ویت ب سهر کوردستانی دا گرتی، سوړی پشته په که کی یا گرتی، ییت ئیناینه سهر سهری مه یی شه ری د فرۆشنه مه، نوکه ئیرانی ژى پشته جامیریت په که کی یا گرتی دا دژی مهسعوود

بارزانی ب راوهستن، په که کی دگوت ئه ز دی تخویبیت هه ر چار پارچا راکه م و من باوه ری ب تخویبا نینه، پشکه ک ژ حزبییت سیاسی ییت ژیریا کوردستانی ییت دبیزن مانا دگه ل ئیراقی باشتره، پرسیار ئه وه: ئه ری ئه فه

سحبهتیت وان حزبانه یان ییت تاگریت وانن؟ بیخس نه خیر.

• ته گه له ک پشته قانیا سیره یی خو کو مهسعوود بارزانی و دهولهتا کوردا ئیک رمانن، ل بهرامبهری قی چهندی ئیران یا هه می بزافا دکهت ئه ف دهولهته سهر نه گریت، دی چاوا سهره ده ری دگه ل قی بهرته نگا دروستکری کهین؟

بزاف د ئاشکرانه، هه ر ل ۲۳ خزیرانی سهرۆکی په رله مانی دقیا ئنقلا به کی بکهت، مه دیت کی یی دناف هولا په رله مانی دا روینشتی بوو، به لی ل ۱۹ ته باخی شکهستنخار، په که کی بزاف کر کانتونا شنگالی ب راگه هینیت، به لی ب قی ریکى خلمه تا ژ هه میا مه زنتر بو دهولهتا کوردستانی کر، ژ به رکو هیزا پیشمه رگى روژئافا چیکر، کانتونا سلیمانیی ژى راگه هاند، خش تیدا نینه دی کورد کو مارا کوردستانی ل مهابادی راگه هینن.

شهری سوننه و شیعا گه هاندنا پاپورا دهولهتا کوردایه

نازم جمیل

دهولهت کیانیت بی دوماهی نین، ههر وهکی ئین خهلدونی گوتی؛ "دهولهت وهکی مروفا پیردین و دمرن". ئیراق و سوری ژی ژ فی چهندی د فهدهر نین. زیدهباری هندی کو ژدایکبوونا فان ههر دو وهلاتا نهیا خورستی بوو، دهمهکه پیربووین و نوکه دهستودانی هاریکاری ههرفتنا وان بی پیدابوو. بزافا نازدیخوازا کوردا ههر ل ئافاکرنا ئیراقی و سوریی، نهرازیبوونا خو دیارکریه و خهباتا جودابوونی کریه، ب مهردینیهکا مهزن قوربانی داینه. بهلی گفاشتنا پیکه ری کوردی تیرا ههلوه شاندا فان ههر دو وهلاتا نه دکر، ههتا کورد

بشین سهربخو بن، ژبه ئیکگرتنا سوننه و شیعا ل سوریی و ئیراقی هزارا ملهتینیا عهره بی و سیرا ئیکگرتیا وهلاتیت دهقه ری، بیئت کوردستان دنافدا هاتیه پارقه کرن. لی ئەف ههر دو رهوشه نوکه بی نهمانی

دچن، شهری نوکه بی سوننه و شیعا وهرچه په کا بهرکه تیا سیاسی بوو وهه فسهنگیا هیژی د بهر ژهوهندا کوردا دا وهرگتپرایه. هزارا دینداری یا مهزه بی (ریه ند) یا ناقه را ریبهندی سونی و شیعی، دهولهتا ملهتینیا عهره بی ل فان ههر دو وهلاتا ههرفاند و دیسا بو ئەگه پارقه بوونا ترکیا

و ئیرانی د دو بهروکیت ههفدژدا و ئیکگرتنا ترکا، فارسا و عهره با دژی کوردا گه هاندیه لیوازترین لوک.

ههفرکییا سوننه و شیعا ههفرکییه کا زیندی و دیروکییه. شهری وان یی فی جاری جوداهیا

خو ههیه، ههر دو لا خودان پشته قانیه کا بهرچاقن، کهفتینه د شهپه نیخه کا گه لهک دژوار و دو مدریژدا. ژ بو تیگه هشتنا فه ریژی تی فی شهری و دهستوداری نوکه، فه ره بو سهرده میت بهری بیئت فی ههفرکیی بزفرین و مفای ژی بینین، وهک میناک سهرده می دهولهتا ئیسلامی یا عهباسی ده می مه موونی کورپی هارون ئەلره شیدی ل بهغدا ژ سالا

ههفرکییا سوننه و شیعا ههفرکییه کا زیندی و دیروکییه. شهری وان یی فی جاری جوداهیا خو ههیه، ههر دو لا خودان پشته قانیه کا بهرچاقن، کهفتینه د شهپه نیخه کا گه لهک دژوار و دو مدریژدا.

۸۱۳ هتا ۸۳۲ هتا زاینی دهسته لاتدار. ل سه ده می مه موونی ههفرکییا سوننه و شیعا یا بهردهوام بوو. مه موونی بزافا چاره یا ههفرکییا سونا و شیعا کر و کهسه کی شیعه مهسه ب، ئیمامی شیعا بی ههشتی، عهلی بن

موسا ئەلرزا دیار کر کو بیته (وهلیولعه هد). بهلی سوننا ئەو چهند قه بیل نه کر و عهلی بن موسا ژی کوشت (ههر وهکی نوکه سوننه هه دارا هندی ناکهن شیعه ل بهغدا و

دیمه شقی دهسته لاتدار بن). ههفرکییا سونا و شیعا وهک خو ما و ههتا ل سالا ۹۴۵ هتا شیعه بیئت فارسیت بوه یهی بهغدا ژدهست عهباسیا (سونا) ئینایه ده ری و حوکم لیگری. ژ ئەگه را بیچاره بوونا دهولهتا بوه یهیا پشتی مرنا عهزدو الدوله بی بوه یهی ل سالا ۹۸۳ هتا و نه مانا دهولهتا عهباسی یا سونی ل سه دهستی بوه یهیا، بهری وهختی میرگه ها مهروانی یا کوردی یا یا سهربخو سه ره لدا یا ژ سالا ۹۹۰ هتا ۱۰۸۴ هتا دهسته لاتداری کری. ل سالا ۱۰۵۵

ترکیت سه لجوقی کو سوننه مهزه ب بوون، بهغدا ژدهست بوه یهیا ئینادهر و هسته لاتداریا عهباسیا یا سونی زفرانده سه حوکمی. ئەف چهنده یه نوکه نوی دبیته فه. ریژبوونا پشته پرتیا شیعیت ئیراقی دبه ره بی ئیرانیدا ل شهری ئیراقی و ئیرانیدا ل سالیته ههشتیا دژی رژیما به عس یا ب سه رکیشیا سونیت ئیراقی، ههفرکییا بنه مالا ئەسه د یا عه لهوی یا شیعی، دگهل رژیما سه دام و هه فکاریا وی

دگهل ئیرانی دژی سه دامی، ب رهنگه کی فه شارتی، ههر دخانا شهری سوننه و شیعا دا بوو. پشتی چوونا سه دامی، سهرده مه کی نوی بی فی شهری دهستی کر. عهره بیئت سوننه ههر ژدهستدانا دهسته لاتن ل بهغدا ل سالا ۲۰۰۳ هتا کهفتینه شه ره کی دژوار دگهل دهسته لاتداریا

شیعا و ئەف شه ره گه هشته گوپیتکی ده می سونیت سوریی و ئیراقی ئیکگرتی و دهولهتا ئیسلامی یا سوننه مهسه ب یا بهرنیاس ب داعش، راگه هاندی. دیسان سعودیی و قه تهر

و ترکیا ییت سوننی ژی بزاقا فه گه پاندنا سوننا ل دیمه شقی و به غدا بو دهسته لاتتی دکهن. ترکیا و عه ره بیت سوننه ل که ندافی و ئیراقی و سوریی، هه بوونا دهسته لاتدارییا مه سه بی یا شیعه یی ل به غدا و دیمه شق قه بیل ناکهن و وه کی گه فی ل سهر خو دینن. لی نوکه دژواریا داعش و دژایه تیکرنا وی ژلای و ولاتیت رۆژنا فاقه، ناستهنگ بو فی بزاقی په یداکرینه، به لی دی یا به رده وام بیت.

فارسا برییا پشته قانیا شیعا، جهی خو ل به غدا و دیمه شقی کریه و له شکه ری وان ب ناشکرا دگه ل شیعا دژی سوننا شه ریدکه ت. فی هه فیکیی و شه ری کو دی دۆمدریژبن، ئیراق و سوریا وه ک ولات هه لوه شان دینه و پروژی

ئه مریکی بو ئافاکرنا ئیراقه کا دیموکراتی و ئیکگرتی شکاندیه و پروژی داعشی ده فه را ئیسلامی کره ده فه ره کا ب سه هم بو هه می ولاتیت رۆژنا فا. دنا فا فی هه فیکیدا دیسا وه کی دروستبوونا میرگه ها سه ربخویا کوردی یا مه روانی ده رفه ته کا نوی یا سه رخوبوونی بو کوردان چی بوویه، به رژه وه ندیت کوردا و ئه مریکا و ئه وروپا دده رینکه کیدا ئیکگرت و کورد بوونه پیدقیه ک و هه فیه یمانه ک بو فان وه لاتا، نه خاسمه ده می ترکیا ئه نداما ناتوی نی هیا هاریکار بیت و دژی داعشی خش لسه ر هه بیت. ئه ف ده ستوداره نه دگه ل خو راکرییا کوردا ده فه ریژ ژیرییا کوردستانی سه ربخو

کرین و ب تنی ناساندنا جفاکی نافنه ته وه یی ژی کیمه. دیسان گو هورین و نه ته نا هیا ده فه ری ل سهر بازا وه لاتیت عه ره بی، ئه و ره وش دروستکریه کو وه رگرتنا سه ربخویا ده فه ریژ ژیرییت کوردستانی، وه کی پشکه ک ژ گو هورینییت ده فه ری، کاره کی ب سانا هیتربیت. هه ره سا دروستبوونا ده فه ره کا نوی یا سوننا ژده فه ریژ سونییت

شهری سوننه و شیعا بوویه فاکته ری ژ هه میا به یزتر و به رفه بر بو هه لوه شاندا فان هه ردو کیانیت سیاسی ل ئیراق و سوریی و دبیته ده ربه ندا گه هشتنا پاپورا ده وله تا کوردی ل ده فه ریژ ژیرییا کوردستانی

سوریی و بنیاته کی نویی هه رازا دروستکرنا وه لاته کی بو سوننا ل سهر فی قانا ناخی یه، هه رازا دروستبوونا وه لاتیت نوی ژوان ژی کوردستان، دی د به رژه وه ندا کوردا دا بیت. دیسا شه ری سوننه و شیعا ل ئیراقی، سوریی و یه مهنی، ده ستی ئیرانی ل رۆژه لاتا نافه راست گه له ک دریزکر و گه فا وی رۆژ بو رۆژی بو سهر عه ره بستانا سعودیی و وه لاتیت دی ییت که ندافی یا زیده دبیت. زیده باری به رنامه وی یی نافوکی، به رامبه ر فی ئیکی هه زکرنه ک ل ده ف عه ره بستانا سعودیی دبه رژه وه ندا کوردادا په یدادبیت، کو هه بوونا ده وله ته کا کوردی، هیزه بو

وی به رامبه ر ئیرانی و شیعیت ئیراقی و سوریی د بیافی جیوپولیتیکیدا دخمه تا ته نا هیا سعودیی دایه. هه ر ژبه رفی ئیکی ژی ئیسرا ئیل مفا وه رگه ر ژ دروستبوونا ده وله تا کوردی بو کیمکرنا گه فا ئیرانی و سوریی و ئیراقی ل سهر وی ب پارچه بوون و لیوا بوونا فان وه لاتا برییا فی شه ری، له وا داخزا ده وله تا کوردی دکه ت و کاردکه ت بو پشته قانیا فی باسکی. ب فی رهنگی شه ری سوننه و شیعا بوویه فاکته ری ژ هه میا به یزتر و به رفه بر بو هه لوه شاندا فان هه ردو کیانیت سیاسی ل ئیراق و سوریی و دبیته ده ربه ندا گه هشتنا پاپورا ده وله تا کوردی ل ده فه ریژ ژیرییا کوردستانی، ب شه رته کی ئاشتییا نافخوی یا سیاسی و جفاکیا کوردا بیته پاراستن، سهر به روکی سونی و شیعی نه هیته لیکفه کرن و پیداکیری و گفا شتنه کا ب هیزا دبلوماسی یا به رنامه داریشتی بو داخزکرنا ناساندنا ده وله تا کوردی هه بیت، هیزیت له شکه ری بیهنه به یزکرن، هه می لاییت کوردی دفی پروژه یدا پشکداربن ژبو دروستکرنا ته قایی و ئیکگرتنی دنا ف مالا کوردیدا پیکفه شولکه ن، پیدقییت به رده وامبوونا هه فیه یمانیی دگه ل ئه مریکا و وه لاتیت دی ییت رۆژنا فا په یداکهن، بگه هه نه که نارئ ته نا یی سه رکه فتنه پروژی ده وله تا کوردی.

ل هه شکرنا وه لاتییت [۱+۵] دگهل

ئیرانی و کیمکرنا سزاییت ئابووری ل

سهر فی وه لاتی

قه هیل فهران

۳ ریژا بزاختیخستنا یورانویومی د هه یامی پازده سالییت بهییت دا نابیت ژ ۳,۶۷٪ بلندتربیت.

۴ یورانویومی بزاختیخستی یی ل ئیرانی هاتیه هه لگرتن، دی د هه یامی پازده سالییت بهییتا ژ ۱۰ هزار کیلوگراما بو بتنی ۳۰۰ کیلوگراما هیینه کیمکرن .

۵ سانترفیوژیت زیده و ژیرخانیت راوستگه هییت بزاختیخستنا یورانویومی دی هیینه دانان د هندهك کومگه هییت نه مازهدا و دی ل بن چاقدییریا ئازانسا ناقده وه لاتی یا تیهننا نافوکی بن.

۶ د هه یامی پازده سالییت بهییتا نابیت ئیران چ راوه ستگه هییت نافوکی بییت نوی بو بزاختیخستنا یورانویومی دروست بکهت.

۷ راوه ستگه ها نافوکی یا (فرود) بو هه یامی ۲۵ سالان دی یا قه مراندی بییت و دقنی راوه ستگه هییدا خو نابیت کاریت قه کولینیت زانستی بو بزاختیخستنا بهیینه کرن، لی ئه فی راوه ستگه هه پشتی فی هه یامی دی بو کاریت ئاشتییی هییته نویژهنکرن .

۸ هه یامی ۱۰ سالییت بهییندا، ئیرانی ب تنی ماف هه یه د راوه ستگه ها (نه ته نز) دا (۵۰۶۰) سانترفیوژیت ژ به ره بابی ئیکتی

نۆکه ئیرانی پتر ژ ۱۹ هزار سه نته رفیوژا هه نه، ل دویش گووتا ئه مریکا ئه فی ئامیره بو بزاختیخستنا یورانویومی دهیینه بکارئینان بو ئیرانی تیرا دروستکرنا (۱۰) بومییت نافوکی ژلاییی فی وه لاتیقه هه نه. ب رهنگه کی ته قایی لدویش به ندیت فی ریکه فتننامی ل سهر ئیرانی پیدقیه هه شت پیرابونیت سه رپشک پیراییت دا سزاییت ژلاییی ریکخستیا نه ته وییت ئیکگرتی و ئه مریکا و ئیکه تیا ئه وروپا قه ل سهر ئیرانی هاتینه سه پاندن بهیینه راکرن، ئه و پیرابوون ژی ئه قه نه:

۱ کیمکرنا دو ل سهر سیی ژ سانترفیوژیت بو کاری بزاختیخستنا یورانویومی دهیینه بکارئینان، ئانکو هژمارا سانترفیوژیت ل ئیرانی هه یی ژ ۱۹ هزارا دی هیینه کیمکرن بو ۶۰۱۴ سانترفیوژا، ژ فان سانترفیوژا بتنی ۵۰۶۰ سانترفیوژ دی ژلاییی ئیرانیقه بو کاری بزاختیخستنا یورانویومی هیینه ب کارئینان، ئه قه ژی دبیته هاریکار ترسا دروستکرنا چه کی نافوکی ژلاییی ئیرانیقه بهییته تخویبکرن، یانژی بو هه یامی ۱۰ سالان بهییته گیروکرن.

۲ ۶۰۱۴ سانترفیوژیت هاتینه دانان دی ژ به ره بابی ده ستپیکتی بن.

شیانیت

بزاختیخستنا یورانویومی ژ لاییی ئیرانیقه، ئیک ژ وان چیرا بوو، بییت وه لاتییت روژناقا و هندهك وه لاتییت دی هه ردهم دلگرانیا خو هه مبه ر دیاردکر، بازا بلندا بزاختیخستنا یورانویومی چیرا وی بلند، ئانکویا وی ئه وه ئیران دشییت بومییت نافوکی چیکهت و کیمکرنا فی بازی گه ره نتیا وی چه ندی یه ب ئیرانیقه نه هییت وی چه کی دروستکهت.

پشتی بوورینا ۲۰ هه یقا ژ دانوستاندنییت نافه را وه لاتییت (۱+۵) (ئه مریکا- روسیا- فهره نسا- بریتانیا- چین + ئه لمانیا) دگهل ئیرانی، ئه فی وه لاته گه هشتنه ریکه فتننا دویماهییی و ل ۱۴,۷,۲۰۱۵ ئه فی ریکه فتننامه، یا ب ریکه فتنناما لوزان دهیته نیاسین، ب رهنگه کی فهرمی هاته ئیمزاکرن.

ل سهر ئیمزاکرنا فی ریکه فتننامی کوچکا سپی دبیزیت: ب کاریپیکرنا فی ل هه فکرنی پیرابونیت په یتر و نوی، بییت ریگریا ئیرانی بو گه هشتنا لوکا چیکرنا چه کی نافوکی بکهن، دی هیینه دانان. هه رچه نده گه لهك جارا ئیرانی دکرانديه کو مه ره ما وی ژ تیهننا نافوکی بو مه ره مییت ئاشتییی یه و چ جارا فی وه لاتی پیکولا دروستکرنا چه کی نافوکی نه کریه.

هه که ئیران فان کارا هه میا بکهت، نهو سزاییت ئابووری، بیته ژلایئ نه تهوویت ئیکگرتی و نه مریکا و ئیکه تیا نه وروپا قه ل سهر ئیرانی هاتینه دانان، تقیا ب هینه راکرن، نه قه دی بیته نه گهر ئابووریا ئیرانی پیشقه چوونه کا مهزن بکه قیتی و بیته هیزه کا ئابووری یا ب کینج ل ده قهری، ههر نه قه بوویه نه گهر کو هیزیت نه یار دگه ل ئیرانی نه رازیوونا خو ل سهر قی ریکه قتنی دیارکهن، نه خاسمه کومیت چه کداریت ژ لایئ ئیسرایلی و پتیا وه لاتیته روژ ئافا قه ب کومیت سه همدار دهینه نیاسین، مینا (حیزبولاهئ).

ههروه سا ل سهر وان سزاییت ژ لایئ نه مریکا قه ل سهر ئیرانی، ژ نه گهری بنپیکرنا حه قیت مروقی و پشته فانیکرنا کومیت سه همدار (تیرورست) هاتینه دانان، ناهینه هه لوه شاندن، به لکو نه ق سزایه دی وه ک خو مینن .

لی ب ئیمزاکرنا قی ریکه قتنی ئیران دکاریت مفای ژ قی مالیه تا د بانکیت دهرقه ی ئیرانیدا هه ی وه ربگریت، ههروه سا ئیران دکاریت هنارتنا (صادرات) نه قتی بو بازاریت دونیایی بی هه بوونا تخویبه کئ ده ستنیشانگری، ده ستیبیکه ته قه، کو نه قه ژ ی دی بیته نه گهری قه ژاندنا ئابووری ئیرانی د ته قیا بیا قادا.

لی ژلایئ سزاییت پرچه ککرنی کو ژ لایئ ریکه خستیا نه تهوویت ئیکگرتی و نه مریکا و ئیکه تیا نه وروپا قه ل سهر ئیرانی هاتینه دانان، حه تا ۵ سالیته دهین دی به ردهوام بن. هه رچه نده نه گهر هاتو

نهو سزاییت ئابووری کو ل سهر ئیرانی هاتینه سه پاندن ژلایئ جقاکی ناقه ته وه یی ژبو راوه ستاندنا به رنامی نافوکی یی ئیرانی، گورزه کئ کوژه ک ل ئابووری ئیرانی دایه، دهیته ته خمینکرن کو ژ نه گهری فان سزایا، ژ سالا ۲۰۱۲ حه تا نوکه پتر ژ ۱۶۰ ملیون دۆلارا زهره ب که رتی نه قتا ئیرانی که قتیته، ههروه سا ژ نه گهری فان سزایا ئیران نه شیایه مفای ژ دراقی خو یی د بانکیت دهرقه دا پاشده ستگری وه ربگریت، کو نه ق دراقه پتر ژ ۱۰۰ ملیار دۆلارانه د بانکیت وه لاتیته روژ ئافادا و هاتینه بلو ککرن،

له شكه رى ئىراقى نه وئىريت هه قرويشى داعش ببیت

سیلاف

گریددهت. ل دویف گوتنا هه نریچسن دەم یی گه هشتی ئەف باژپره ئیک ل دویف ئیکی بهینه نازاد کرن. فه لوجه یا دورپیچکریه، رۆمادی ئەفه دو هه یقه ب له شکه ری ده روه ریت وی هاتین گرتن. ئەف ئەفسه ره دبیتیت.

ئەم بهس یی ل هیفیا هندی له شکه ری ئیراقی بچیت ناف رومادی. بهس ئەم نه شیین قی چەندی ب وان بدەین کرن. ئەو گه له ک دترسن رۆبیری داعش بین د شه ریدا. مه پشته فانیان ئاگر بارینی و یا ئەندازیاری بو وان پیشکیشکر دا بچن ناف باژیری، بهس وان نه فیا و ب راستی ئەم نزانین دی چکهین.

چافه رپی هاریکارینه ژ ئەمریکا نه بونا ئیرادی بو شه ری هه می پشکیت له شکه ری ئیراقی بیته فه گرتین. خو هه تا وه زیری ئیراقی یی به ره فانیی خالد عوبهیدی پسار یا ژ هه فیه یمانا کری کا دی کهنگی فان باژپرا بو وی رزگارکهن. موقه ده می دانیمارکی فه دگتیریت. ئیراقی وه کی مه دبهن تهنگ نینن بو سه رکه فتنی دشه ریدا. وان گه له ک پیخوشه ئەم ل قیری. ئەو باش دزانن ده می داعش دهیت ژنافرن، ئەم دی ژقیری چین. زیده باری قی چەندی ئیراقی و هه فیه یمان ئیک بوچوون نینن کا چ به ری چ بهیت کرن. ئەفرۆ بههرا پتر له شکه ری ئیراقی کو نیزیکی

بو مبه بارانکرنی.

ههروه سا موقه دم نافه شیريت. بو جارا ئیکى ئەفسه ره کی دانیمارکی هه می تشتا دکه ته سه ر بهرکی و به حسی وان ئاسته نگیت مه زنیته هه فیه یمانان ههین دکاری فیکرکرن و پشته فانی له شکه ری ئیراقی دا. دبیتیت: ئیراقی براستی تهحه مولکرنا مه د ئیخن د پروقه کرتیدا، ئیراقی هند له شکه ری هه ی بشین داعش ژناف ببه ن، هه که وان براستی بقیته. به لی براستی و دروستی وان نه قیته.

فه ریژیت خراپتر

دده می قی سالا دو ماهییدا دانیمارک و هه فیه یمانان ۶۶۰۰ هیرشیت فروکه فانی بیته کرین دژی داعش ل ئیراقی. فان هیرشا چه کیت گران، جه بلخانیت چه کی و فیشه کا و جهیت له شکه ری بیته ژنافرین و ل دویف گوتنا قه سه که ری له شکه ری ئەمریکی مایو گریگوری ل کویت هه یفانه ۱۰۰۰ ژ شه رکه ریت داعش بیته کوشتین. زیده باری قی چەندی له شکه ری ئیراقی ب تنی یی شیای تکریت باژیری که فن یی سه دام حسین فه گهرینیت. فه لوجه. باژیری ملیونا مويسل و پایته خی پاریزگه ها رومادی هیشتا یی ل ژیر کونترولا داعش، دگه ل وی پارچا دولا فوراتی یا فان هه رسی باژپرا پیکفه

ره خنه - بلندترین نوینه ری دانیمارکی موقه دم پیتر لوره نز هینریچسن دبیتیت: هه ر چ رهنگی پشته فانیی بدهیه له شکه ری ئیراقی، نه قیته رویبری داعش ببیت دشه ریدا ئیراق ژلایی رۆژنامه فان چارلوته ئاگور ل کویت

شه ری دژی دوله تا ئیسلامی (داعش) ل ئیراقی یی ناسیووی. هه ر چه رهنگی هاریکاریی هه فیه یمانا ب سه روکایه تیا ئەمریکا بدهت، له شکه ری ئیراقی نه قیته بچویکترین بزاقی بکهت بو فه گهراندنا فه لوجه، رومادی و مويسل. پیتر لوره نز هینریچسن یی ته مه ن ۵۸ سال، نوینه ری سه روکی ده زگه می به ره فانیی یه ل بنگه می سه رپشک یی له شکه ری ره سولف یی ئوپراسیونا دبیتیت ئەف چه نده بیزاریه کا مه زنه. ئەگه ریت بهرچاق دبینیت

وهک ئەندامه ک ژ تیمی پلاندانانا ئوپراسیونا هینریچسن، رۆژانه یی دگه ل بریاردانی، کا دی چاوان شه ری دژی دهوله تا ئیسلامی بریقه چیت. دیسان وهک بلندترین ئەفسه ری دانیمارکی د تیمی هه فیه یماناندا، گه له ک تشتا دزانیت کا بوچی بتنی ۹ پروسه نت ژ ئاخا ژیر دهستی داعش هاتییه ده رتییستن، سه رباری ساله کی ژ

۷۰۰۰۰ زهلامانه یی ل دهوروبه ریټ بهغدا هاتین بجهکر، هه رهنده کو داعش یا دویره ژویری.

- هه فیهیما نا یا پیشنیارکری ئه و هیژیټ لهشکهری ژ بهغدا فه کیشن بو ئیکلایکرنا شهری دژی داعش، بهس وان نه قیټ قی هات و باتی بکه ن. بو وان ئیراق بهغدا یه و بهغدا ئیراقه. بیخس بهغدا پایتهختی ئیراقی یه، بهس ئه و نه شیټ سهرکهفتنی ل سهر داعش بینن گهر ئه و پشکا مهزن یا لهشکهری بهیلن ل ویری. هه نریچسن گوټ.

مه یا گوټیه وان لهشکهری فه گو هیزن بو ژدهرفه، بهلی ئیراق وهلاته کی خودان سهروه ریه، ئه م نه شیټ نه چاربکهین ب بریاریت خو، ئه م ب تنی دشین بوچوونا پیشنیارکهرین بو وان. ژ فه ریژیټ دو دلایا ئیراقیا، ئه مریکا نوکه گرنگی ئیخسته سهر سوریی کو ل دو یف بوچوونا هه نریچسن لویری پتر دهرفه تا پیشکهفتنی یا هه ی. ئه م ییټ تیگه هشتین کو ئیراقیا نه قیټ کاره کی زیټر بکه ن ژدهمی مای یی قی سالی. ژبه ر قی ئیکی مه نوکه بهری خو دا رهقه. ئه و دبیزیت. رهقه باژیټری سهرپشکی داعشه ل سوریی.

ئه فسه ریټ گه نی

نه بهس نه بوونا ئیرادا شهری و هه فکاریکرنییه دبه نه گهری بیزاریی ل بنگه هئ سهرپشکی هه فیهیما نا. ههروه سا ئه و گه نیاتیا بیخویب یا هه می پشکیټ لهشکهری ئیراقی فه گرتی. ئه ف چهنده وه دکه ت کو بنیاتیټ بریاردانا لهشکهری بجه نه هیټ. مه ئاریشیټ مهزن ییټ ههین دگه ل ئه فسه ریټ لهشکهری ئیراقی. بهحسی خه بهری بوچوونه ک یا دنا ف ئه فسه ریټ ئیراقیدا هه ی دبیزیت گهر ئه فسه ر مفای ژ جهی خو نه که ت وه سا دهیټ دیتن کو ئه و یی بی عاقله. ل دو یف گوټنا هه نریچسن بو میناک

کو مپانییه کال سهر کاغه زی ۱۷۰ لهشکهر بن، د واری راستییدا ۱۲۰ مروفن. مه هیانیت ۵۰ لهشکهره دچه دبه ریکا ئه فسه ری بخوټا. دهنده ک حاله تیټ دیدا ئه فسه را نه قیټ ئه و دهزگه هیټ لهشکهری ییټ پیشکهفتی ییټ بو وان هاتین بکار بینن. هه نریچسن گوټ. هنده ک ژ ئه فسه را دترسن ئه و دهزگه ه ژدهست وان بچن، چمکی هه بوونا وان بو وان دهزگه ها رومه تیټی ددهت وان. ئاریشا سیټ ئه و وه کو پشکه کا مهزن ژوان دهزگه هیټ لهشکهری ییټ ئه مریکا ددهت لهشکهری ئیراقی دهین فروتن. مه چ سیستیم نینن بو وی چه کی ئه م ددهین وان. هه نریچسن دبیزیت. ئه ف چهنده یا ددهست ئیراقیا بخوټا. ب تنی ئه م دشین بیژین کو ئه و نه شیټ روټکره کی بدهن کا ئه و دهزگه ه چ لی هاتن. ل دو یف گوټنا هه نریچسن ژ چه کی دهستی بگره هه تا ئوتومبیلیټ گولنه بر تا ده بابا به رزه دبن. ئه ف چه که چ لی دهین هه فیهیما نا به رسقه کا ب دروستی ل سهر نینه، بهس هه نریچسن دبیزیت، پشکه کا مهزن یا قان چه کا ل ده ف داعش بدیماهی دهین.

نه دسوپاسدارن

ئه و ئیراقیا ب ئیکجاری ب نه سو پاسدار ل قه له م ددهت هه می ده ما ئه و داخازا دهزگه هیټ لهشکهری دکه ن. ئه و گله ییا دکه ن کو ئه م باش دوژمنی بو مبه باران ناکهین. دیسان گله ییټی دکه ن کو ئه و مه شقیټ ئه م ددهین دبئ سهروبه رن. بیزاریه کا مهزنه مرو ف قی چه ندی بینیت. راستی ئه و وه کو ئه مریکا پیټچ سال ییټ بکار ئینان بو مه شقدانا لهشکهری ئیراقی ژ سالا ۲۰۰۷ ئه تا ۲۰۱۱ ئی. و دبیزیت ئه و مه شقیټ ئیراقی فیروبوین یی ژبیرکرین. ئه مریکا بملیارا دولار ییټ په مپه کرینه ناف جفاکی ئیراقی، بهلی دسه ر هندیټرا ئیراقی گه له ک د نه

سو پاسدارن.

کا چه ند ده مه کی دریز دی پیقه چیت تا داعش بهیټه شکاندن، نوینه ریټ دانیمارکی نه ویریټ خیفزانکیی بو بکه ت. پلانا مه ئه وه کو ژ سی تا پیټچ سالا پیټدینه بو ژنا فبرنا داعش و پهیدا کرنا چاره یه کا دهرفه یی یا ئاشتیانه، کو دهرفه تی بدهت بو بجهکرنا هیژیټ نه ته ویټ ئیکگرتی، ئه و دبیزیت، بهلی دی گه له ک سال پیقه چن هه تا ئیراق و سوریی جاره کا دی جهگر بین.

فاکتا

هه فیهیما نا لهشکهری دژی داعش ل سوریی و ئیراقی:

- هه فیهیما نه کا ب سهرکیشیا ئه مریکا ل سه پته مبرا سالا ۲۰۱۴ وه ره، شهری ئه سمایی دژی ئارمانجیټ داعش ل سوریی و ئیراقی دکه ت.

- پتر ژ ۶۰ وه لاتان دپشکدارن د ئارمانجا نه هیلانا ئیرشا لهشکهری یا داعش.

- ئه مریکا، که نه دا، ئوردن، مه غرب و بریتانیا ل ئیراقی و سوریی بو مبه بارانی دکه ن.

- ئوسترالیا، به لجیکا، دانمارک، فره نسا و هولهن دا ب تنی ل ئیراقی بو مبه باران کرنی دکه ن.

- به حرین، ئیماراتیټ عه ره بی ییټ ئیکگرتی، قه ته ر، سعودی و ترکیا ب تنی ل سوریی بو مبه باران کرنی دکه ن.

- ترکی پشکداری د هه فیهیما نیټدا کر پشتی رویدانا په قینه کا تیرو رستی دئاخا ویټا ل مه ها هه فت/یولی. دیسان ترکیا ریټکا دای ئه مریکا قی وه لاتی وه ک بنگه ه بکار بینت. پشکداری کرنا ترکی هه تا نوکه یا تخویبکریه. هه فده م ترکی دوبار یا شهری دژی بالی لهشکهری یی په که کی دکه ت، کو یا پشکداره دشهری دژی داعشدا دگه ل هیژیټ کوردی ل باکورئ ئیراقی و سوریی.

سیاسه تا سهرهژمارێ د بیافی ئابووریدا ل ئیراقی و کوردستانی، بهری و نوکه

قاسم کهمال

دابوون و چهندی هژمارا ئاکنجیا زیده دبوو بهرامبهری وی و د کاودانیت شهری دا قوربانی زیده تر ددان . قوناغا سیی: ل سالیته نوتا ژ بهر کینجا کاودانیت سالیته ههشتیا، تهنگافیا ئابووری یا ژ فهپرێژا شهری ل وی سالی کویتر لیتهات. ژبهر دوورپیچا ئابووری ل سهر ئیراقی و کوردستانی گرانی بهایی متایته خارنی و ههمی رهنگیته تشتیت پیدقی، زیدهباری بهرکاریته خرابیته سیاسه تا ئابووری، سال بو سالی سهرنشیقیا سهرهژمارا بهر ب بلندبوونی دچوو و ئەفه دگهل بهردهوامیا پویته پیکرنا ئیراقی ل سهر داهاتیته نهفتی بوو کو رهنگفه دانه کا مهزن ل سهر رهوشا ئابووریا وهلاتیا و کهسی د جفاکی دا هه بوو.

قوناغا چاری: پشتی قهومینا کریاریته سال ۲۰۰۳ و ژ لای سیاسیقه کهفتنا رژیمه صه دامی. دهلیقی ئابووری فهژینه کا باش کهتی و ئیراق گاف بو گافی بهر ب باشی دچوو و ل سهر سهمتا ئابووریا سویکی دچوو. ژ لای جفاکی فه تهناهییه کا گهلهک باش ل وهلاتی پهیدابوو و گوهورینیته مهزن ژلای سیاسی و ئابووری و جفاکی فه کهفتنی. پشتی بوورینا چار سال لوکا ژیا نا خه لکی باشتر لیتهات و ریژه یا

قوناغادا بووریه ئەفه کورتیا هندهک ژ وان قوناغا د بیافی ئابووریدا:-
قوناغا ئیکتی: ل سالیته ههشتیا، هینگی، ئیراقی رهنگه کی گهلهکی باشی تهناهییا ئابووری و سیاسی بو چیبوو، نهخاسمه ژ لای ئابووری فه کهفته رهوشه کا گهلهک باش، ئەفه ژی ژ فهپرێژا زیده بوونا پارهیی پشتی مسوگه رکرنه نهفتی هاتی و کارئینانا ئامیرا د چاندنیته و قازانجیته د بیافی ئابووریدا دهینه دان و کیمیا هژمارا مروفا بوونه ئەگه داهاتی کهسهکی بهر ب زیده بوونی چوو و ژینگه هه کا کیرهاتی بو باشتر کرنا لوکا ژیارا خه لکی پهیدابوو و فی هه یامی دو هه تا سی ساله کیشا.

قوناغا دوی: ل سالیته ههشتیا ژ فهپرێژا بهرنامیته حکومهتی بو زیده بوونا داهاتی کهسهکی ئاقرییهته چه ندینی و چاوانیا ئاکنجیبوونی ل سالیته بهراهیی ل سهر زیده بوونی و باشتر کرنا رهوشا ئابووری و جفاکی بهردهوامبوون، بهلی ژبهر کاودانیت شهری ل گهل ئیرانی، وه رار کرن پاشکهت، چنکی دهولهت یا مژویلی شهری بوو و داهاتی وی بو چهکی و پیدقییهته شهری دچوو و ئەفی شهری دنافهرا ئیراقی و ئیرانی دا فه کیشا. ئابوورا ئیراقی ل کیمی دا و هژماره کا مهزن ژ کوشتی و بریندارا

ئیراق ب زیده ریته پرهنگیته خو (نهخاسمه نهفتی) د ههمی بیافیته ژیا نی دا گهله کا دهوله مهنده. ئەگه ر ئیراق ژ لای سیاسی و ئابووری فه تهنا بیته و رهوشا تهناهییه بهردهوام بیته و ئەفه ژیده ره دروست د بهر ژهوه ندیا خه لکیته بهینه بکارئینان و کارپی بهیته کرن و بدادی بهیته لیکنه کرن دا تیرا خه لکی ئیراقی و کوردستانی ل نوکه و پاشه روژی کهت. سیاسه تا سهرهژمارا ئیراقی دزفریته فه بو سال ۱۹۷۰، ده می ئیراقی پشته فانییا سیاسه تا زیده کرنا ئاکنجیته خو دکر و ژ بو دهسته ئینانا دا قوداخازیته حکومهتی، دا هژماره کا مهزنا ئاکنجیا بو چهکی راکهن و شهری بکهن، ته کهز ل سهر چه ندینی نه کو چاوانی دکر. ژ وی ده می فاکته ریته سهرهژمارتی ژلای وه زاره تا پلاندانی فه ب پلانیته وه راری و ئابووری فه هاتینه گریدان و فه رترین ئارمانجیته وی سیاسه تی پهیدا کرنا هه فسه نگی نا فبهرا ژیده ریته مروقی و ژیده ریته خو رستی بوو، ههروه سا پاراستنا تهناهییا وهلاتی و بجه ئینانا وه رارا بهردهوام بوو. بهلی گه لهک پلانیته وه رار کرنی ژ هینگی وه ره و هه تا نوکه ژ بهر کاودانیت ب سهری ئیراقی دا دهین نه سه رکه فتن.

سیاسه تا ئاکنجی بوونی د هندهک

ل هندەك جها هژمارەكا گەلەكا مەزنا مروّفا ئاكنجى بووینە و ل باژیریت كوردستانى زیان گەهاندىه هەر كەسەكى. نە بەس تەنگافی بەر ب زیدەبوونى یه، هەر وه سا ل دويف ریژا مەزنا سەر هژمارى ل هەمى پاریزگەه و دەقەرە. ل دويف رونكرنەكى زیانیت كەسى، ل دويف نیشانیت ئابوورى ل سالا ۲۰۰۳، داهاى كەسى (\$۵۰۰۰) بوون. ل سالا ۲۰۱۴ داهاى كەسى بۆ

نەباش ژى چىوو و كوردستانى گرانيا خو دا سەر داهاى ناخووى و ژ لایى ئابوورىقە دە هەمى كەرتادا بەر ب باشبوونى دچوو، نەخاسمە بریارا هەنارتنا نەفتى بۆ دەرقەبى كوردستانى و ب تايهتى گرېبەستامابەینا هەقلیر و ئەنقەرە و كیشانا بوریت نەفتى ئیراق ژى دل گران بوو. تەنگافیەكا دی پەیدابوو، ئەو ژى پشتى دەركەفتنا هەندە چەكداریت

بىكارى ل كىمى ددا، دەلیقىت كاری پەیدا دبوون. ژ لایى بازرگانى قە، ئینان و هەنارتن، پەیدابوو و كومپانى و كارگەه زیدەبوون و فروتتا نەفتى رولەكى باش دگىپرا، قىجا ئابوور گەلەك باش بوو و ل قى قوناغى ل دويف پىدقی تیرا خەلكى دكر. قوناغا پىنچى: ل سالا ۲۰۱۳ دەستپىكەین، هەتا بەرى قان سى سالا ل بیاقى ئابوورى ئیراقى وەراركرنەكا

\$۵۰۰ داکەت، ئانكو: هەر كەسەك ۵۰۰ - ۵۰۰۰ = \$۴۵۰۰۰ ئەقە دیاردكەت هەر ئىكى هندی كوژمى دیاركى د قى تەنگافی دا زیانا گەهشتى. * ئەگەر هژمارا مروّفا ل هەرىمى ۵ ملیون بیت: ۲۲,۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰ = ۴۵۰۰ * ۵۰۰۰,۰۰۰ بیست و دو ملیار و پىنجسەد ملیون دولارا حەتا دو ماھیا سالا ۲۰۱۴ وەلاتى دى زیان قى كەقیت.

دژوار ب بناقى (داعش) تەنگافی پتر لىكر و قان چەكدارا ژى سىاسەتیت ئابوورى هەبوون و خو دگەهانده دەقەریت پارزینگەهیت نەفتى و دزانى تەنگافیەكا گەلەكا مەزنا ئابوورى دروستكەن و وان دقیا بىریت نەفتى و پارزینگەها بدەستخو بىخن و هندی شىاین شول بۆ ئارمانجیت خو كر و تاكو نوکە هەندەك پارزینگەه دەستادانە و بازرگانى پى دكەن و زیانیت مەزن ل رەوشا ئیراقى و كوردستانى داينە و ئابوور بەر ب لاوازی دچیت.

باش دكەفتى، وەكى هەنارتنا نەفتى و زیدەبوونا كەرتیت سەربەست و پرۆژیت نەمازەبى بازار گەرم كرن و .... دە هەمى دەلیقىت ئابووریدا ئیراق ب باشى بریقە چوو ب بوورینا سالا ریژا، سەر هژمارى د زیدەبونى دا بوو و ریژا خو دا مەهیا نەیان بەر ب لوکەكا گەلەك بلند چوو و دیسا دەلیقى ئابوورى ب هیز بوو و دەستى ئافاكرنى و كاری گەلەك بەیز بوو، پشتى نیقا سالى بوورى و كینجا نە هەنارتنا بودجا كوردستانى ل سەر ئیراقى رەوشەكا

فهریق جهمال: پیشمه‌رگه تنی روژه‌کی خوشیی دینیت، نهو ژی ده‌می سهردکه‌فیت

هه‌ئیدین: سیوف محمد

باش دژی تانک، جه‌بلخانه‌کا باش ئینای، نه‌فه بوو کارتیکرن ل پیشمه‌رگه‌ی کری کو هه‌فکاری نه بوو ده‌فه‌ر ژ هیزا وان زیده‌تر بوو، نهو عه‌ره‌بیته وان ده‌فه‌را ده‌ست د گهل داعشی هه‌بوو، ته‌قه ل پیشمه‌رگه‌ی کر، نه‌خاسمه عه‌ره‌بیته سونه هاریکاریا داعش کر، لی پستی هاتنا داعش دگهل سه‌رو به‌ری وان په‌شیمانی بو وان چی‌بوو، هه‌ر ده‌فه‌ریته وان هاتنه ویرانکر و خرابکر

سیلاف: دبه‌روکیت شه‌ریدا وه چه‌ند پیشمه‌رگیت دیرین هه‌نه و رولی وان یی سهرپشک چیه..؟

فهریق جهمال: گه‌له‌ک پیشمه‌رگیت ئیلون و گولانی و دیسان خه‌لکی گشتی هه‌یه و پیشمه‌رگی سه‌قه‌ت، نه‌فان که‌سان سه‌ربوور هه‌بووینه دژیاناخودا یا شه‌ری، رولی وان یی سهرپشک هه‌ر به‌ره‌فانیکرن بوو و چه‌جوداهی نه‌بوو و گه‌له‌ک ژ وان که‌سا شه‌هید بوون.

سیلاف: نهو که‌سیت هاتین ب نافیی خوبه‌خشی وه مه‌هیانه‌ک بو په‌یداگریه..؟

فهریق جهمال: ل دیف ته‌علیماتیت وه‌زاره‌تی سیستم یی هاتیه دانان نهو که‌سی شه‌هید بیت ب ریزا پیشمه‌رگه‌ی ده‌یته هه‌ژمارکر، یی هاتی خوبه‌خش بی به‌رانبه‌ر نه‌گه‌ر ب سلامه‌تی چوو مال روژا دوماهی ته‌مام، لی نه‌گه‌ر شه‌هید بوو مافیت وی دی وه‌کی پیشمه‌رگه‌ی بن.

سیلاف: نه‌گه‌ر یی به‌رده‌وام بیت د خوبه‌خشیا خودا چه‌وايه؟

فهریق جهمال: دی وه‌کی ریزا پیشمه‌رگه‌ی بیت، دیسان مه‌هیانه بو ده‌یته دان، هه‌ر وه‌کی پیشمه‌رگه‌یه‌کی دروست.

سیلاف: پیشمه‌رگیت روژنافا ب دیتنا ته‌بچن، یان ب مینن وه‌کی یا دیار کو ژ هه‌ردو توخما پی‌ک ده‌یت، نانکو ژ کچ و کورا، نهو دبیژن نه‌گه‌ر نه‌م

سیلاف: دنافا خه‌باتا خو یا پیشمه‌رگه‌یه‌تی ته چه خوشی و نه خوشی دیتینه؟

فهریق جهمال: کاری عه‌سکه‌ری من چه باوه‌ری پی نینه کو خوشی تیدا بیت، چونکی به‌ره‌فانیکرنه، نه‌فی چه‌ندی ژی قوربانی دقت، هه‌ر وه‌لاته‌ک و ئاخه‌ک ب خوینه‌کی ده‌یته ئا‌فاکر، نهو که‌س ژی چه ئاسایش بیت، یان پیشمه‌رگه، یان پولیس بیت، ملله‌تی کورد که‌سی چه خوشی نه دیتینه، پیشمه‌رگه‌ی تنی روژه‌کی خوشیی دینیت، نهو ژی ده‌می سهردکه‌فیت.

سیلاف: نه‌ف هه‌فرکیته سیاسی ل سهر پرسا سه‌روکاتیا هه‌ریمی، چه‌ند کینجا خو ل سهر ده‌قا پیشمه‌رگه‌ی دکه‌ت، وه‌کی یا دیار ری‌خکستنیته هه‌می ئالیته سیاسی دنافا پیشمه‌رگه‌یدا هه‌نه..؟

فهریق جهمال: مه‌سی لیوا هه‌نه ده‌ه‌فپشکن بیت وه‌زاره‌تا پیشمه‌رگه‌ی نه و پارتی و ئیکه‌تی نه تا‌کو نوکه چه کینجه‌ک ل پیشمه‌رگه‌ی نه‌گریه، نهو واقعه‌کی سیاسی یه، دی نهو ب نه‌رکی خو رابن پیشمه‌رگه‌ی ئاسای ده‌یته سهر کاری خو و د سه‌نگه‌ران‌دانه، باوه‌ردکه‌ین نا گه‌هیته وی هندی کو هه‌فرکی به‌یته کرن.

سیلاف: ل ده‌ستپیکا هاتنا داعشی دبیژن هه‌فکاری دناقه‌را لیوا دا ده‌می شه‌ری نه‌بوو، وه نوکه چه هه‌فکاری هه‌یه ل گهل ئیک، تا چه راده وه ئاگه‌ه ژ ئیک دو هه‌یه..؟

فهریق جهمال: هه‌فکاری هه‌بوویه، وی ده‌می ژی هه‌فکاری هه‌بوویه، لی خه‌مساری هه‌بوو، خه‌مساری چه بوو ل وان ده‌فه‌را باراپتر عه‌ره‌ب بوون، پیشمه‌رگا ری‌کیت سهرپشک گرتبوون، لی خه‌نده‌ک ب دروستی نه‌هاتبوونه کولان، نهو چه‌کی نوکه پستی ده‌وله‌تیت هه‌فه‌ییمان هاریکاریا پیشمه‌رگه‌ی کری، وه‌کی نوکه نه بوو، چه‌که‌کی

جمال محمد
عومەر
سه‌روک
نه‌رکانی وه‌زاره‌تا
پیشمه‌رگه‌ی،
ژدایکبوین سالا
۱۹۶۲ ل گوندی
ئیمینکی ناحیا
زاویته.

قوناغیته
خواندنا ده‌ستپیکی
و به‌ره‌ه‌فی و
ناقجی ل ده‌وک
ب دوماهیک
ئینایه.

سالا ۱۹۸۲ چووویه
کولیزا عه‌سکه‌ری
ل به‌غدا تا
سالا ۱۹۸۴ ب
دوماهیک هاتیه
تا سالا ۱۹۹۱
دنافا له‌شکه‌ری
ئیراقی دا بوویه،
پستی سه‌ره‌لدانا
پیروز تا نوکه
به‌رده‌وامه.

ل سالا ۲۰۱۲
بوویه فه‌ریق
ئیکتی ل وه‌زاره‌تا
پیشمه‌رگه‌ی.

فہرینہ روژنافا دی بہ لافہ بین، ئەفہ نابیتہ ئەگہری وی چەندی کو زیانیت مادی و معنەوی بگەھینیتە کوردستانی کو پشتەقانی بو وان کری..؟

فہریق جەمال: ئەو پێشمەرگیت روژنافانە، ئەوان کینجەکا باش ھەب ل شەری دژی تیروری، ئەگەر ئەو ب زفرنە روژنافای و خزمەتی بکەن، ھەر بو باشوور باشە.

سیلاف: ئەو دبیژن مە باوہری ب وان نینە دی پەرت و بە لافہ بین..؟

فہریق جەمال: ئەو دەفەر یا دروست نینە دەستی حەزبەکی دا نینە ئەگەر ئەو نہ زفرنە ویری دی وەکی کوریا شیمالی لی ھیٹ ھەتا حەتایی، ئەگەر بچن گەلەک باشترە.

سیلاف: ئەگەر ھات و شەری رزگارکرنە باژیروی میسل دەستپیکر، وەک ھەریم دی پشکدار بن یان نہ ؟

فہریق جەمال: ھەتا نوکە سەرکیشیا مە بریار نەدایە، کو پشکداری بکەن، ئەو دەفەریت ماین وەک قەرەقوش بەرتلە و

بەعشیقە و تلکیف و دگەل شنگالی دی وان جھا کونترول کەینەفە، بەس ناف باژیروی مسل تا نوکە چ بریار نەداینە.

سیلاف: وە چ پلان ھەبە بو رزگارکرنە شنگالی..؟

فہریق جەمال: بەلی دی ھەبیت، ئەمریکی ژێ ھاتینە دەف مە و بەری بیژن سەلام علیکم دی بیژن کەنکی شنگال دی رزگار بیت. ب راستی نەیا ب زەحمەتە بو رزگارکرنی، روژا ئیکتی ئەم چوین شیان روژی دەویدا بچین، لی دقیت وەسا بەیتە رزگارکرن خەلک ب زفریتەفە، باژیروکی نیف ویران نیف ئافا چەندین دەفەر ھاتینە رزگارکرن لی خەلک نہ چووینە دەفەریت خو.

سیلاف: تو تا چ رادە ژ راگەھاندنی یی رازی..؟

فہریق جەمال: گەلەک یا باشە ھەر ژ روژا دەستپیکر مل ب ملی پێشمەرگە بووینە گەلەک تشتی حەقی دەریخستیه دەست خوشی ل ھەمیا دکەین.

سیلاف: تە چ داخازی ژێ ھەبە..؟

فہریق جەمال: ئەگەر دویشچوونا ھندەک بابەتیت عەسکەری نەکەن، چەپەریت پێشمەرگە و جھیت پێشمەرگە ئاشکرا نەکەن، دیسان پێشمەرگە مە ل وی بازی نینە چ تشتی باشە چ یی خراب، ئەو کەسی ھەفدیتنی ل گەل بکەن باشی و خرابی ژیک جودا بکەن ھەفدیتنا وی نەبیتە جھتی وی چەندی دوژمن مفای ژێ وەربگریت. یان تیلەفزیون یا چوی خەندەکی دا چەک و جھتی پێشمەرگە دیارە.

سیلاف: بوچی وەزارەتی پلانەک نەبوو بو فەکوھاستنا نوچەیان، یان راگەھاندنەکا تایبەت ھەبا داکو ھەمی تشت نەھاتبانە سەر شاشی، وەکی یا لەشکەریت بیانی..؟

فہریق جەمال: کیمتر خەمی ھەبوویە ئەز بو وان دانم نەشیانە دەزگەھیٹ راگەھاندنی بکیشنە لای خو، یان پیزانینەک، یان ھەفدیتنەک، یان کونترولەک بیت ب ریکا وان بیت، ب راستی بی خەم بوینە.

فوتو: داخاز لاومند

شاگردیت نامیدی چ ژ بارزانی نه مر دقیا ؟

مافیپهروهر: شمال محمد ادیب

قه کرنا وی بیخس نهغه شوله کا مهزنه پیدقی پیکول و بزاقیت باشه، پشتی چهند خرغه بوونا، دگه هنه بریارا هنارتنا شانده کی شاگردا بو به غدا بو دیتنا جه نابی بارزانی. چنکی بهیست بوو بهری دهه کی مهلا مستهفا ژ روسیا قه گه رایه ئیراقی و ههر ژ به ندری به سرا تا گه هشتیه به غدا خه لکه کی بوش و مهزن ژبو ب خیرهاتنی و دلخوشیا خو ب هاتنا جه نابی وی نیشادانی چبوونه به راهیا وی.

واندا نه بوو، سهیدا هه می بیانی بوون، پشتی دهه کی ژ خاندنی ئاریشه کا بی سهروبه ر دگه ل سهیدایه کی عه ره ب ب ناقی (یعرب ایوب الدوری) پهیدا دبیت، دیقدا خاندن دهیته راهه ستاندن و ده رگه هی خاندنگه هی ل دویف بریارا مه عارفی بو دهه کی نه دیار دهیته دائیخستن.. رهوش تیکدچیت، شاگرد بو ته مامکرنا خاندنا خو نه چار دبن قه ستا باژپرت دهور و میسل بکن،

جهه که ل دریزیا میژووا مروقینی بهایی خو هه بوو، پایته ختی حکومرانی و دهسته لات و میر و پاشا بوو، بنگه هی خاندنی و زانینی و زانایا بوو، هیلینا شوره شا بوو، مهیدانه کا خوش بوو بو هه می هه قریکت سیاسی و له شگری، قه زایه کا که فناره ب بلندیا منارا خو کاودانیت ته حل و دژوار و دلته زین دیتینه، وارگه هی براینی و پیکه ژیان و لینه گرتنی بوو و تا نوکه ژی.

جه نابی بارزانی به رسقا وان دهت
(داخازا وه دجهی خودایه، نه م ژی
پشته قانیت خاندنینه، دی بزاقی که م ب هه می
ریکا دگه ل به رپرست فهرمی ییت حکومه تا
ئیراقی بو قه کرنا به ره قی (اعدادیه) ل نامیدی
و چاره کرنا ئاریشا هه وه).

• نه غجا چیر ل دور
• نامیدی یه، سوجه تا مه
ل دور به ره قیا نامیدی
و نه و پیکول و بزاقیت
ل دویمه ماهیا سالا (۱۹۵۹)
هاتینه هاقیتن و کرن بو
قه کرن و ئافا کرنا وی..
به لی بهری بچینه د
ناف نافه روکی دا، باشه بو
بیرهاتن کورته کی ژ میژوویا وی
دیار بکه یین:-

دهمی دگه هن سه ره دانا

وه لاتپه روه ری باژیری نامیدی خودی ژنی رازی (نعمان هه جی نه مین) دکه ن بو وه رگرتنا ژفانه کی بو وان، ژ به رکو ناقبری تیکه له ییت باش و که فن دگه ل بارزانی و مالباتا وان هه بوون..دویقدا ب دوو روژا به رسقا هات، ره حمه تی نعمان هه ژمار (۱-۲) (کمال و نجم) ی دگه ل خو دبه ت وقه ستا باره گه هی بارزانی، نه وی دکه فته ده قه را (صالحیه) ل به غدا، دکه ن، به رامبه ری رادیو و تیله فزیونا ئیراقی و نه و جه یی ب

و ل ویری ئانکو ل (میسل) ل سه ر دوو به ره قیا (شرقیه - غربیه)، به لاف دبن. هنده ک ژوان دزیره ک بوون و هژماره کا دی وه زعی وان یی ئابووری یی ژار بوو، خرغه بوون و به یئنه دانا شاگردا، ل جادا هه لب، چایخانا (قادوی بی دیوهی) بوو. شول دریزدبیت، شاگرد بیزار دبن، هاتن و چوونا ب زه حمه ته، پاره دکیمن، هزرا خو دکه ن دی چاوا ژقی ئاریشی قورتال بن، ئانکو ئاریشا نه بوونا به ره قی ل ده قه را وان نو نه و چ بکه ن باشه بو

• ل سالا (۱۹۵۳)
• (۱۹۵۴) حکومه ت بریارا قه کرنا
به ره قی ل قه زا نامیدی دده ت،
به لی قوناغا پاشناقه نجی ب تنی،
ئانکو ریژیت (۱-۲)، ده ستیکا وی دناف
مالا (هه جی حامدی) دا بوو ل تاحی
(مهیدانی)، شاگرد ژ هه می خه لکی
ده قه ری بوون، خه لکی گوندا و نافه ندا
باژیری پیکه بوون. چ جوداهی دناف

قهسرا (نوری پاشا سهعید) نافدار بوو.. ههژمار (۳) صدیق علی نهشیا دگهل وان بچیت ژبهه هندهك كاريت ب وی فه گریډایی.. پشتی شاندر ژ زیرهفانا دهربازبووین، قهستا هوولا پیشفههاتنا میهفانانا دکهن..ژورهکا مهزنه سهری دیوانی بارزانی یی روینشتیه و ل نک وی میهفانانکی بیانی یه، ههر دهمی جهنابی وی نهو دیتین دهستوری ژ میهفانی خو خواست و رابوو بهر ب شاندى فه هات.. پشتی سلاقی دبیزتیه نعمانی بلا ئیک ژوان باخفت.. نهوان چ دقت و داخازا وان چی یه؟؟

• • نوینهرهکی شاگردا دناخفت ل دهستیکی بخیر هاتنا جهنابی وی و ههفالیت دگهلدا دکهن بو فهگهپرانانا وان ب سلامهتی بو ئاخا وهلاتی.. دویقدا بهحسی ئاریشا نهبوونا بهرههقیی ل دهفهرامیډیی بو هیژایی دکهن و نهو زهحمهتا خهلك دهن ژبهه هاتن و چوونا بهردهوام دگهل رهوشا خهلكی یا نهباش، ژلایی ئابوریقه، ههروهسا دیار دکهن کو نهفه داخازا ههمی شاگردایه و گازندا خهلكی دهفهری یه و پیدفیهکا گهلهك فهره.

• • جهنابی بارزانی بهرسقا وان دهت (داخازا وه دجهی خودایه، نه می ژی پشتهفانیت خاندنیینه، دی بزاقی کهم ب ههمی ریکا دگهل بهرپرست فهرمی ییت حکومهتا ئیراقی بو فهکرنا بهرههقیی (اعدادیه) ل نامیډیی و چارهکرنا ئاریشا ههوه).

• • پشتی چافیکهفتن ب دوماهیك هاتی خاترا خو ژی خاست و بارهگهه هیلا.. ل دویقدا و پشتی بوورینا (۲۲) روژا جاب هات کو وهزارهتا

مهعارف و پهروهردا ئیراقی رازیبوویه بو فهکرنا ئیعدادیی ل نامیډیی، قوناغیت

(۵-۴) نهدهبی ب تنی) و پشکا زانستی نههاته فهکرنا ژبهه نهبوونا سهیداییت زانستی و نهبوونا موختهبرا..

• • برپارهکا بهرکهتی و ب قیمهت بوو و دلخوشیهکا مهزن بو

خهلكی پهیداكر، خهلك ژ هاتن و چوونا میسل قورتال بوون.. بهلی بو جارا ئیک پستی بوورینا (۳۷) سالا ژ فهکرنا

خاندنا دهستیکی ل نامیډیی بهرههقی هاتهفهکرنا، نهوژی ژبهه رولی دیاری بارزانی و نهو هیژاییت مه ناقت وان ئیناین..کاریت گریډای خزمهتا تهقای، ییت مروقت خیرخاز و خوش مروف و شولیت باش نابیت بهینه ژبیرکرنا..ژبهه میژوووی و نهفه دیروکا گهلانه.

• • باشه قی ههلهکفتی دیارکهین کو نهفه هاتبوو فهگوهازتن ژ هیژا نعمانی کو نهو میهفانی بیانی، نهوی لدهف بارزانی رونشتی خهلكی وهلاتی سویرا بوو، خودان کومپانیهکا مهزن بوو بو فروتا سهعهتا.. مهرهما سهرهدانى داخازا گرتنا شکهکی بارزانی بوو،

دا ل سهه سهعهتیت فروتنی دانیت.. بهلی بارزانی ل سهه قی چهندی رازینهبوو ژبهه دو نهگهرا، ئیک دی هوین سهعهتیت بی سهروبهه چیکهن ژبهه شکلی دی باش هینه فروتن و نهفه نه یا دروسته یا دویی ژبهه بابهتیت دینی.

• • ل دوماهیی بو بیرهاتن؛ نهفهنه ناقت هژمارهك ژ وان شاگردیت دویمایا سالیت پینجیا ل میسل دخاند (حمید شههناز ، رمزی شعبان خلیل ، شعبان خلیل شعبان، طارق حسن باشا، رفعت عبدالله شهوان ، فائق عزه نعمان، مصطفى موسى شاترا، زاهده مختار علی، احمد مختار علی، کمال حجی خالد، نجم محمد طهیب نجم، صدیق علی، عبدالرحمن رهشی محمد...هتد) سوپاسیا هیژا نجم طهیبی دکهن و ههمی وان ههفالیت پیزانین داینه مه.

شەرى گەنياتيى

ژاريى و بەلنگازيى بنبرناكەت

ريكارڊو ھوسمەن

خەباتا دەليقتى ژيارەكا خۆش و بەردەوام
پيتر ليدكەن.

ژ خرابيى بەريش قەنجيى
ھندە جارا گوھرينا ژ خرابيى بەريش
قەنجيا ھەقباسكا وى تى ژ فەرپزا
ئافرييت ھندەك گوتنا چيدبىت، فيجا
خەباتا دژى نفشپەريسيى د راستيدا
خەباتە ل دژى فەرق و جوداھيى. بەلى
گەنياتيى كو تۆخمى خرابيىيە دزفريته
ھندى چنكى قەنجى نينە، فيجا ھينگى
ئيريشا لسەر تۆخمى خرابكرنى گەلەكا ژ
ئيريشا لسەر تۆخمى ئافكرنى جودايە.

دەولەتا بكيڤھاتي دەولەتا پيچيپوويە، ئەو
ژى ئەو سيستەمى بىروكراتىيە يى بشيت
بەرەقانىي ژ وەلاتى و مللەتى بكتە
و ئاشتيى پاريزيت، ديسافە ريبەندا
فەركەت و گريپەستا بجيكەت، و شينستى
بنياتيى وەراركرنى دەينيت و خلمەتت
جفاكى پيشكيشكەت و بزافا ئابوورى
سەرۋبەركەت و سۆزيت راست بەدەت و
ب سۆزيت خۆفە گريداى بيت و ل ژفانيت
خۆ بيپتە خودان و خويكا (ضرائب) دانيتە
سەر جفاكى، دا بشيت ئەفانيت چوويى
ھەميا بكتە.

دەمى دەولەتا پيچيپوويى نەبيت، دى
گەنياتيى بەلاقبىت، بۆ بەحسى خەبەرى؛
(نەشيت فەرمانبەرئيت خلمەتت تەقايى،
ئەويت پيترى جارا چافشوپريى دگەل
كەسانيت جفاكى دكەن و كرياتا برپاردانى
ويړاندكەن دا ھندەك تشتا دەست خۆفە
بين، بەربەندكەت)، زيڤەبارى ژارى و

ژ بيت دى.

دەولەتت لوكا وان د گەنيميترى ئابوورىدا
باشتر ليدھيت وەرارا وانا ئابوورى ب
لەزتريئاھيت، وەكى؛ زامبيا و مەكەدۇنيا
و ئورۇگواى و زيلەنداينوى (نقىسەفانى
ل قيرى دقت بيزيت وەرارا ئابوورى
ژاريى و بەلنگازيى كيمدكەت- ھەميدى
بامەرنى). بەرامبەرى قى چەندى پيڤھەرى
گەنيميترى يى پانقا نافدەولەتى ئافريى
دەتە چەلەكيا ھوكمى و ئەو وەلاتيت
حكومەتت وان ھەتا چەندەكى ب بزاف
بن ئان ئەويت شولى وان لدويش لوكا
داھاتي دەولەتى قەنجتر ليدھيت، ئەون،
بيت سەنتا ئابوورا وان بلەزتر بەريش
وەرارى دچيت.

ئەفە چيدبىت ژبەر ئەگەرەكى بيت،
يى كو گريداى ئەقلىت مەيتت راستيت
ئيك سەنت بيت، ھەرۋەكى جۇناتان
ھايتى ژ زانينگەھا يوركانوى (نيويورك)
نافدكەت. ھشيت مەيتت ئەخلاقى گەلەك
بدلنەرميى و دلپتقەمانى و دھانچوونيقە
دگريداينە و دەمى تيشاندن و كوتەكى
دبينىن زوى ئەف پيھايداربوونە د ھناقيت
مەدا ھەوددەت. خرفەكرنا مروفا ل دژى
كوتەكى بساناھيترە ژخرفەكرنا وان بۆ
پشتەقانيا دادىي، دەمى ھەر تشتەكى
خراب دبينىن گەلەك گەرم دبين دا
بەردەينى و نەھيلين، وەكى برسى و
ژاريى- دەمى فان سەخلەتت دلتنەنگ
دبينىن، شاريانا مە ژ خەباتا پيدفى بۆ
وەرارى و وەراركرنا ئابوورى پيترە، ئەو

دەولەت ژار و بەلنگاز دبن، چنكى
حكومەتت وان دگەننە، و ھەكە دەولەت
داھاتيى تەقايى نەپاريزن و خۆ ژ بكارئينا
دەستھەلاتى بۆ مفايتت خوييت نەمازەيى
بيت كەسى دويرنەتخن دى ھەر ژار و
بەلنگاز مينن، ما ئەفە وەيە؟

بيخش تشتەكى گەلەكى خۆشە مروف
قى بەدەتە بەر ھزرا خۆ، چنكى ئەم بيت
كەتینە بەرامبەرى پيڤكەگریدانا تيكھەليا
سۆزيت خۆشھالىي و خەبات ل ھەمبەرى
كوتەكىي. پاپا فرانچيسكو ل گەريانا خویا
قى دويماهيى يا ئەمريكا لاتىنى گوت:
“گەنياتيى ئەو تيشە يا مروفى بەريش
نەمانى دەت.” گەنيكەر ژ ھەژى ھندىنە
“كەفرەكى پيڤە گريدەن بەھافينە د بنى
بريمەكيدا”... براستى چيدبىت ژ ھەژى
ھندى بن، بەلپا ئەفە ھندى مسوگەر
ناكەت وەلاتيت وان ببنە بەھەشتا
خۆشھالىي و گەش بن.

دا ل قيرى ھزرا خۆ د ھندەك پيزانينادا
بكەين.. چيدبىت باشترين پيڤھەرى
گەنياتيى گەنيميترى دەستدانانە سەر
گەنياتيى بيت، يى ھەر سال پانقا
نافدەولەتى دەردتختيت و ژ سالا ۱۹۹۶
وەرە دەيتە بەلافكرن و ژ ۱۸۰ دەولەتا
دگريت. گەنيميتر دياردكەت كو دەولەتت
زەنگين ئەون، بيت كرياتت گەنياتيى لىك
وان ژ دەولەتت ژار گەلەك كيمترە، بەلپا
دەولەتت لوكا گەنياتيى ژ پيش دەولەتت
ديڤە لى كيم، وەكى غانا و كوستاريكا و
دانيماركى، لەزا وەراركرنا وان مەزنتر نينە

به‌لنگازی قی پاشکته‌ن ژى ژى چیدبیت. چیدبیت هنده‌ک وه‌سا هزرکه‌ن، به‌رفه‌برینا گه‌نیاتی پیدقی ده‌وله‌ته‌کاپیچیبوو، سه‌ریبئی نه‌فه ژى فه‌دپه‌شن، هه‌که شه‌ری خرابیی بیته‌کرن دى خیر ژى چیبیت. به‌لى، نه‌رى نه‌فه ژ راستا وه‌یه؟ سه‌یدا و سه‌خیرکه‌ریته‌نساخا گه‌له‌ک جارا ناچنه شولیت خو، به‌لى نانکویا قی نه‌و نینه دى شول و ان ب به‌ره‌فبوونى باشر لیته‌ت. چیدبیت روژه‌ک به‌یت پو‌لیس به‌رتیلا نه‌داخازکه‌ن، به‌لیپا نه‌فه وان زیره‌کتر لیناکه‌ت ده‌می پیکولا گرتنا گونه‌هکاره‌کی دکهن. نه‌دانا خه‌لاتی نانکویا وى نه‌و نینه، فه‌رمانبه‌ریته ده‌وله‌تی نه‌شین گریه‌ستیت ده‌ستقه‌ئینایت لوك بلند و وه‌رگرتنا خویکا ریقه‌به‌ن.

دویری راه‌اژوتنا هنده‌ک توخمیت گه‌نی، گه‌له‌ک جارا پیرابوونیت نه‌هیلانا گه‌نیاتی قه‌نجکرنا ریبه‌ندیته کپیری و سیسته‌میته ریقه‌برنا مالی ته‌قای و قانونیت نه‌هیلانا گه‌نیاتی دگه‌لدا هه‌نه. تشتی ل قیری ده‌یته به‌ر هزرا مروقی نه‌وه، ل بجیکرنا ریبه‌ندیته نوی، کو به‌روفاژى بیته بوورینه، دى خه‌لک هیته نه‌چارکه‌ن.

شکه‌ستنا سه‌ربوری ئوگه‌ندا به‌لیپا نه‌فه سه‌ربوری ئوگه‌ندا بخو نه‌بوو، چنکی ل سال ۲۰۰۹ى و ژبه‌ر گفاشتیت ده‌وله‌تیت قه‌ر داینی، حکومه‌تی هینگى قانونه‌ک ده‌ریخت و ژ باشرین قانونیت نه‌هیلانا گه‌نیاتی ل دنیایی ده‌اته هژمارتن، دسه‌ر هندى ژیرا نیشانیت گه‌نیمیتیت ویری هه‌ر به‌ریف سه‌نتا خرابیی دچوون.

ئوگه‌ندا ل قی بیافی یا بتنی نه‌بوو، مات نه‌ندروسى هه‌فالى من ل زانینگه‌ها هارفاردی رو‌فه‌کر، قه‌نجکریت ریقه‌برنا مالی ته‌قای، بیته سه‌خمه‌راتی به‌ربه‌ندکرنا ده‌ستقه‌ئینانا نه‌شه‌ری هاتینه داناندن سه‌رنه‌که‌تن، و نه‌گه‌ریته فان شکه‌ستنا گریدای فبنکه‌تیت ریقه‌برنا مالی نین.

چ پینه‌قیته، تقیا هه‌می ریخستن وه‌کی ده‌زگه‌هیته شه‌ری بهینه دیتن، ریخستن دشیت نه‌فی سه‌خه‌تی ب ریکا شولئ نه‌و

بو هاتیه ئافاکرن ده‌ست خو بیخیت و نه‌فه گه‌له‌کا بزه‌حمه‌ته. به‌لیپا ل شوینا هندى، دشیت وی سه‌خه‌تی ژ دنیایی ب ستراتیجیا دبیزنی (زه‌هریقه‌کرن) په‌یداکه‌ت. بدروستاهى کا چاوا ماریت بی ژهر خو پیشدتیخن دا وه‌کی ماریت بزه‌هر لیبه‌تن، ریخستن ژى دشین خو وه‌کی وان ده‌زگه‌ها لیکه‌ن، بیته وه‌کی ده‌زگه‌هیته شه‌ری دهینه دیتن.

نه‌فه نه‌و تشته یی لی پلانا نه‌هیلانا گه‌نیاتی بدویماهیدهیته و پیتریا جارا ده‌یته پیشقه‌برن، گه‌له‌ک ریخستنیت سه‌رگه‌رم دهینه ئافاکرن دا پیتری پیگریی لسه‌ر کریارا ریقه‌برنا نویا که‌رخى بکه‌ن ژ گه‌شتنا نارمانجیت بو هاتینه ئافاکرن. هه‌ر وه‌کی لانت بریچت و مایکل وودلوکی ژ زانینگه‌ها هارفاردی هزردکه‌ن، ده‌می ریخستنیت کیم سه‌ربور باشرین سیسته‌میته ریقه‌برنا ده‌ستوانی مالی و ریبه‌ندیته کپیری لسه‌ر دچن ده‌ست خو دتیخن، وی ده‌می دى هزرا وان ژبه‌ر بریاریته پروتوکولیت تری کیموکاسی ته‌را و به‌رته‌را بیت، هه‌تا وه‌لیده‌یت ئیدی نه‌شیت شولئ خو بکه‌ت.

شویناریته ده‌وله‌تا پیچیبوو

هزرقانی ئه‌مریکی فرانسيس فوکویاما دبیزیت پیشتیختنا ده‌وله‌تا پیچیبوو و به‌رپرس و قانون حوکمی لیدکه‌ت ئیکه ژ مه‌زترین ده‌ستکه‌فتیت ئافه‌دانیا مروقانی، نه‌و هشا ته‌قای یا ب ویزدان لنگ مروقی چیدکه‌ت، هه‌روه‌سا وی مروقی چیدکه‌ت، یی هزردکه‌ت ده‌وله‌ت ژ پیش ویقه سه‌رده‌ریی دکه‌ت.

نه‌و تشتی فوکویامای گوتی نه‌ هندى بسانه‌یه مروق بکه‌ت، هه‌که بیته و جفاک لسه‌ر بنیاتی رها نشی ئان دینی ئان جفاکی ب دژواری هاتینه ژیکجوداکرن، هینگى هه‌ر چاوا بیت دى ده‌وله‌ت دمفای کیدا شولکه‌ت: بو هه‌می ئیراقیا ئان به‌س بو شیعا؟ بو هه‌می کینیا ئان به‌س بو وانا بیته ژ گروپی عه‌شیره‌تا کیکویو بن؟

به‌لیپا، ما دى چ رییا گروپا نشی توخمه‌کی ده‌سته‌لات د ده‌ستیدا و دبیزیت نوکه دورا مه‌یه بو سه‌ر سفری، گریته؟ به‌لى باشه‌ما

بوچی نه‌ویته نوکه ده‌وله‌ت د ده‌ستیدا پیکولا هندى نه‌که‌ن ده‌وله‌ت بو بیته میرات، وه‌کی ل فه‌نزویلا قه‌ومی، چنکی نه‌فه پشته دو سال ژى به‌سر مرنا هوگو چافیزیه بوورین هیشتا قه‌سرا سه‌روکیی ژ لایى کچیت ویقه داگیرکریه؟

چنکی مه‌ دقیت خرابی و کونه‌کی نه‌مین و بریین، قیجا ب راستی گه‌له‌ک گه‌رم دین و به‌سر خو‌فه ده‌یین ده‌می هه‌فرویشی هزرا نه‌هیلانا گه‌نیاتی دین. به‌لیپا تقیا هزرا خو ده‌ندی ژیدا بکه‌ین، کو هه‌که نه‌م خرابیی د بریمیدا بخه‌ندقینن نانکویا وى نه‌و نینه قه‌نجیا لسه‌ر لیقیته بریمى خو لیدگرین هه‌ما ژ نشکه‌کیته دى سه‌رئاف که‌قیته و دیم بیت، هیته به‌رمه.

ریکاردو هوسمه‌ن

ریقه‌به‌ری سه‌نته‌ری وه‌رارکرنا نافده‌وله‌تیه، سه‌یدایی کاروباریته وه‌رارا ئابووریه ل کولیجا جون کینیدی یا لیقه‌کولینیت حکومه‌تی ل زانینگه‌ها هارفارد و به‌ری وه‌زیری پلاندانانا فه‌نزویلائی بوو.

ته‌رجه‌مه‌کرن ژ عه‌ره‌بیی: حه‌میدی بامه‌رنی

زانا و قازی شورهشی مهلا ئیبراهیم دۆسکی وهغهرا دویماهیئ کر

سامی بنیامین ریکانی

المنتیق و البلاغه (دخونیتن، ل سالا ۱۹۴۹ دچیته باژیری سلیمانی ل مزگهفتا (حاجی خان) ل نک مهلا (عهبدولکه ریم نهلموده ریس) (علم الاداب، علم الوضع، النحو والصرف ، پهرتوکیت میژووی (دخونیتن . ل سالا (۱۹۵۴) دچیته باژیری (کویسنجهق) ل نک (مهلا مهعصوم) بابن (د. فوئاد مهعصوم) سهروک کوماری ئیراقا فیدرال فان پهرتوکان دخونیتن (علم الکلام ، علم البيان . علم الوضع، پهرتوکیت دیروکی) و ل سالا ۱۹۵۷ مولهتا (ئیجازا) مهلاین وهردگریتن و دزفریته گوندی خو و خاندنگه کا دینی قهکر و دهرسیت دینی ددانه زاروکیت گوندی و ههروه سا پیشنفیژی و گوتاریت نهینیا ژی ل مزگهفتا گوندی دخواندن. ل دهستیپکا شورشا ئیلونا مهزن ب فهرمانا (شیخ نهحمه دی بارزانی و مهلا موسته فایئ بارزانی) دبیته قازی دهغهرا نیروه ریکان و دۆسکی ژوریا و کاریت شهریعتی ل دهغهری دکرن و هه ر ئاریشهیه کا ههبا ب ریکا شهریعتی ئیسلامی چاره دکر و هه ر ئاریشه کا وی چاره کربا

چه ندین پهرتوکا دخونیتن ژوانان (علم الفقه و علم التفسیر و علم الحدیس، نهحو و صهرف و علم المعان و البلاغه و لصاحه و علم البدیع) هه یامی چار سالا ل ئاکری دمینیت، پاشی ل سالا ۱۹۴۶

دچیته هه ولیرا پایتهخت ل خاندنگه ها سهیدای مهزن (الحاج مهلا عهبدوللا خوشناوی) و ل ویری (علم الفقه و علم

خویایه ل دهستیپکا هه ر شورشه کی و نازاد کرنا گه له کی ل ژیر کوه کیا دوژمانان زاناییت دینی ل بهراهیئ بووینه و ههرا مله تینیئ دمه ژیی زوملیکریادا به لاکریه، کو د دینی ئیسلاما پیروژدا دروسته مروؤف سه ره به ست و نازاد بژیتن.

مهلا ئیبراهیم دۆسکی ژی ئیک ژوان زانا بوویه کو هه ر ژ دهستیپکا جه حیلینیا خو چه کی شه ره فی هه لگریه و به ره فانی ژئاخا کوردستانی کریه و د ب سه دا گوتاریت نهینیی دا هشا مله تینیئ ل ده ف خه لکی دهغهرا نیروه و ریکان و دۆسکی ژوریا پهیدا کریه و خه لک پالدایه دا ئاخا خو یا پیروژ ژدهستیئ دوژمانا بیننه ده ری .

ژدایکبوون و ژیا نا وی یا دینی: ئیبراهیمی عه لیئ سه یفه ددینی ل سالا ۱۹۳۲ ل گوندی چی یئ سه ر ب دهغهرا دۆسکی ژوریا فه ژ بنه ماله کا دیندار و کورد په روه ر هاتیه سه ردونیا یئ. ل سالا ۱۹۳۷ دچیته نک مه لاییت گوندی چی (مهلا سه عدی چیئ، مهلا حوسین حه فزولا چیئ) ده ست ب خواندنا قورئانی دکه تن، پاشی ل سالا ۱۹۴۳ دچیته باژیری ئاکری ل مزگهفتا مهزن و

دگهل ب بارزانی نهمر دئاخت و نهو نوینه ری وی بوو ل ده قهری، ههروه ساپشکداری دئیکه م کونگری ئیکه تیا زاناییت دینی ئیسلامی ل کوردستانی نهوا ل ریکهفتی ۱۹۷۰/۹/۲۱ ئی ب به رهه فبونا (مهلا موسته فایئ بارزانی) فه هاتیه گریدان تا کونگرا چاری ل سالا ۲۰۰۱ ئی بوویه نه دمامی کونگره ی.

خه باتا وی یا سیاسی: ههر ژ زارۆکینیا خو هشا کوردینی ل ده ف پهدا

ببوو ل سالا ۱۹۴۶ ده می بارزانی نهمر ب سه ره دانه کئی چوویه ئاکری، بو جار ئیکئی، مهلا ئیبراهیم ب دیتنا وی شادبوو دان و ستاندن دگهل کرو ههر ژ وی رۆژی تیکه له لی ب بارزانی فه کر و تا دوماهی چرکه ژ زیانا وی دلسوزی ریبازا بارزانی بوو. ل سالا ۱۹۷۷ مشه ختی تورکیا بوویه ل

گوندی شویکه خوچه بوویه. پاشی فه گه پریایه ده قهریت زگارگری و تا سالا ۱۹۸۸ ئی بو جارا دوی مشه ختی تورکیا بوویه، ل سالا ۱۹۸۹ بو ده می مه هه کئی ل زیندانا (جوله میرگئی) ژلایئ رژیما تورکیا فه ل سه ر سیرا خو یا سیاسی هاتیه زیندان کرن، پشتی سه ره لدانا بهارا ۱۹۹۱ کوردستان هاتیه زگار کرن، فه دگه پریته وه لاتئ خو و ل سه نته ری ناحیا شیلادزی خوچه دبیتن و به رده و امیی دده ته خه باتا خو یا دینی و مله تینی و ژ به ر رۆل و خه باتا وی یا دویر و دریژ ل ریکهفتی ۱۹۹۹/۱۰/۱۳

دیتنا وی شادبیتن. جارا سییی ده می چوویه سه ره دانا بارزانی نهمر، بارزانی نه هیلا کو زوی بزقریته فه و گیرودکر ده می دا خاترا خو ژئی خوازیتن بارزانی ده ستی وی گرت و گوئی نه ری ما تو چ تشتا ژمن ناخوازی، هه می ده ما تو ده یی و دچی و چ داخوازا ژمن ناکه ی بو ته بکه م. مهلا ئیبراهیمی گوئی یا من ژ جه نابئ دقیتن نه وه ده می خودی بو مه ده لیقه ئینا بلا قانینا مه قانینا قورئانی بیتن، بارزانی به رسقا وی دا و گوئی: هه که خودی

میدالیا بارزانی پی ده یته دان.

هه فدیته یی وی دگهل بارزانی نهمر و سه رۆک مه سعود بارزانی:

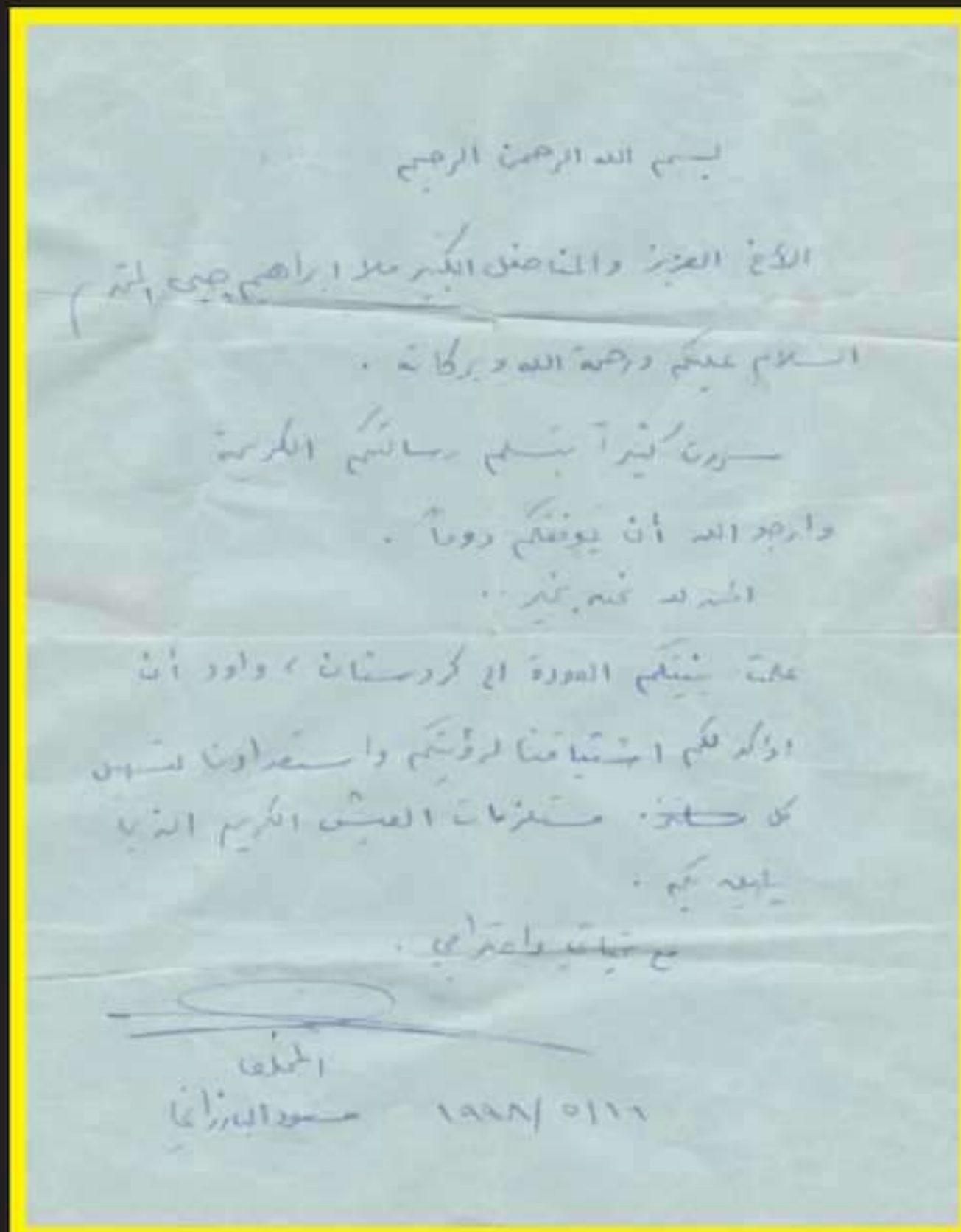
ئیکه م هه فدیته دگهل بارزانی نهمر ل سالا ۱۹۴۳ ئی بوو ل ئاکری، کو د وی ده می دا مهلا ئیبراهیم شاگردی مزگه فتا مه زن بوو. پاشی ل سالا ۱۹۷۰ بو جارا دوی ب

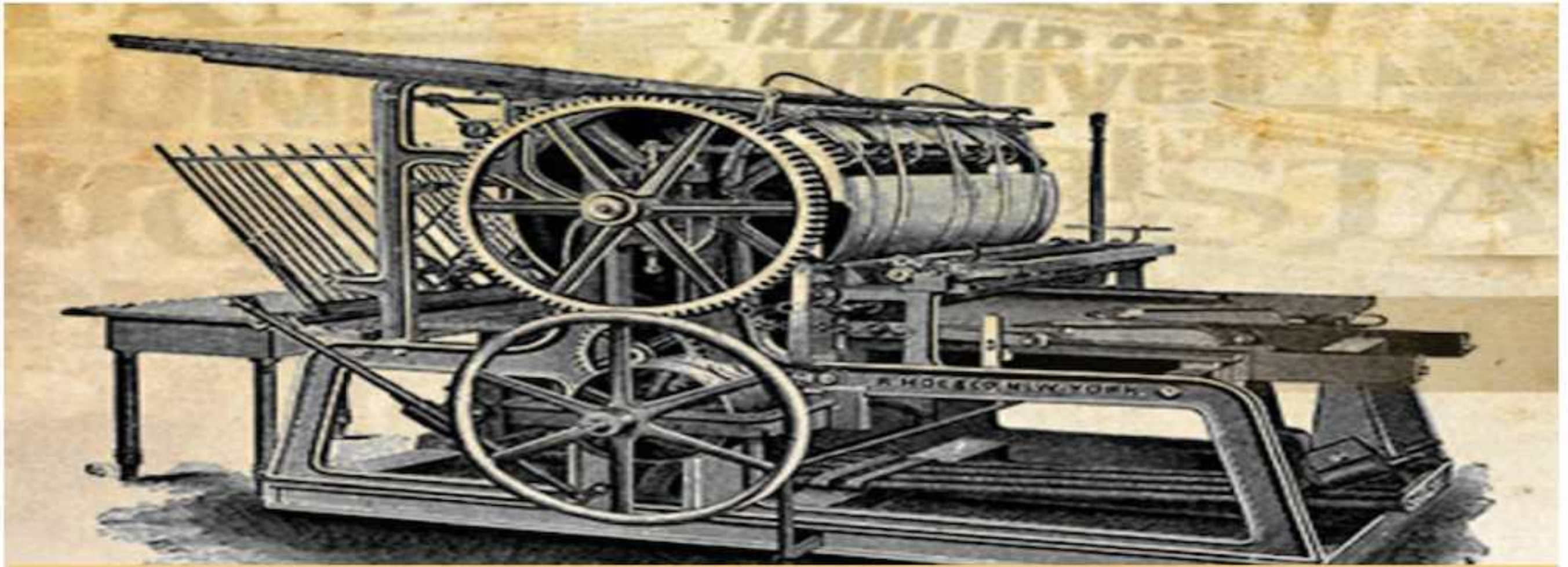
حه زکر و شولا مه چیبوو و ژیی مه هیلا و نه م ماینه ساخ، دی قانینا مه یا قورئانی بیتن و پاشی بارزانی نه ف ئایه تا قورئانا پیروژ خواند (ویسلونک عنی الروح قل الروح من امر ربی ....). ل سالا ۱۹۸۷ ل زۆما که لاشکی، گوندی چی، مهلا ئیبراهیم جاره کا دی بارزانی دبینه ته فه، ههروه سا

ل ۱۹۸۸/۱۱/۲۵ سه رۆک بارزانی په ییکه کا نه مازه بو مهلا ئیبراهیم هنارتبوو و ل ۱۹۹۸/۵/۱۶ په ییکا دوی بو هنارتبوو، ل ۱۹۹۸/۱۱/۱ نیچیرقان بارزانی په ییکه کا تابه ت بوو هنارتبوو.

وه غه رکرنا وی :

پشتی هه فکیه کا دژوار و دومدریژ دگهل ئیشا خو ل نیفرۆیا رۆژا ۲۰۱۵/۱۰/۲ خه سه خانا ئازادی دچیه به ردلوغانیا خودی و ته رمی وی درئی و ره سه مه کئی ژ هه ژی دا ل گورستانا شیلادزی ده یته فه شارتن . *دیداره ک دگهل کورپی وی مهلا عه لی چی .

دىرۆكا رۆژنامە قانىيى د وەلاتى توركيادا

شقان محەمد سەلىم نىروھىيى

ژچاقدىريا سولتان عەبدولھەمدى ل سەر رۆژنامە قانىيا عوسمانيا دانا، وەكو بەرتەنگى و خەندقاندا ئازادىا و ھەر وەسا وەكو دربەك ژبو ھەڧرکىت خۆيىت سياسى، نەخاسمە پىشتى كوشتنا ھەردوو رۆژنامە قانىيت ئۆپۆزىسيونى، پىشتى كو ۱۶۰ ھژمار ھاتىنە دەرکرن تا مېژوويا ھاتىە نقيسين.

دەمى دەستپىكرنا شەرى ئىكى يى دونيائى، گەلەك رۆژنامەيىت عوسمانيا ھاتنە راوہستاندن، ژئەگەرئىت مادى و گفاشتن و قوتانا رۆژنامە قانا و دادگەھكرن و ھەبسكرنا وان و بەرزەدكرن و گەلەك جارن دەرگەھى رۆژناما دھاتنە گرتن، بۆ ميناك (۵) رۆژنامە ل ئىستەنبۆلى ھاتنە گرتن، وەكو(ناقشەم، ئەھالى، رۆژناما رويدانا، رۆژھكا نوى، ئەلماكر).

پىشتى شەرى دونيائى يى ئىكى، شەرى ئازادكرنى ل ساللا۱۹۱۹ئى ل ئەنادولى دەسپىكر، لەو موستەفا ئەتاتورك رابوو ب دەرکرن رۆژنامەيەكى ب نافى (حاکمىت مليە، ئانكو سەرورەريا ملەتينيى) ل

چاقدىريكرنا رۆژنامەيا داناي، ھەرورەكو دەولەتا عوسمانيا رۆژنامەيا فەرميا ئىكى يا كەسىنى دەرکرى ب نافى (تەرجومان ئەلئەحوال) ل ساللا ۱۸۶۰ئى و خۆدانى وى ئەكاه ئەفەندى بوو.

فيجا چاقدىرى ل سەر رۆژنامەيا عوسمانيا ل سەر دەمى مەحمود نەدىم پاشا ل سالىت(۱۸۱۸-۱۸۸۳)ئى ھاتە كرن، بەلى ل وەختى مەدھەت پاشاى ل ساللا۱۸۸۳ئى ويثقە، ئەف چاقدىريە ھاتىە راكرن. بەلپيا جارەكادى چاقدىرى ل سەر رۆژنامەيان ل ساللا۱۸۷۷ئى ھاتەفە زفراندن، ئەوژى پىشتى ھەلوہشاندا جقاتا(مەبعوسان ئەلتوركى) ئەفا ھەتا ۲۳ تەمووزا ساللا۱۹۰۸ئى بەردەوام بووى. پىشتى سەرنقىسەقان و رۆژنامە قانىيت ئازاد بىرئادى ئاميرىت رۆژنامەيىت خۆ نەھنيرنە دەستەكا چاقدىريى، لەو رۆژا پاشتر رۆژنامە بى چاقدىرى ھاتنە دەرئىخستن.

دەمى سولتان عەبدولھەمىدى، ل۲۸ نيسانا ساللا۱۹۰۹ئى، دەستەھلات ھىلايى، ئىكگرتييان چاقدىريەكا دژوارتر

سەدەمىت چىبوونا كارى رۆژنامە قانىيى ل وەلاتى توركيا، دزفريتە پىشتى خەبتاندنا چاپخانا ئىكى ل ئىستەنبۆلى ل ساللا ۱۷۲۶ئى، ئەفا كارى وى ب تنى چاپكرنا نەخشەيىت دەولەتا عوسمانيا بوو، كو چاپخانا ئىكى بوو دھاتەدەرئىخستن و پەرتوكا ئىكى ژى ھاتىە چاپكرن، ھەر ل وى چاپخانى بوو، ل ساللا ۱۷۲۸ئى، ب نافى (موەجەم وانقولى) يا صەحاح ئەلجەوھەرى بوو.

ل چريا دووى يا ساللا ۱۸۳۱ئى، رۆژناما ئىكى ھاتە دەرختن، يا ھەفتيانە يا فەرمى ب نافى(تەقويم ئەلوہقائى) ل سەر دەمى سولتان مەحمودى دويى بوو، كو ئەو ژى ل سالىت(۱۷۸۴-۱۸۳۹) ل ئىستەنبۆلى دەرەدكەت، ئەفە دەست پىكا ھەبوونا كارى رۆژنامە قانىيى بوو ل توركيا نوى و ل ساللا ۱۸۶۲ئى، قانوينا چاپخانا ژلايى دەولەتا عوسمانيان فە ھاتە دانان، ئەفە وەكو ئىكەم سىستەمى رىكخستنا چاپخانەيا بوو، ئەوژى پىشتى دەولەتى ل ساللا ۱۸۶۲ئى، رىقەبەريا چاپخانا ژبو

ریککه فتن دگه ل دهوله تی و ئوپوزیسیونی ل ۲۴ ته مووزا ساللا ۱۹۶۱ ئی دهر دکر.

راگه هاندنی ب ته قایی ل تورکیا دناقبه را سالیت ۱۹۶۱ ئی حه تا هه لېزارتنیته نوی ل ساللا ۱۹۷۱ ئی، دهه می بیافه کیدا پیشکه فتنه کا مه زن که تی، هه تا هژماره کا مه زنا روژناما (حوریه ت) هاتنه ده رکر و به لافکر و کوپیه کا روژنامی روژانه دگه هشته ئەلمانیا روژنافا، ژبو هندی ل سهر کارکه ریته تورک ل ئەوروپا بهیته به لافکر.

پیشکه فتنه روژنامه قانیا تورکیا، ئەفجا ل سهر بازا سیاسی و میدیایی بیت، یان ل سهر بازا فه رمی و مله تینی بیت، ئەم دشین بیژین ل سهر سی باسکان هاتبوو پارقه کرن:

۱- روژنامه قانیا چه پ و راست، ل سهر کاروباریته هزری و که یسیت ئایدولوژی و ئولی، ئەقیته هه ردوو ئالیا باوه ری پی هه ی، روژنامه قانیا چه پ وه کو (ده وریم) یا هه فتیانه، (ناقشه م) و کو قارا (ئایدینلک) یا مارکسیا شوپره شی.

روژنامه قانیا راست، وه کو گو قارا (ده وله ت) یا نه ته ویا فه ده ر، و (ئه نادولونا، بوگوین، سپیده یا) یا ئولی و روژنامه یا (ده نگ و باسیت داوی).

۲- کومه کا روژنامه یته حوریه ت، ئەقیته ده اتنه ده رکر دژی سه روکی وه زیرا سوله یمان دیمیریلی، ژبه ر وی هه فپرکیا کویر و دریش، دناقبه را وی و (مالباتا سیمای) خۆدانئ روژنامه یا حوریه ت و روژناما (نه ته وی) پشکداری تیدا کر ئەقا لسه ر ئەزمانئ پارتا مله تینیا کو ماریا ئوپوزیسیون ده اته به لافکر.

۳- گه له ک روژنامه یا وه کو (موته رجم، ئیسته نبولا نوی، ده نگ و باسیت نوی) پشته قانیا سوله یمان دیمیریلی دکر و پارتا وی یا دهسته لات و دادپه روه ر و دژی روژنامه یا حوریه ت کاردکر و گونه هباردکر ب ئالوزکرنا رایا ته قایی یا تورکیا، دژی پارتا دهسته لات ب ته قایی و نه مازه که سی

ریککه فتی ۲۷ گولانا ۱۹۶۰ ئی، کوده تیه ک قه ومی و پاشی قانونیه ک هاته دانان ل ژیر هژمار (۲۱۲) ئەوا هاتیه ده رکر ل ریکه فتی ۴ کانوینا دووی ل ساللا ۱۹۶۱ ئی ده رکه هت و نازادیه کا به رفه هه و گه له ک حه ق و ئیمتیازات دانه روژنامه قانا، بو میناک؛ به ده لقه کرنا روژنامه قانا هه کو دهینه ده ریخستن (فه صلکرن)، یان کارئ وی ژبه ر راوه ستاندنا روژنامه یی بدویمایه بهیته، یان ژبه ر هه ر ره وشه کا نه چافه ریگری بیت، هه روه سا دتیکسته کی دا هاتبوو، پیذقی یه جهیته باش و خویش بهینه به ره فکر، ژبو خۆدان کاریت هزری دیباقی روژنامه یادا و ده نده کی دا هاتبوو، ئەو به ندی بکه یفا خو روژنامه قانا ژکاری ده ریخستن پیذقیه بهیته هه لوه شاندن ود عه ینی قانونی دا هاتبوو و دهسته لات دابوو حکومه تی، هه ر روژنامه یه کا بقیت بگریته، مافی هه ر وه لاتیه کی تورکی، یان یی بیانی بیت، هه یه، دگه ل هنده ک به ند و مه رجان، روژناما ده ریخیت ، به لی پیذقی یه پیگری ب ئاگه هدارکرنا داخاکاری ته قایی بکه ن.

ناریشه و که یسیت نه مازه ب روژنامه و روژنامه قانا فه کاری دادگه ها نه مازه یی ب ناقی (دادگه ها چاپخانه یا) بوو، ئەقا پیکھاتی ژدادقانا و روژنامه قانا. کاری قی دادگه هی به ری خۆدانا ئەو که یسیت بو قی چه ندی دهینه ره وانه کرن بوو و ژلایئ) دیوانا شه ره فا روژنامئ) ئەقا پیکھاتی ژنوینه ری روژنامه یا و هزرقانا و حکومه تی و ئوپوزیسیون و بکاری چاقدیریا خویی رادبوون ، ل سهر هه می ریکیت راگه هاندنی، ل ده ستپیکا (په یماننا مه شه ره فا راگه هاندنی) ئەقا راگه هاندنارا ب

۱۰ کانوون دووی ل ساللا ۱۹۲۰ ئی، ئەفجا ب قی ئیک گه له ک کینجا خو هه بوو ل سهر ئاگه هیا خه لکی تورکیا یا نوی، ل ۲۹ تشرینا ئیک ل ساللا ۱۹۲۳ ئی، هه روه سا رادیویه ک ل ساللا ۱۹۲۶ ئی ل سته مبولئ هاته دانان. پاشی حکومه تا جقاتا وه لاتیا به روه خت، کانوینا ریقه به ریا ته قاییا چاپخانه و تیکه لیا، ل ۷ خزه یرانا ساللا ۱۹۲۰ ئی ده رکر، و پشتی هنگی قانونیه کا دیتر بو چاپخانان، ل ۲۵ ئی تیرمه ها ساللا ۱۹۳۱ ئی هاته ده ریخستن و گه له ک راستقه کرن ب سهر کانوینا نافری دا هاتنه کرن و ساللا ۱۹۵۰ ئی، قانونه کا دی یا نوی یا چاپخانه یا هاته دانان، هه ژی گوته یی کوهنده ک گه ه و به ندیت جوان و ب بها تیدا هه بوون.

هه ژی ئاقری پیکرئ یه ل سهر ده می کو ماری، ب ره هائی چ چاقدیری ل سهر روژنامه یا نه بوو، د سهر هندیرا حکومه تا عه دنان مه ندره سی گه له ک پیکول کرن ب ته قایی به ریپره ئی روژنامه یا به رته نگکه ت، ئەو ژی پشتی هه لېزارتنیته ساللا ۱۹۵۸ ئی و پاشی حکومه تی (۲۳۲۴) گلی ل سهر هه ردو روژنامه یته ئوپوزیسیون قه یدکر و هه روه سا (۱۶) روژنامه یته روژانه و هه فتیانه دائیخستن و (۸۱۸) روژنامه قان ب سزاییت جودا کره دزیندانا فه و ژ ساللا ۱۹۵۹ ئی ب دژواری چاقدیری روژنامه یا کر. ژبه ر قان پیرابوونا خویشاندانیت دژوار هاتنه کرن و شاگردیت ئەکا دیما له شکه ری ژی پشکداربوون. ئەفجا ل

سولهیمان دیمیریلی، بهلی قی هیرشا روژنامهیا ب سهر سولهیمان دیمیریلی دژی کومهکا روژنامهییت حوریهت، سهرنهگرت و شکهست، چونکی حوریهتی

روژناما ب رهنهگکی تهفایی پشتهفانیا نهنیا نهتهوی کر.

ئهفجا ههفرکیا هزری بوو ههفرکیهکا خوینهلو و سیاسی هاتنه کوشتن شهر و

شیانییت باش و مهزن ههبوون، نهخاسمه وان ئازانسهکا بهیزی دهنگ و باسههبوو، ئهفا سیماموی ل ساللا ۱۹۴۶ئی ئافاکری و ههر ب قی ههلهکفتی بو زانین، دوو ئازانسیت دهنگ و باسههبوون ب نافقی (دهنگ وباسیت تورکیا) و (ئازانسا دهنگ وباسیت ئابووری و بازرگانی) ئهفیت ل ساللا ۱۹۶۹ئی هاتینه ئافاکرن، وهک ئازانسیت دهنگ و باسیت نهفهرمی بوون. و دناقبهرا سالییت (۱۹۷۱-۱۹۸۱)ئی، ل

ئالوژی و نهخوشی و گهره و هاتنه کرن، نهخاسمه پشتی ههلبزارتنییت ساللا ۱۹۷۷ئی و ژ فهریژا وی قهیرانا ئابووری و گهلهک سهپاندنا خویکا و نهشیانا حکومهتی درویبرویبونا تیرووری دا، نهخاسمه کوشتنا روژنامهفانییت گهنج و دهنگفه دانا کوشتنا عهبدی

ئییکجی، سکریتیرو تهفایی روژنامهیا میلیهت.

ئهفه و زیدهباری هوشداریا سیاسی ژلایی لهشکهری فه، پشتی کودهتایا لهشکهری ل ۱۲ ئیلولا ساللا ۱۹۸۰ئی، ژلایی سهرکیشیت بهری و بو ههيامی ۷ ساللا، بهلی دههلبزارتنییت ۶ تشرینا دووی ل ساللا ۱۹۸۳ئی و سهرکهفتنا وان سی پارتا دههلبزارتناندا، نهمازه سهروکی وهزیرا (تورگوت ئوزال) شیا وی بارگرانیی کیم

سهر دهمی پیکئینانا حکومهتی، ئهف پارتییت بچویک رولهکی مهزن ههبوو و سیاستا تورکیا بهر ب باسکهکی دیتری نافخوی و دهرفه بر، نهخاسمه پشتی پیکئینانا نهنیا نهتهوی، ئه و ژی پشتی ههلبزارتنییت ساللا ۱۹۷۲ئی وهژمارهکا باشا روژنامهییت ئالیی راستی هاتنه دهرکرن،

بکهت، ژ ۲۰٪ بو ۳۰٪، ل سهر روژنامهیا و چاقدیری ل سهر روژنامهیا هاته راکرن.

لهو ئهف ههمی رهوشیت ژیکجودا، بوونه ئهگهر کو (۱۲۶۴) نفیسهفان و هونهرمه ند و روژنامهفان و پاریزهر و سهیداییت زانینگههی، بیرئینانهک دانه سهروکاتیا کوماری، ل ریکهفتی ۱۵ گولانا ۱۹۸۴ئی، داخوازکرن کو دناق وهلاتیدا ب

ب ناف و پالپشتیا وان وهکو روژنامهیا (روژههلاتا نافین، چافی روژی، ئاسیایا نوی) یا ئولی، ژبو پشتهفانیا پارتا دادپهروهی، بهلی روژنامهیا بنافی (روژنامهیا نهتهوی) ئورگانا پارتا ئاشتیا نهتهوی، دو روژنامه ب نافقی (مللهت، ههمی روژهکی) دهرکرن، روژنامهیا (سهبیل، روژنامهیا مهزن، دهنگ و باسیت داویی، تهرجومان)، فان

دروستاھی کار ب سیستهم و مومارهسهیا دیموکراسیی بهیتهکرن و هندهک بهندیت دهستوری بهینه راستهکرن.

و ل سالییت ۱۹۹۰ تا ۲۰۰۲ئی، کاری روژنامهفانیی ل تورکیا، ههر نهیا ئازاد و سهربهخو بوو، ل ههمهبر سالییت ههفتییا و ههشتییا باشر بوو و ل سالییت ۲۰۰۲ تا ۲۰۱۵ئی، شولی روژنامهفانیی ل تورکیا، ل ژیر هندهک باندور و گفاشتنهکا دژوارا پارتا دهستههلات بوو و ترسهکا مهزن ل سهر ئازادیا روژنامهفانی بوویه ل ژیر و پارتا دهستههلاتا حکومهتی ب ئاشکهرابی و نهئاشکهرابی چاقدیرییهکا دژوار دکهته سهر روژنامه و سایت و کاری میدیایی ب تهفایی و ههر کهس و لایهکی، پارتییت ئوپوزیسیون و باکوروی کوردستان و جهماعهتیت فهتحولا گولهن، نهویت بهحسی پارتا دهستههلات دکهن، روژنامه و روژنامهفانا دگرن و گهلهک جارا بارهگههیت فان روژناما گرئینه و نههیلایه بهینه دهرکرن، لهو ههر سال و ههردهم ئیکهتیا ئهوروپا و سازیا روژنامهفانییت بیتخویب، گلییت دژوارل حکومهتا تورکیا دکهن و بنییکرنهکا

مهزن دادییل سهر مافیت مروفی ب تهفایی و مافیت روژنامهفانا نهمازیی ههیه، بو میناک ل مهها ۵ ساللا ۲۰۱۴ئی، دراپورتا خویا سالانهدا ریکخستیا فریده م هاوس، دناق ۱۹۷ وهلاتاندا، تورکیا ژوهلاتییت گهلهک ب ترس، بو ئازادیا روژنامهفانا ههژمارت و

ههرهوسا ل ریکهفتی ۲۰۱۵/۱/۱۴ئی، پارتییت ئیکهتیا ئهوروپا داخواز ژوهلاتی تورکیا کر، کو ههمی روژنامهفانییت دناقا زیندانیت تورکیادا، سهربهست بهینه ئازادکرن، چونکی بهری چهندهکی پارتیا ئهردوغانی، هیرش کربوو سهر روژنامهیهکا ب سهر جهماعهتا فهتحولا گولهن فه و ههمی گرت بوون.

قەنتەرە و قشلا داودی

و گیزگیزا دویمایی

کۆقان ئیحسان یاسین

بو گەلەك تشتا ئەم دبیژین هەمی ژاری، هەمی تشتیت مە ییت بووینە ژار، قیجا مروۆقی ژار، ئەردی ژار، شوینواریت ژار، یی ژ هەمیا ژارتر ئەو یی هەلشکافتنا وان شوینوارا دکەت. روژا سیژدەمی شواتا سالا (۲۰۱۵) مە خو ف گوندی داودی را گەهاند، هەروەکی ل ناڤ گوندی تشتەك هەبوو، خەلکی گوندی هەمی ل کەنیسی خرفە ببوون، دیارە ئەف مەسەلە یا ب مشەختبوویاڤە ژی گریدای بوو، هەروەکی زادەك ل ویژی لیکڤەدکر، ئەم گەلەك ل ناڤ گوندی گەریاین، بەلی مە کەسی شەهرەزا نەدیت، هەندەکا دگۆت: جئنا من بغداد. هەروەکی فەلە بوون و ژ بەغدا و میسلی رهقیبوون، هەوارا وان ژی کوردستان بوو، کو لی فەحەویین و تەنا بن، هەتا کو جارەکا دی دەستۆدان سەرست ببیتەڤە، ئاخا فی ئەردی بتەبتیت.

ژ نیشکەکیڤە عمارەکا پیزانینا ب دەست مە کەفت، ناڤی وی (عودیشو یەلدا) بوو، ژ دایکبووی سالا (۱۹۴۴) ی بوو، جلیکت کوردی ل بەر بوون، کۆلاڤ و دەرسۆک د سەری بوون، ب کوردیەکا زەلال ژی د ئاخفت، ئەم

چووینە وی جھی یی سال و زەمانەکی قشله لی هەمی، بەلی هەروەکی قشله ژی بتی ناڤ ماوو، مام عودیشوی جگارەك دەهفی دا بوو، بەلی گەلەکی چست و لیکدای بوو، قەبری مە کەت و چوو سەر شوینوارکت قشلا داودی. وی وەسا دیارکر کو ئەو فەلیت رەسنن ل دەڤەری، گوندی وان یی کەڤن دکەڤیتە رەخی روژەلاتی گوندی نوکە، دیڤەکا کەڤن یا ل گوندی کەڤن هەمی دبیژنی (مار یوخەنا) بەری بنیاتی فی دیژی ل سالا (۱۹۰۵) ژنەکی ب ناڤی (میچی) ژ گوندی کەڤن بو گوندی نوی ڤەگۆهازیە.

قشلا داودی، شینوارەکی بی هەمی تشت، نوکە مەیدانەکا هۆلکانی ل سەر هاتیە ئافاکرن و ژ چیمەنتویی زیق دکەت، هەر چەندە هەندەک بەریت قشلی ییت ماین، دبیت رەخی ژیری قشلی بیت، بەلی ئەم گەلەك لیڤەریاین، چ تشتی وەسا نەبوو، مروۆق بشیت سالۆخەت و تشتەکی دیروۆکی ل سەر بنقیسیت. بەلی مام عودیشوی چەند پیزانینەك ل سەر قشلی دانە مە. وەکی وی دگۆت، ئەو ل سالا (۱۹۵۶) یی هاتیە وی جھی و (۵-۶) ژۆر ژ قشلی هیشتا د ئافاکری بوون. دیسا

هەکە ئەم سەحکەینە وان شکلا ئەویت ل سالا (۱۹۶۸) ژلای قشله جەهسیسیا ئەمریکاڤە هاتیە گرتن، کو ب شکلیت هەیڤا چیکری (کۆرۆنا) دناڤدارن(۱)، ئافاهیەکی دریژۆک یی دیارە، دبیت ئەو ئافاهی قشله بیت. قشلیت ترکا باهرا پتری ئافاهییت دریژۆکن یان ییت چار کۆژینە، دەرگەهەک بتی یی هەمی، حەوشەکا ل نیڤەکی، ژۆر و خلمەتیت دی ل سەر رەخا هاتیە پشککرن، وەکی قشلا ئاکری و قشلا زاخو و قشلا دەوۆکی یا کەڤن، پتری جارا ئەف قشله وەکی جھی ریڤەبرن و لەشکەری دەهاتە بکارئینان، جەندرمە تیڤە بوون، زیڤەباری وان کەسا ئەویت خویک ژ خەلکی وەردگرت و کاروباریت خەلکی ب سەرۆبەر دکرن.

قشلا داودی هندی مەزن نەبوو، بەلی ل وی جھی هاتبوو دانان ژبەر کۆمەکا ئەگەرا، ئەو ژی:

• د وەختی خو دا ئەو جھ گرهکی بلند بوو، ل هنداڤی دەڤەری بوو، هەتا ئەو جھ وەکی شوینوار یی هاتیە نیاسین، کو ب (خرائب داودی) د کتییا (ئەتەلسا جھییت شوینواری ل ئیراقی) ئەوا ل سالا (۱۹۷۰) ژلای ریڤەبەریا گشتی یا شوینوارا ل بەغدا

ریڇینگا دکر، ژبه ر ڦی چهندي پتريا
 ئهردي وان ل سهر ناقی وان هاته تاپو
 کرن.

ل رهخی ژیری روژناقایی داودی،
 قهنتره کا دیروکی هه بوو، هه تا سالا
 (۱۹۰۰) ژی مابوو، ل دویف خاندنی
 مه دریژاهیا وی (۱۵م) بوون، ل سهر
 رویباری سپنه ی هاتبوو دانان، پشتی
 ئه م گه له ک ل جهی وی گه پریاین، باشبوو
 هیشتا کوچه کا وی مابوو، ئه و ژی کیم
 مابوو ئه رد ب نخیت، کوچا وی یا
 روژناقایی مابوو، نوکه گوندی زقنگی ل
 ویری هاتیه ئاڤا کرن. د شکلیت کورونایی
 دا ئه و جه وه کی سیتاڤکه کا ره ش دیار
 دکه ت، دبیت هه تا سالا (۱۹۶۸) پتريا
 وی قهنتری مابیت، کو ژ ئیک کڤان
 هاتبوو ئاڤا کرن، به لی ئه م نه شیاین
 وه کی پیډفی بلنداهیا وی ته خمین
 بکه ین. ئه و کوچا ژی مایی فره هیا وی
 (۲،۵م) ژبه ری خیزی و کسلی هاتبوو
 ئاڤا کرن، به لی پتر د ئه ردی را بوو،
 ده ستودانی وی یی شوینواری یی خراب
 نه بوو.

د کتیا (المعجم التاريخی لاماره

هه تا شه ش ژورا تیرا هندي هه بوون کو
 متایی وی ده قهری بو هه یامه کی ب
 چهوینن، دیسان ئه ف جهه وه کی خان
 ژی هاتیه بکارئینان و بازرگان و ریڇینگ
 تیڤه نقستینه و لی قه چه ویاینه. ل
 ره خودوری وان ژورا (ته ولخانه)
 هه بوون، ئه و جهه یی ده وار لی دمینن،
 وه کی مام عودیشوی گوتی: جهی (۲۰۰)
 ده وارا لی هه بوو. به لی دیاره ل ژیی
 دویماهی یی ده وله تا ئوسمانی وه زیفا
 خانی و ته ولخانئ نه مابوو، تنی وه کی
 جهی وه رگرتنا خویکی و سه روبه رکرن
 ژیا نا خه لکی ده اته بکارئینان، هه تا سالا
 (۱۹۱۸) ده می شهری دنیا یی یی ئیک
 ب دویماهی هاتی، ژ نوی جه ندرمه ل
 ڦی قشلی نه ماینه.

که سه کی ب ناقی (حه مید گورزو) ئه ف
 جهه بریڤه دبر، به ری سالی ت بیستی
 (توما زهیا) موختار بوو، هه تا سالا
 (۱۹۵۲) گه له ک دوکو مینتی نقیسی
 تیڤه مابوو، هه که قورتالبان دا نوکه
 مه ئه رشیفه کی باش هه بیت (به لی
 توفی هه که یی شوین نابیت!). خه لکی
 داودی گه له ک هاریکاریا بازرگان و

هاتیه به ره هه فکرن، تیدا ئاڤری ب ڦی
 جهی شوینواری دایه (۲).

• داودی وه کی نافه نده کی یا
 دیاره، کو ده قه را زاخو و ئامیدی و
 دوسکیا پیڤه گریده ت، زیده باری کو یا
 نیزیکی رویباری سپنه یه، دیسا یا ل سهر
 ریکا به رواریا و هه که بازرگان و ریڇینگ
 ژ ژوری کوردستانی ژی قه ستا ئامیدی
 بکه ن، دی د ڦی جهی را بوورن.

• ده وله تا ئوسمانی ل دویماهی کا
 ژیی خو بزافکر ده ستودانی خو
 ب سه روبه رکه ت، نه خاسمه پشتی
 میرگه هی ت کوردی هاتینه هه پفاندن،
 ڦی چهندي ژی کینجا خو هه بوو هنده ک
 ده قهری نوی بینه جهی پویته پیکنی،
 مینا داودی و گه له ک جهی دی.

دیاره قشلا داودی پتر بو سه روبه رکرن
 کاروباریت بازرگان و ریڇینگ ده اته
 بکارئینان، وه ختی بازرگان ده اته ویری،
 ئه و ژوری ل قشلی هاتینه ئاڤا کرن بو
 عمارکرن متایی وان ده اته بکارئینان،
 کو ژوره ک ب ره خ یا دی قه بوو،
 ده رگه هی هه میا دکه فته ره خی ژووری
 (نانکو به ری وان ل چیا یی بوو)، پیچ

بهدينان) هوسا سالوڤا داودين دهيته
 کرن: داودين گونده کي کهفنه، بو
 هيامي ناشووريا دزفريت، دکهفيته
 روژناڤايي فروفکه خانا بامهرني، دبيته
 نيك ژ نافه نديت عه شيره تا
 دوسکيا، سولتان حسيني
 وهلي حهفت قرويش و
 چاريکهک ل سهر سه پاند
 بوون، دا بينه وهقف بو
 خاندنگه ها قوبه هان ل
 ناميدين، ديره کا فه شارتی
 لي ههيه، ديژني (دهق
 ريشيه)، زيده باري ديره کا
 دي کو ديژني (مار داودو)
 کو دکهفيته دناقبه را
 داودين و ههسن پيرکا
 دا، دياره ناڤي وي ژ ناڤي
 خوداني گوندي هاتيه،
 کاسوليکي ل چه رخي

نوزدي يا گه هشتيه في گوندي، ل
 سالا (۱۸۴۲ز) سيه مالبات ل سهر وي
 ريبندي بوون، به لي چ که نيسه نه بوون،
 ل ده ستپيکا چه رخي بيستي هژمارا وان
 نيزيکي (۳۰۰) که سا بوون، ره ملداره ک و
 که نيسه ک هه بوون، نه ف گونده ريکه کا
 بازگانیا ژيهاتي بوو، کاروانيت مه زن
 تيرا دبوورين، ژبلي جه له بيت ته والا،
 ژبه ر في چهندي قه نته ره کا که فن لي

هه بوو، هه تا سالا (۱۹۰۰) ي مابوو.
 والين ميسلي محمه د پاشا ئينجه
 بريقداري (۱۲۵۱-۱۲۵۹ مش/۱۸۳۵-
 ۱۸۴۳ز) دهستي خو داناسه ر(۳).
 والين ميسلي که لهه کا به رفره ه لئ

يا داودين هاته ئاڤا کرن(۴).
 ل سالا (۱۲۶۵ مش) داودين دبيته
 نافه ندا ناحي، ئيکسه ر ب قه زا
 ناميديقه دهيته گريدان، وي وهختي ژ
 گوندا پيکده يت(۵).
 ل سالا (۱۹۰۴) ناڤيت
 چند که سه کا گه هشتينه
 مه کو خويک ژ خه لکي
 وهردگرت، ئه و ژي
 (محمه د ئاغا زاده
 سعدالله ئاغا) کو وي
 ده مي مه مورتي به روارى
 ژيري و داودين بوو،
 ديسان (سعدالله ئاغا)
 کاتب مه مورتي بوو(۶).
 پاشي ل سالا (۱۹۰۵) ئه و
 که س هاتنه گوهورين،
 (سه ليم بهگ زاده
 حاجي ئه مين ئه فه ندي)

بوو مه مورتي داودين، (نعوم مه تي
 ئه فه ندي) بوو هاريکاري وي، (صادق
 ئه فه ندي) بوو کاتب مه مورتي(۷).
 ل دويش سه ره ژميريت سالا (۱۹۵۷)
 ئ هژمارا خه لکي في گوندي (۵۴۲)
 که س بوون، ل سالا (۱۹۶۱) ئ هژمارا
 خانيت وان (۱۲۰) خاني بوون، هژمارا
 خوڤها نيزيکي (۱۵۰) مالباتا بوون(۸).

ئاڤاكر، يا به رئاقله وهختي وي ئيرشيت
 له شکهرى دبرنه سهر ميرگه ها به هدينا،
 ئه و که لهه ئاڤاكر بيت، کو ل دويماهين
 ميرگه ها به هدينا شکاند و ميرتي وان
 (ئيسماعيل پاشا) هاته گرتن. پاشي
 ئه ف که لهه ل سهرده مي ئوسمانيا وه ک
 عمبار مفا ژي هاته کرن، پاشي هاته
 پشتگوهفه هافيتن د دويڤرا ل سهر
 به رمايکيت وي قشلي خاندنگه ها ئيکي

دههمهن:

۱. ئه ف شکه جه هسييا ئه مریکا ل ساليت شيستا هه تا هه فتيا
 گرتينه، مه ره م پي ئه و بوو کو جهيت چه کي ييت سوڤييتن ديارکه ت،
 به لي به ري چهنه سالا هاتينه به لافکرن، شوينوارناس دشين مفايه کي
 مه زن ژي وه رگرن، ل بن في نافونيشاني corona satellite in the
 ((middle east)).
۲. تينده: المديرية العامه للآثار، اطلس المواقع الاثريه في العراق،
 (بغداد: ۱۹۷۰). المديرية العامه للآثار، المواقع الاثريه في العراق،
 (بغداد: ۱۹۷۶).
۳. د. عماد عبدالسلام، المعجم التاريخي لاماره بهدينان، مطبوعات
 الاكادميه الكورديه، (اربييل: ۲۰۱۱)، ص ۱۴۱.
۴. المصدر نفسه، ص ۱۴۲.
۵. عباس العزاوي، عماديه في مختلف العصور، حقه، حمدي
 عبدالمجيد السلفي و كريم فندي، مطبعه وزاره الثقافه، (اربييل:
 ۱۹۹۸)، ص ۶۴.
۶. كاميران عبدالصمد احمد دوسكي، بهدينان في اواخر العهد
 العثماني (۱۸۷۶-۱۹۱۴م)، مطبعه خاني، (دهوك: ۲۰۰۷)، گ ۱، ص
 ۳۷۳.
۷. المصدر نفسه، ص ۳۷۴.
۸. هيرش که مال ريکاني، گوندي داودين، ژ مالپه ري ناميدين: http://www.amedye.com/gond/gonde_dawdye.htm

سیلاقی بویکا به هدینا، کی دی مه زناهی و جانییا ته بو ته قه گه رینیت

ته رجه مه کرن: کوفان ئیحسان

نقیسین: تارق پاشایی تامادی

سیلافا سیحربه ند ل به رامبه ری که لها
ئامیدی

دهمی په یفا سیلاقی قبه ر گوھیت مروقی دکه قیت و ئە زمان د بیژیت، نیشانا وی چهنندیه کو تشته کی تازه و خشکوک یی هه، تشته کی جانه د خوورستی دا، رامانا وی سیلافه (شلال)، ئەو ژی ناقتی سه روکانیه کا ناقتی یا دکه قیته هافینگه ها گه لی مزیکا یه. ل جهه کی پینچ گه لی و چار ریکیت ته قای دکه هه نه ئیک، (۱۲۷۶م) ل سهر بازا به حری یا بلنده. به رو بیاقی وی یی به رته نگه. په حینیا وی (۳۰۰م) و دریزاھیا وی (۵۰۰م) ن و دکه قیته دویمه ایا گه لی مزیکا، لناقبه را کومیتت بلند و گه لیئت بالکیش ئاقه کا ته زی ژ وان چیا دزیت. ئەو چیا به رده وام د که سکن. سیلافا دکه قیته هندافی رو بیاری ئامیدی و به رامبه ری باژیری ئامیدی و چیا گاره ی (۱). ئافا وی ژبن چیا مھتینا دزیت، جهی ژی دزیت دبیژنی (سه روکانی)، ئەو ژی عمباره کا ئاقییه ژ چیا لی خرغه دبیت، چیا پیرسی ل

ره خی ژووری و یی مه تینا ل ره خی ژیری د زه مانیت که فن دا دگه هشتنه به ریسیلی ژلای روژه لاتیه و سه ری ئامیدی ژ لای روژناقیه (۲). ئەو ئافا دقتی عمباری دا شیا دو ریکا دچایی مه تینی و بشیشی را بشه قینیت، ئیک ژ وان دکه قیته ره خی روژناقای، کو ژ مه تینی هه تا گه لی مزیکا پاشی سیلاقی دهیت، یا دی ژی ب ریکا به ریسیلی و کانی سنجی و رو بیاری ئامیدی و مریکا و دهشتا گارته ی و هه تا دکه هیته سهر عمباره کا مه زنتر ئەو ژی نهالا سپنه یه.

گه لی به ری سیلی و کانی سنجی و کانی
مالا

ده یامیت جیولوجی دا ئەو ئافا ل ژیر ئه ردی په نگیا یه، پاشی وه کی دو سه روکانیا دزیت، ب فی رهنگی رو بیاری مزیکا ل ره خی روژناقای و رو بیار ل روژه لاتی چیکرینه، هه تا ئەقرو ژی ل سهر وان هه ردو رو بیاریت نه مر ژیان یا هه ی. ئافا رو بیاری مزیکا ریکا خو د شه قینیت،

دریکه کا خارو فیچا خشکوک را دهیت، موزیکا دهنگی وی گه له کا خوشه، ئەو دهنگ ب شەف و روژ ژ نهالا مزیکا دهیت، پاشی ئەو رو بیار ل سهر دو باسکا دهیته پشکر، باسکی روژه لاتی و یی روژناقای، دا وان باغ و بیستانا ئەو ییت دکه فنه دقان نهالا دا پی ئاقدن. به لی رو بیاری سه رپشک نیژیکی دو کیلومه ترا به رده وام دبیت، وه کی سویله کی دهیته خاری، پشتی چیا بی به شیشی ملیت خو بو قه دکه ت، به رته نگه کی خشکوک و دلینی دناق خو دا هه مبیژ دکه ت، ل جهه کی کو نوکه دبیژنی (ته نگاف، ته مباق) کو پریا وی نیژیکی (۲۰م) بوو، به ری کو پره ک ل سالا (۱۹۳۶) بهیتته ئافا کرن و هه ردو ملیت به شیشی پیکقه گریده ت و ترومییل ریکا خو تیرا بکه ن و بچه ئامیدی- ئەو ژی چهند جهیت خارو فیچن گه له ک د که شخه نه و مروف کیم قان رهنگیت جها دبیت، دکه فته به رامبه ری که لها ئامیدی ژ ره خی ژووریه، دا جانیی ل سهر جانیی زیده که ت.

دا کو پیداجوونه کئی ل سهر دیروکا فئی
 دولا خشکوک بکهین، پیدقیه ئهم بو
 پینچ چهرختی بوری فه گهرین، وهختی
 ناقی فئ گهلی بوویه (گهلیی مزیرکا)،
 ل سهر وهختی سولتان (حهسه نی کورپی
 سهیفه ددینی کورپی محهمه دی کورپی
 بهائهددینی ئهوی میرگهها بههدینا دانای)
 ل سالا (۱۵۰۱-۱۵۳۳ز) ئهف نافه دانایه
 سهر، وی وهختی میرگهها یا ساقابوو،
 گهفا دوژمنا ژ ههمی رهخافه ل سهر
 ههبوو، ژ رهخهکیفه دهولهتا مهیت رهش
 (قهرهقوینلو) و ژ رهخهکی دیقه گهفا
 مهیت سپی (ناق قوینلو) ی ل سهر بوو،
 پاشی ژ رهخی روژنافایقه گهفا دهولهتا
 ئوسمانی ئهوا سهر ب مهزهه بی سونیکه
 ل سهر بوو، ژلایئ روژههلاتیقه ژئ گهفا
 دهولهتا صهفهوی یا شیعی ل سهر بوو،
 کوردستان ژئ نافهندهکا ستراتیجی بوو و
 ههفرکییت فان دهولهتا ل سهر دهاتنه
 کرن، ل فیرئ سولتان حهسه نی فیا فئی
 ههفرکیا بهردهوام و بی دویماهی بو خو
 بکهته کهیس، ب سیاستا خو یا حکیم و
 ئیرادا خو یا ب هیز شیا بنیاتی فئی میرگههی
 دانیت، شیا حکمهکی زاتی بدهستخو فیه
 بینیت، نابیزین خو سهریه کا تمام بوو، بهلی
 گریدانا وی ب دهولهتا ئوسمانیقه بتنی
 یا ناقی بوو، نهخاسمه پشتی میرگهها
 کریه ئیک و چهند کهلهیت دیت نیزیکی
 ئامیدئی ئیخستینه دبن دهستی، مینا:
 زاخو و ئاکری و شوش و ئهرزی، پاشی
 ئهشیرهتیت زیباری و بهرواری و مزیری ژئ
 کرنه ئیک و لهشکهرهکی بهیز ژئ چیکر،
 شیا ئیرشی بکهته سهر ناق قوینلو ئهوا
 دوریت ئامیدئی گرتین، ل رهخودوریت
 ئامیدئی د شهرهکی فهبر دا ب سهر
 وان سهرکهفت (۲). ژ وی وهختی وهره
 ئهوه شیرهت بو میریت ئامیدئی وهکی
 هیزا بهردهست لیها تبوون، نهخاسمه
 وهختی گهفا دوژمنا ل سهر ههبا. ژبهرفئی
 چهندي ژئ میریت میرگهها، ههتا بیت
 پشتی سولتان حهسه نی ژئ هاتین، پویته

ب جهیت فهحهواندنا فان ئهشیرهت و
 هیزیت شهرئ دژی دوژمنا دکر، زیباری ل
 دهفهر (براهیمزلا) دژیان، میریت سیفدینا
 ل میرستهکی دژیان، بهلی بهرواری ل
 دهفهر کانیا سنجئ (کانیا سینهمی) دژیان،
 مزیری ژئ ل گهلیی مزیرکا جهوار کربوون،
 ژبهرفئی چهندي ئهوه گهلی ب گهلیی
 مزیرکا هاتوو نافکرن، بهری هینگی
 دگوتئ گهلیی سهرئ ئامیدئی. ژ وی
 وهختی وهره ناقی فئ گهلی ب ئهشیرهتا
 مزیریافه هاتیه گریدان، وهختی دهاتن و
 بهرقانی ژ کهلهئا ئامیدئی دکر، ههتا ل سالا
 (۱۸۴۳ز) میرگهها بههدینا نهمای.

سیلاف د سالیئ شیستادا ژ چهرخی بووری

هندهک میریت بههدینا خانی و قهسر
 بو خو ل فئ گهلی نافاکرن، کو دگوتئ
 (مزیرکا)، میر (بهیرام بهگئ کورپی میر
 سیفدینی ۱۵۸۰-۱۵۸۱ز) سهرپشکا وانا
 بوو، قهسرهکا تازه ل فئ گهلی نافاکربوو،
 دا بیته هافینگهها وی، دهیکا وی
 (حهبییه خان پیرههیب) ژ ئهشیرهتا
 مزیریا بوو، ژنکهکا باش و دیندار بوو،
 ژئ وی گههشتبوو (۹۰) سالیی، وی
 وهسیهت کربوو کو دفی گهلی دا بهیته
 فهشارتن، کو ب ناقی ئهشیرهتا وییه، ئهوه
 جه هافینگهها وی یا بزاره بوو، ههتا
 سالیئ پینجیا ژ چهرخی بوری شوینواریت
 گورپی وی مابوون (۲)، ل نیزیکی گورپی وی
 کانیهکا ناقی ب ناقی وی ههیه، خهلکی
 ئامیدئی ب رهنکهکی تهفای و خهلکی وی
 دولئ ب رهنکهکی نهمازیی ب مهرهما
 تبهرك و دانا قوربانا قهستا وی جهی دکهن.
 پشتی میرگهها بههدینا کهفتی، ئوسمانیا
 دهستی خو دانا سهر ههمی ملکیت
 میرگههی، ئهویت بهری هینگی دبن
 دهستههلاتا وانقه، ژ وان ژئ کهلهئا ئامیدئی
 بخو، قانونا (تاپوین) یا ب نافودهنگ
 هاته ده ریخستن، دا جارهکا دی ئهردی وی
 دهفهری ل سهر نیزیکیت دهولهتی بهیته
 لیکفه کرن، دا تویخهکا دی چیکهت کو

تاگریت وان بن، فهرمانیت وان بجهبین
 و خلمهتا وان بکهن. ژبهرفئی خشکوکیا فئ
 گهلی و جهئ وی یئ ستراتیجی، گهلهک
 ههفرکی و بهفل ل سهر پهسار و ئهردیت
 وی هاتنه کرن، وهکی وان ههفرکی و بهفلا
 بوون ئهویت ل سهر کهلهئا ئامیدئی یا
 خوړاگر هاتینه کرن.

تیکههلیت ئابووری و جفاکی هاتنه
 گوهورین، فئ چهندي خهک پالدا دا
 ئهردی بکهته ملکئ خو، ئهردی ب
 مهرهمیئت چاندنی و ئینانا بهرئ درامهتی
 ئستراتیجی بو خو بکهته کهیس، مینا:
 برنجی و تویتنی، چیکرنا رهزیت تری و
 فیقیت دومدریژ مینا سیف و هریمیک و
 هژیر، ههر پارچهک ژ فئ ئهردی ژیهاتی
 هاته تهملیکرن، بقی تیزوبه رگیزی گهلیی
 مزیرکا بو بههشتهک ژبهرفی دار و ئاف و
 ههواپی خو یئ پاقر، بژلی کو ریکهک
 بوو دگههشته سهرئ ئامیدئی و دهفهر
 بهرواری بالا. نهخاسمه پشتی خانیی ئیکئ
 یئ میهشانداریی ل سالا (۱۸۹۱-۱۸۹۲ز)
 ژلایئ قائیمه قامئ ئامیدئی یئ وی وهختی
 (عهبدوره حمان ئال شهریف بهگی) فه
 هاتیه نافاکرن، پاشی قائیمه قامئ ئامیدئی
 (زیا بهگئ ئستهنبولی ۱۹۱۵-۱۹۱۹ز) ل
 دانئ هافینی نافهندا حکومهتی ژ کهلهئا
 ئامیدئی بو سیلافئ فهگوهازتی، پاشی ل
 پاییزی جارهکا دی بریه ئامیدئی (۱).

ب فئ ریکئ سیلاف هاته فهژاندن، ژیان
 کهفته دناف رهویشالیئت وی دا، خهلکی
 وی پیقه هاتنه گریدان، ههمی تشت
 سهخمه راتی فئ جهئ ب بها کهفتن، دا
 بهیته پاراستن، دا بیستان و پهسار و کهفر
 و کانیت فئ جهی بهینه پاراستن، ل دهف
 وان بو جههکی پیروز، ههر بهرهکی و ههر
 کانیهکی نافهک ل سهر هاته دانان، پاشی
 ئهوه ناف بوونه چهفهنگیت فئ گهلی و
 ئامیدئی ههمی، بهحسن خه بهری: کانیکا
 کاسا و کانیکا پیرحه بیی و کانیا خاتینی و
 کانیا بنئ ته پایئ و کانیا قویا و بهرئ پیقازا
 و بهرئ بیهنا، ئهفه ههمی ل رهخی ژورین

کلهه دهنه دیتن، کو ژلای دیرۆکی و جیۆلۆجی فه ب فی گه لیقه دگریداینه، زیده باری گه لیبی بهری سیلی کو جهی بیهنقه دانا وان ریقینگا بوو ئه ویت دهاتنه ئامیدی و ژی دهرده کفتن، ل بن سیبه ریت وی بیهنا خو فه دا و ئافا ویری فه دخار. کی ههیه ژ خه لکی فی دۆلی های ژ دهرینکی (عه لیبی کورپی نه بو تالی) نه بووی، کو ژلای ژووریه ده کفه ته هندافی فی گه لی، کو بلنداها (۳۰-۵۰م) ل سهر په ساری چیا بی مه تینایه، ئافی کینجا خو یا ل فی بهری کسلی کری، هه تا ئه فه دهرینکه بو خو د که قری را فه کری، مروّف دشیته ههر ژ دویرفه بینیت، فی چه ندی خه لکی فی دۆلی پالداینه کو چیرۆک و چیقانوکا پیقه فه هینن، ژ وان: ئیمام عه لیبی کورپی نه بو تالی د ئیک ژ سهر دانیت خو دا ل ده قهری بوو، هنده ک دوژمنیت وی تیرش کری، وی چ ری نه بوون، نه چار بوو بهری هه سپی خو دا چیا، هوسا چیا ل به رامبه ری وی فه بوو، دهرگه هه کی گروفر بو فه بوو، دا ژ دوژمنیت خو قورتال بیت، ژ بهر فی چه ندی خه لکی ویری هه تا نوکه ب چافه کی پیروز سه حدکه نه فی دهرینکی، بو لافا و بجه ئینانا خه ون و هیقیا سهره دانا وی دکهن.

ئافا فی گه لی منه ته کا مه زنا ل سهره می ئاکنجییت وی ده قهری هه یه، نه بتنی ل سهر وان ژی به لکی ل سهر هه می خه لکی، ئه وی دقیت ب ساخه می بژیت، زابله (سپورت) کو هه می مروّف هه سدکه ن بکه ن، ئه و ژی مه له قانینه، خه لکی ل سهر ئاقریژا وی گه اریت به ری ییت به روه خت بو خو چیکرینه، نه خاسمه د دانئ هافینی دا، ئاف ژی وه کی گو میت خوړستی خرغه دبوو، ژ وان گو ما پینجی مترا ژ سهرۆکانی دویر، ئه فه گو مه ل ده ستپیکئی یا خه ربه ندا بوو، کو ژ ئامیدی دگهل ده واریت خو دچوونه دارا، بو سۆتن و ئافا کرنی ب کاردئینان، بژلی وان گیایا ئه ویت ژ فی گه لی دئینان و ل دانئ

بهاری بو خارنی دهاتنه ب کارئینان، پشتی وه ستیانئ دا ل جهه کی بیهنا خو فه ده ن، دا خو ل فی ئافا پاقر و سار ده ن. دا تیشتا سپیدی خون، پاشی دا چنه کله هئ متایی وان ب وه ستیانا خو ئینای، فرۆشن. ژ بهرکو ل فی جهی گه پۆک و ده واریت وان بیهنا خو فه دا، له وا ئافی وی کره (گه را که را)، ل سالیته فی دویماهی ئه فه گو مه ژلای باژیرقانی هاته پیشیخستن، دا بیته مه له قانگه ه و چه ند جهیت سهرانچیا ل ره خو ددوریت وی هاتنه ئافا کرن، دا بیته جهه کی خشکۆک، نوکه ژی دبیژنی مه له قانگه ها (باژیرقانی).

پیدقیه ئه م ل سهر قه ومینه کا دی راوه ستین کو ل فی گه لیبی خشکۆک و ئاسی چیبوو یه، ئه و ژی ده می هیزیت ئنگلیزا ل سالیته بیستا فیای تیرشی به روار ی بالا بکه ن، پشتی حاکمه کی ئنگلیزی و هاریکاریت وی ل ئامیدی هاتینه کۆشتن، ئه فه ده قهره دبن ده سته لاتا وانقه نه بوو، به رواریا ژی ههر زوی جهیت ئستراتیجی ل فی گه لی گرتن، دا نه هیلن له شکه ری ئنگلیزا بهیته ویری، به لی ژ بهرکو له شکه ری ئنگلیزا ژلای هژمار و جه بلخانیه ژ ییت به رواریا پتر بوون، گه له ک ژ به رواریا هاتنه کۆشتن، ئه ویت دی ژی ره قین، ب فی تیزوبه رگیزی ئنگلیز شیان ده قه را به وراری بالا بستین، هوسا هه می ده قهریت کوردستانی و هه تا تخوییت دی ییت ئیراقی ستاندن.

ده سته لاتا ئنگلیزا فی حکمئ خو ل ئیراقی بنه جه که ن، فیجا ده وله تا ئیراقی دانا و مه لک (فه یسه لی کورپی حسینی) کره مه لکی ئیراقی. دا کو هه یمه نه تا خو ل سهر ده قهری بسه پینیت، ده سته لاتئ چه ند ریکیته ئاخئ بو ترۆمیلا فه کرن، بژلی ریسنئ شه مه نده فری کو ره خئ ژیری و ژووری و روژه لات و روژئافا پیکفه دگریدان، ژ وان ریکیته ستراتیجی فه کرنا ریکا میسلئ-ئامیدی بوو، ل خزیرانا سالا (۱۹۳۶) ب به ره قه بوونا مه لک فه یسه لی و گه هشتنا ترۆمیلا ئیکئی بو ئامیدی

ئه فه پروژه هاته فه کرن، ئه فه ژی تشته ک بوو به ری هینگی د ئیراقی دا چینه ببوو، ژ بهرکو ئه فه ریکه دگه هینه دویماهی کا ره خئ ژوورین روژه لاتئ ئیراقی، دبیت ژی گه هاندبا ترکیا، ئه فه ریکه دابینه هه قکویفی ریکا (هاملتونی) نه وا ئیراق ب ئیرانیقه گریدا، کو هه قلیری ب حاجی ئومه ران و پاشی ئیرانیقه گریده تن. ئیک ژ فه رمانبه ریت باژیرقانا میسلئ سهره دانا مه لک فه یسه لی (۱) کری هوسا سالوخ دکه ت:

شانده کی مه لکی کو چه ند ترۆمیله ک و زیره قان بوون، گه هشتنه ده وکی، به لی ل ده وکی نه راوه ستان، به رده وام بوون هه تا گه هشتینه گه لیبی زاویته، ل ویری مه لکی ئه مر کر کو بیهنا خو ل بن داره کا کاژی فه ده ن، پشتی چه ند ته زیاتی و چا فه خارین، مه لکی سه حکه وی دارا خشکۆک، ب وی گه لی و جهی جانقه ما حیته تی، وسیه ت کر کو نه و دار و گه لیبی زاویته بهیته پاراستن، پاشی بریکه فتن هه تا گه هشتینه سیلافی نه وا دکه فیه به رامبه ری ئامیدی، مه لکی ئه مر کر کو ل وه رچه پا ئیکئی براوه ستن، ده می گه لیبی مزیرکا و سیلافا وی دیتین، مه لکی بریار دا ل ویری مینن و بهر ب که لیقه نه چن، چاقپیکه فتنئ دگهل سهرقه گیر و فه رمانبه را ل فی جهی بکه ت، سهرقه گیریت ئامیدی ئه و ئالاقیت بیهنقه دانئ ئه ویت ل ئامیدی هه ین، دگهل خو ئینانه سیلافی، دانه کی زادی بو چیکر و مه لکی ئه و زاد ل جهه کی ل هندافی سیلافی خار، هنده ک سهرقه گیر و ماقویلیت ئامیدی و ده قهری لویری بوون، پاشی به حسئ ئاریشیت ده قهری کر، ل دویف دا بریار دا ل دویف شیانیته خو وان ئاریشا چاره که ت، ل قیری مه لکی گه رپانا خو بدویماهی ئینا و خو به ره فکر و دا جاره کا دی بهر ب میسلئ فه گه ریت. هوسا ئه و فه رمانبه ر سالوخا هاتنا مه لکی بو ئامیدی ب دویماهی دئینیت.

مخابن، فه رمانبه ر و سهرقه گیریت ئامیدی

ئەو گەریان دۆكۆمپنت نەكربوو، بەحسێ هویركیت وی نەكربوو، نەجهێ مەلکی بێهنا خۆ لیڤه‌دای دیار كربوو، نەژی بەحسێ وان ئەمرا كربوو ییت مەلکی داین، ئەڤه‌ ژێ بۆ سیلاڤی و ئامیدی دابنە دیروكەكا بەركەتی. ئەڤی سەرەدانێ خەلك پالدا دا هەندەك جهیٲ سەیرانا ییت سەرڤه‌سەرڤه‌ چێكەن، ئەو ژێ ژوان ماددیٲ خاف ئەویٲ ل سەری ئامیدی و بەری سیلی هەین، كرنه‌ كەپر، دا وەکی موتیل و جهیٲ بێهەنەدان و نفسنی لی بهین، پاشی دكان و قەهەوه‌خانە ژێ ڤه‌كرن، ئەڤه‌ ژێ قوناغا دەستیكی بوو كو ئەڤ گەلیه‌ هاتیە كەیسكرن، كریه‌ هافینگه‌هەكا خشكۆك نەبتنی بۆ خەلكی ئامیدی، بەلكی بۆ هەر گەروكەكی بقیٲ ژ گەرما هافینی بره‌ڤیٲ، وەختیٲ خوش دگەل جانی خۆرستی ب بوورینیٲ.

ب قی تیزوبه‌رگیزی، سیلاڤ بۆ هافینگه‌هەك كو ل هەمی ئیراڤی، بەلكی ل هەمی دەڤه‌ری ییت شتی وی نەبوون، هەر چەندە شیانیٲ وان د بەرتەنگ بوون، بەلی گەلەك چاپخانه و جهیٲ بازرگانی لی هاتنە ڤه‌كرن، چاپخانا ژ هەمی نافداتر (چاپخانا ئسماعیل مەحموودی) بوو، كەپرەكا بچویك بوو ل سەر پرا سیلاڤی و سیلاڤا ئاڤی بخۆ هاتبوو دانان، گەلەك ڤه‌رمانبەر و سەیدا و رەوشەنبیر و سەیرانچیا قەستا وی دكر، ل سەر جادا هەنداقی چەپا سیلاڤی خوشی ب وان دیمەنا دبر، هوسا دیمەنی كەلهی وەسا دیاردكر كو ب ئەسمانیڤه‌ یا هەلاویستیە. ل بەرامبەری قی چاپخانی، چاپخانا (رەشیدی ئەرمەغانی) هەبوو، كو ب چاپیڤه‌ بوو، جوكەكا ئاڤی ژ رویباری مزیركا دناڤ قی چاپخانی را دچوو،

دانەمریٲ ئامیدی و دەڤه‌ری قەستا قی چاپخانی دكر.

چاپخانه‌كا دی هەبوو ل سەر ئەردی سیرۆبی هاتبوو دانان، ئەو ژێ ناڤی كەسەكی ئەرمەن بوو كو ئەڤ ئەردە ژ كەسەكی كورد كریوو، دكەڤتە پشتا چاپخانا ئیكی ئەوا مە بەحسێ وی كری. دیسان چاپخانه‌كا دی ل هەنداقی جاددی

هەبوو، دكەڤتە سەر (تەنگاڤی، تەمباڤی)، قائیمەقامی ئامیدی (صوبحی عەلی ۱۹۵۴-۱۹۵۶ز) روژەك د حەفتیٲ دا بۆ ژنكا دانابوو، هەتا پشتی قائیمەقامی نافبری چوووی ژێ، ئەڤ دیاروكە ل سیلاڤی مابوو.

ژیان ل سیلاڤی تەنا بریڤه‌دچوو، هەمی خوشی ب جانی گەلیٲ مزیركا و دەرینكی وی سیلاڤی دبر. هەتا شوڤشا ۱۴ تیرمەها سالا ۱۹۵۸ نافه‌ندیٲ هیژی هاتنە گوڤورین، تیکه‌لیٲ چاندنی و ئابووری جارەكا دی شلق قی كەڤتن، هەندەك دیمیت نومی هاتنە دمەیدانی دا، دیمیت كەڤن ژێ بەرزە بوون، سیلاڤی ژێ هەڤرویشی گوڤورینیٲ بی پلان بوو، بی كو دەستەهلات مایٲ خۆ تیبكەت، دەستدریژی ل سەر هاتە كرن، ئاڤاهی هاتنە ئاڤاكرن، كەپر وەکی چاپخانه و خارنگه‌هە و دكان هاتنە ب كارئینان، هوسا دیمی خشكۆكی سیلاڤی هاتە ڤه‌شارتن،

ل دویماهیٲ شكل و كەڤالیٲ كەسا ب سەر وی جانیٲ دا گرت، چ گریدان ب سیلاڤی و خەلكی ویڤه‌ نەبوو، بەلی بۆ جهئینانا مەرەمیٲ سیاسی بوو، هەتا گەهشتیه‌ وی چەندیٲ خەلكی دەستیٲ خۆ دانا سەر ئەردی، پەساریٲ چیاپی بشیشی و ریك و جهیٲ تەڤای، هاتنە تەمليككرن. هب قی رەنگی سیلاڤ بۆ جەهەكی گرتی، تنی بۆ وان ییت بۆ خۆ كەیسكری. ئەڤا ب سەریٲ سیلاڤی و گەلیٲ مزیركا هاتی، بەری هینگی ب سەری كەلها وی هاتبوو، جهیٲ شوینواری و دیروکی ییت خشكۆك لی هاتنە ڤه‌برانندن. تشتی دویماهیٲ كو هاتیە كرن، ئەو بوو مینومیٲنتەك ل سەر ریكا قیڤركری ل دەرینكی گەلیٲ مزیركا هاتە دانان، كو چ گریدان ب وی جهیڤه‌ نینه، تنی ژلایٲ ماددی و مەعنه‌ویڤه‌ نەبیٲ، بەلكی دیمەنیٲ خشكۆكی دەرینكی گەلیٲ مزیركا بی هەشفتی.

دیسان ئەو ریكا خاروڤیڤچ ئەوا ژ گوپیٲكا سەریٲ سوڤیاڤه‌ دەھیٲ، ئوتیلا وی یا سەیرانچیا یا دكەتە گری، چ شوینواركیت وی نەماینه، گەلەك دەستدریژی ل سەر هاتیە كرن، هەكە تۆ بزڤریه‌ سیلاڤی، سیلاڤا خشكۆك و تەنگاڤی ژێ ییت بەرزەبووین، چ تشتی كەڤن لی نەمایه‌ كو مروڤ لەزەتی پی ببەت، دیسان ریكا وی ژێ ژبەر وان ئاڤاهیٲ تەڤابەرا یا دنالیٲ، كو كینجەكا خراب ل سەر پەساریٲ چیاپی كریه‌، كو بەری هینگی د بیردانكا هەر كەسێ سەرەدانا قی جەهی كری، هاتبوو عەبار كرن، كو سیلاڤی پەڤقا ژ هەمی جانتەر بوو د دل و بیرهاتنیٲ وی دا.

ئەری ئیك هەیه‌ مەزناھی و جانی سیلاڤی بۆ بزڤرینیٲه‌ڤه‌؟ وەخت دی قی چەندیٲ دیاركەت.

The Cinques Gamlingay. Sandy 19,Authors OnLine Ltd_۳
3NU, England,UK Bedfordshire .SG19

ژیدەر:
۱_ اليونان، عبو يونان من دليل المصايف العراقيه ص- ۳۱-۳۲.
۲_ العمادي، طارق الباشا. ۲۰۱۲. ئامیدی- العمادیه اثار وتاریخ.

دیرۆکه کا قهشارتی

د هه مبیژا هاریکا شیخا دا

سهردار هیتویتی

قی ده قهری، یا ب (کافلی فرهنگی) بهرنیاسه ئەف قهسره ب دویراتی ههفت سهده مهتران دکه فیته ژووری گوندی هاریکا شیخا و هنداقی زیی

کانیا ئافی کو دکه فیته روژناقا کافلی فرهنگی.

مهزن و که لها چه لکی ژی ل هنداقی قهسرا فرهنگی خانئ ده یامیت که فن دا دفنا خو بلندکریه و ئەف ئافاهیه د ناقا ئاقاره کی مهزن و جبه کی ب بهرکهت دایه، د گه له ک سهرده مادا ژ لای خه لکی قه هاتیه کیلان و ژیان ل سهرا یا بهرده وامه.

قهسرا فرهنگی خانئ چیه؟

قهسرا فرهنگی خانئ، یان ژی (کافلی فرهنگی) کافله ئافاهیه که و ههتا نوکه ب دروستی نه هاتیه زانین کانئ د بهریدا دا جهئ قهحه واندنئ ئان په رهستنی بوویه. بهلئ وه کی دهیته گوتن ئەف قهسره ژ چه ند ژور و ئوده یان و ئه یوانه کی پیکدهات و ل نیزیکی قی کافلی ل رهخی روژناقا کانیه کا ئافی ههیه، ئەف کانیه ب کسلئ رهخ و دوریت وی هاتینه چیکن

حهسه نی کری بته هۆستایه کی گه له ک ب سهربور و ژیهاتی.

هاریکا شیخا ژ لایئ جوگرافی قه:

هاریکا شیخا ئیک ژ گوندیت نزاری زیبارئ یه و سهرا عه شیره تا زیباریاقه یه و یا ههفتخویبه دگه ل ده قهرا ده شتازی. نوکه ئەف گونده ب تخویبی خو یئ کارگیری قه سهرا ب ناحیا دیره لوکی یه، بهلئ بهری سالا ۱۹۷۹ ئی هاریکا شیخا سهرا ب نافهندا قهزا نامیدی قه بوو.

ئەف گونده ب دویریا سی کیلومه ترا دکه فیته ژیریا روژه لاتئ دیره لوکی و ژ لایئ ژووری قه یا دگه ل زیی مهزن (زیی به هدینان) ههفتخویبه و گوندی چه لکی و ل ژیریا گوندی ژی زیوکا شیخاه و گوندی بیافی ژی دکه فیته روژ هه لاتئ هاریکا شیخا و ل روژناقا ژی هاریکا ئاغیه .

شونواریت قی گوندی:

قهسرا فرهنگی خانئ

جهئ جوگرافی قهسری:

قهسرا فرهنگی خانئ ئیک ژ شونواریت ده قهرا دیره لوکی یه، ئەف جهئ شونواری سهرا گوندی هاریکا یه، جهئ کو قهسر ل سهرا هاتیه ئافا کرن ب راستی بالکیشه و جبه کی گه له کی جوان و خشکوکه.

قهسرا فرهنگی خانئ، ل نک خه لکی

گه له ک جه و وارگه هیت که قنار ل سهرا ئهردی قی ئاخا پیروژ هه نه و دیرۆکا وان بو چه ند چه رخا پاشدا دزقريت، بهلئ حهتا نوکه د بازا پیدفی دا خزمهت ژ بو راستی نه هاتیه کرن، له و ل ئیقاریا روژا ۲۰۱۴/۱۰/۶ ئی مه بریادا دگه ل ریبه هاریکی سهردانه کی بو کافلی فرهنگی ل هاریکا شیخا بکهین و پشتی ئەم بریکه تین و سهعت پینجی ئیقاری ئەم گه هشتینه جهئ مه دقیت، ئانکو ل سهرا کافلی فرهنگی بووین، بهلئ راستیا مه دیتی خوزی چ جارا ل چ جها

بهرمایکین کافلی فرهنگی.

نه هیته دیتن، چنکی ل سهرا دیرۆکه کا پری راستی ئیکسهرا هاتیه خراب کرن. هاریکا شیخا جبه کی ب بهرکهت و سحریه و ب راستی دیار دبیت، کو د چه رخیت که قندا جهئ ژیانئ بوو و ئەگه ر زیده تر پویته ب قی گوندی بهیته کرن دی گه له ک راستی قهشارتی هینه ئەشکه راکرن، چونکی هه ره ئەف راستی دیروکینه وه ل ئه یوبئ فهق

ئیک ژ که فریت کو د دیواریت کافلی
فرهنگی دا هاتیه ب کارئینان.

تیرتیت فی دهقهری ددهنه دیارکرن
کو شکلی سهری ههسپهکی ل سهر
ئیک ژ که فریت فی ئافاهی ل رهخی
روژئاقا هاتبوو خهملاندن و ئەف کافله
ب ریکهکا پهیاده کو ب بهر و کسلی
هاتبوو چیکرن و دریزاهیا وی ژ ئیک
کیلومهتر دهرباس دبوو ب قهسرا زهرۆ
(کافلی زهرۆ) فه دهاته گریدان .

قهسرا زهرۆ

ژ لایئ جوگرافی فه:
ئەف قهسره دکهفیته سهر گرهکی بلند،
خۆ ل هنداقی گوندی هاریکا شیخا و
قهسرا فرهنگی خانئ دهیتته دیتن و د
ناقا خهلکی دهقهری دا ب کافلی زهرۆ
یی بهرنیاسه.

قهسرا زهرۆ ل سهر گرهکی هاتیه
ئافاکرن ل تهنشت گری زهرۆ. ل رهخ
دوریت گوندی هاریکا شیخا و ل فی
گوندی (هاریکا شیخا) گهلهک جهیت
بهرنیاسیت شوینواری ههنه، کو ههر
ئیک ژ وان خۆدان دیرۆک و ژیانهکا
نهمازهیی بخویه.

قهسرا زهرۆ ب دویریا ۳۰۰م دکهفیته
ژیریا گوندی هاریکا شیخا و وهک بهری
نۆکه هاتیه گوتن کو ئەف ههر دوو
کافله (کافلی زهرۆ و کافلی فرهنگی
خانئ) ب ریکهکا پهیاده پیکفه هاتینه
گریدان و دویریا د ناقهرا واندا دبیته
کیلومهترهک و ههتا نۆکه هندهک ژ
پاشماییت فی کافلی ماینهفه .

وهک دهیتته گوتن قهسرا فرهنگی خانئ
د بهریدا پهرهستگهههکا ئولداریت
مهسیحی (فهلا) بوو و خۆدانیت فی
بوچوونی پشتا خۆ ب ههبوونا هژمارهکا
زیدهیا دیرا و نائوسکا ل دیرهلوکی
و دهقهره دهشتازی گهرم دکهن، وهک
دیرا (دیرئالوقا) و دیرا کولان و دیرا
ههسنبهکرا و نائوسکیت گهلهکا و
نائوسکا بیدلی-هیتوتی و نائوسکا
هاریکتی ب خۆ ژی .

ههروهسا نه دویره کو ئەف کافلی نۆکه
ب تنئ قهسرا خۆدان دهستهلاتدارهکی
بیت ل فی دهقهری، چمکی ئەو دهقهره
کو قهسر ل سهر هاتیه ئافاکرن، جههکی
ئاسی و یی دورپیچکریه ب رویاری
زیی بههدینان و رویاری شیرانکی و
چیاپی هفت تهبهق.

یا فهره کو فهکولینیت هوریت زانستی
ل سهر بازار دهقهری ب تهقای بهینهکرن،
دا راستیا دیرۆکا ههبوونا مروئینی ل
دیرهلوکی بهیتته زانین.

ژ لایئ خرابکرنی فه:

د سالیت بیستا دا و ل سهردهمی
ئینگلیزا بو جارا ئیکتی کاری تیکدانئ
گههشتیه قهسرا فرهنگی خانئ (کافلی
فرهنگی) کو ل وی سهردهمی جادهک
تیدا دهربازکریه و د سالیت ههشتیادا
ژی ل سهردهمی رژیما ئیراقی بو جارا
دویئ ئەف ئافاهی ب تمامی هاتیه
تیکدان و نیزیکی ۳ مهتره هاتیه کولان
و پتیا ئافاهی ژ ویرانبوووه و ل سالا
۲۰۰۴ئ ژی بو جارهکا دیتر دهستی
خرابکرنی گههشتیه فی ئافاهی و فی
جاری بهریت کافلی ژی هاتینه تالانکرن
و ب تنئ چهند کهفرهکیت کیم ژی
ماینه، و وهک هاتیه گوتن کو کهفریت
فی ئافاهی کیشا هندهکا ۱۰۰۰کگم
(یهک تهن) دهرباز دبوو.

و هنین و ب تنئ دهرگهههکی لاکیشهی
ههبوو ژ بو ب دهستهئینانا ئافی .

قهسرا فرهنگی خانئ ب رهنهگهکی
ئهنزایی هاتبوو ئافاکرن و بهریت
وی ههمی نهقارکری بوون و پتیا وان
بهریت کو تیدا هاتبوونه بکارئینان
گهلهک ب سهنگبوون و ئەف کافله
ب بهر و کسلی هاتبوو ئافاکرن و
دهرگههی چوونه ژورقه یا ئهوانا مهزن
ل رهخی ژیری بوو و ژ چهند ژور و
ئودهیا پیکدهات .

قهسرا فرهنگی خانئ ب ریکهکا بهری ب
قهسرا زهری فه دهاته گریدان و د ههش
و هزریت مروقی دا ئەف جهه وهکی
ناقهندا قرالیهتهکا بهیز دهیتته خویاکرن،
ل نیزیکی قهسرا فرهنگی خانئ و ل
رهخی روژئاقا چهند کافله خانیهکیت
دیتر ژی ههبوون کو ب تنئ ۵۰م ههتا
۷۰م ژ کافلی د دویربوون، بهلی ئەو ژ
هاتینه تالانکرن و تیکدان .

ههروهسا ل نیزیکی فی قهسری ب
دویریا ۴۰ مهتره ل رهخی روژهلاتی
گورپهک ههیه کو ب گورپی (کیلوکی)
یی بهرنیاسه و ژ بلی فی گورپی ل هاریکا
شیخا گورستانا فهقیرا (هجرا فهقیرا) و
گورستانا شیخا ژی ههیه.

راگه هاندنا شوینواری:

بو جارا ئیکتی ل سالا ۱۹۵۲ راگه هاندنا
شوینواری بو فی قهسری ژ لایئ
(ئهمه د حاج مههدی) فه هاتیه کرن
و ل روژناما (الوقایع العراقیه) هژمار
(۲۹۱۹) ریکهفتی (۱۹۵۲/۱۲/۲۵) هاتیه
بهلافکرن و ل سالا ۱۹۷۰ ئەف قهسره
وهک ئیک ژ شوینوارا ل سهر بازار ئیراقی
د ناقا پهرتوکهکی دا هاتیه بهلافکرن.

ئالیئ دیرۆکی:

جوھیت گوندی گویزی

خالد دیرہ شی

پتريائو گوند و باژپريت جوھي لئ
ژيان، تیکهههليا وان دگهه ل خه لکی
ديتر يا خووش بوويه و خه لکی ژي نه و
وه کی خو هه ژمارتینه و ژبلی پیرابوون
و جلکیت وان ییت دینی، هه می تشتی
وان یی دیتر وه کی یی خه لکی بوو و
مروقی چ جوداهی ل ناقههرا واندا نه
دیت و که سی ژي تی نه دینادهر کانئ
ئهفه بوسلمانه، یان جوھیه، هه ر ژ کار
و کوکی و رایپچا وان بگره، هه تا خارن
و رابین و روینشتن و دهوات و شه هیان
و عهیدیت وان ژي هه ر وه کی ییت
کوردیت دیتر بوون و کوردیت بوسلمان
چاوا هاریکاریا تیک و دو دکر، وه سا
هاریکاریا وان ژي دکر، ل دور تیکههه لیا
قی مالباتا جوھیا دگهه ل خه لکی گوندی
گیزی، زههرا دبیژیت:

خه لکی گوندی گه لهك هه ژ وان دکر و
وان ژي گه لهك هه ژ خه لکی گوندی دکر
و مروقی چ فه رق و جوداهی نه ددیت
و نه و ژي هه ر وه کی هه می خه لکی
گوندی دژیان، وه ختی نه و پیدقی
شوله کی ب زباره بیان، خه لکی گوندی
بی بهرامبه ر هه می دچوونه هاری
هه تا شولی وان خلاس دکر و دیسا نه و
ژي هه روه سا دچوونه هاری خه لکی
گوندی و پشکداری دهه می خووشی
و نه خووشییت گوندیدا دکر و دچوونه
عهیدیت گوندی و بو شه فیبریا، نان نه و
دا چنه ماله کی، یان شه فیبری دا ل مالا
وان هیته کرن و هه تا دهه رنگی شه ف
دمانه ب سوحبهت و سه رهاتیانقه و
ستران و چیرۆک و سه رهاتی دگوتن و

مه فه گیرا:

بیرا من باش ل وی مالباتا جوھیا
دهیته فه و بویکا نه وی مالی ناقی
عهزیزا بوو گه لهك هه ژ من دکر و
ئه ز و نه و هه قالیت تیک بووین، هه ر
چهند بوو نه و نه دژیی مندا بوو، به لی
وی ب به رده وامی تیکههه لیا من دکر و
هه می ب کوردیه کا گه لهك جان و خووش
دناختن و ناخفتنا وان هه ر وه کی یا
مه بوو، ناقی مه زنی مالی تیلیا بوو و
خه لکی دگوتی تلیک، وی تیلیای چار
کور هه بوون و ناقی تیکی هه یکو بوو
و یی دیتر صالح بوو، یی سیی ژي ناقی
وی میرکو بوو و ناقی یی چاری ناهیته
بیرا من و یا ل بیرا من مای قی که سی
ل دهستییکا سالییت چلا وه غه رکر و باش
بیرا من دهیت ده می نه و مروف مری،
خه لکی گوندی هه می بو ب خه مکه فتن
و ل سه ر داخازا وان ته رمی وی ژ گوندی
گیزی هاته فه گوهازتن بو گورستانا
جوھیا ل نامیدی و زه لامیت گوندی
هه می خرپه بوون و ل هه ستره کی بارکر
و دگهه ل چوون و بره نامیدی و هه تا
فه شارتی ژنوی دگهه ل مالا وی پیکفه
زقپینه ف گوندی و به هیا وان ل مالا
وان هاته دانان و خه لك دچوو به هیی
و دیسا ل جهیت دیتر ژي خه لك دهاته
به هیا وان، نه م بچویکی گوندی ژي
گه لهك ب خه مکه فتن و تیک ژ وان
بچویکا ژي نه ز بووم کو نه م ژبه ر مرنا
وی عاجز بووین و دلئ مه گه له م ما
پیقه و نه خاسمه ژي ده می مه عهزیزا
دیت یا ب خه م.

جوھي ل پتريا دهه ریت کوردستانی
هه بووینه و هه بوونا وان دفی وه لاتیدا
بو سه رده میت گه لهك که فن دزقپیت
و دهیته گوتن چه رخه کی به ری زایینی
دینو جوھیا ب ریکا مالباتا پاشایی کورد
(ئه دیابین) ی هاتیه کوردستانی و ب ریکا
وی ل هه می کوردستانی به لاقبوویه.

دهههرا نامیدی ژي تیک ژ وان دهههرا
بوویه، ییت کو ب به رفههه جوھي لئ
ژیان و هه تا نوکه نه هاتیه زانین کانئ
ئه ف مروقه کهنگی بووینه جوھي و ل
قی دهههری ناکنجی بووینه و نه گه ر
گه پریانه کا کیم ل قی دهههری بکهین،
نانکو دهههرا نامیدی و ب تخویبیت
میرگهها به هدینانقه، دی بینین کو ژبلی
ناقهندا باژپری نامیدی، پتريا گوندیت
وی جوھي لئ ژیانیه و هه تا نوکه ژي
گورستانی جوھیا لئ ماینه و نه فه
باشترین گروقهیه بو گوتنا مه.

گوندی گیزی یی کو نیزیکی ۲۰ کم ژ
ناقهندا باژپری نامیدی دویر و نیزیکی
۱۰۰ کم ژ ناقهندا باژپری دهوکی
دویره، تیک ژوان گوندان بوویه ییت
کو مالباته کا جوھیا لئ ژیاپی و هه تا
نوکه چ که سه کی و ژیده ره کی، به حسی
وان نه کریه و پشتی دویقچوونا مه ل
سه ر ده ست و دارئ جوھیا ل دهههرا
نامیدی بو مه کفش بوو مالباته کا
ژ شه ش که سی قی گوندی ژیاپی و
چیرۆکا ژیا نا قی مالباتا جوھیا، ل روژا
۲۰۱۵/۴/۲۴ ئی ژلاین ژماما من زههرا
محسن فه، کو خه لکا قی گوندیه و نوکه
ژیی وی گه هشتیه ۷۵ سالان، هوسا بو

دا بیژنی نه خو ماخو نه تو جوھی و
 نهوی ژی ژبه ر وی گوتنی نه دخارن و
 نه ز نزانم بوچی هنگی که سی توقک
 نه دخارن، قیجا وهختی عهزیزا دهاته
 مالا مه دا بیژیته دهیکا من دایی
 ئامینا هه که هه وه توقک هه بن کا
 بینه دا بو مال ببه، ئانکو بو مالا خو
 ببهت و هه که توقک ل مال هه بان
 دهیکا من ژی ب که یف ددانی و
 گه له ک جارا ژی دهات هیك بو خو ژ
 دهف دهیکا من دبرن.

پاشی مه هند دیت روژه کی قی
 مالباتا جویا مالا خو ژ گوندی بارکر
 و چوونه ئامیدی و هندی مه زن و
 ره هسپییت گوندی هاتنی کو نه چن
 و بمینن، به لی وان گوهداریا که سی
 نه کر و گوت جهی مه ل قیره نه مایه
 و پاشی مه زانی کو نه و مال یا ژ
 هندهک که سیت گوندی دلمای بووی،
 به لی مه نه زانی کانی دلمانا وان ژ بهر
 چ نه گهره و چوون و نه زقرین، نه م
 ژی ب چوونا وان گه له ک خه مگین
 بووین و بو مه گه له ک نه خوش بوو.

دولاب و چیکنییت وان و گال گالا وان نه م
 هه می ژ خه و هشیار دبووین و نه م ژی
 ب خیرا وان زوی رادبووین و مه کاریت
 خو دکرن و مالا وان ل نیقا گوندی بوو
 و نه و خانیی نه و تیقه دگوتنی خانیی
 محمد سعیدی و نه ز نزانم نه ف که سه
 کی بوو و بوچی نه و ناف ل سهر بوو،
 پشتی وان بهرگیزیت خو خلاس دکرن
 خه لکی گوندی و گوندیت دهور و بهرا
 ل دهف هرا بهرئی گاری دهاتن بو خو ژ
 دکرن و بییت مایی ژی دبرنه ئامیدی
 و جهیت دیتر بو خو دفروتن و دهیکا
 من کو نافیی وی ئامینا بوو، وی شولی
 درواری دزانی و خه لکی گوندی و
 دهور و بهرا پشتی نه و بهرگیز دکرن
 دئینانه دهف وی و وی ژی ب دهست
 بو وان ددورین و خه لک گه له کی ژ
 شولی وی رازی بوو.

تشتی گه له ک مایه ل بیرا من و چ جارا
 ژبیر نه که م، نه و هه ژیکرنا مه یا بویکا
 نه وی مالی بوو کو نافیی وی عهزیزا
 بوو، روژی جاره کی هه ر دهاته مالا
 مه و هنگی خه لکی دهف هرا مه توقک
 نه دخارن و هه که ئیکی خاربان ژی

هوسا شه قییت خو دبوواندن.
 جوھی ل هه می دونیایی ب ناف و
 دهنگن ب ئاقلداری و شه هره زایی
 دهه می بیاییت ژیانیدا، گوتنه کا به لاقا
 کوردان هه یه، هه که که سه کی ب ئاقل
 و د شوله کی دا شه هره زا بیت، دی
 بیژنی فلان که سی ی ئاقل جوییه، پتريا
 جوھییت کورد دشه هره زابوون دکاریت
 دهستی دا وه کی ته فن و ته فنکاری،
 ئاسنکه ری، دارتراشین، پنی دوژی، چیکرنا
 جلکا وه کی بهرگیزا، ئانکو شل و شه پکا
 و جانگی، داچاندن و هه می رهنگیت
 بازرگانی دکرن، ل دور شول و کاری قی
 مالباتی زه هرا دبیژیت:

وانا شولی چیکرنا بهرگویزا، ئانکو شل
 و شه پکا دکر، وان دولاب و چیکن
 هه بوون و شولی خو پی دکر، ژنکیت
 گوندی بهر دهوام هری و مه ره ز دکره
 ریس و وان ب پاره ژی دکر و دبر
 دکره بهرگیز، ل بیرا منه ل هه می
 سپیده هیا نه و زوی و بهری روژه لاتنی
 هشیار دبوون و دهست ب شولی خو پی
 چیکرنا شل و شه پکان دکر، وهختی
 وان دهست ب شولی دکر ژبه ر دهنگی

نامیدی دگوتنیت مهزنان دا

محمد عبدالله نامیدی

خه ته کئی جوان یا نقیسی و داری کولای و ب زمانئ عه ره بی نقیسی یه، جوھی دبیژنئ (ناقئ حزقییل) نه و ل وی باوه ریئ نه کول سالا ۱۲۵۰ ئافاکریه، نه یا دیاره ئافاکرنا وی ل سهر چ عه ردا نه هاتیه نقیسن، به لئ ل سهر ده می ده سته هلاتا (سلطان حسین کورئ میر حه سهنئ) ل سالیئ (۱۵۵۹-۱۵۶۰) ز یا نویژهن کری، ل سهر ده می ده سته هلاتا (میر سهیدی خانئ) ل سالا (۱۶۰۰) ز، ژوریت وی هاتینه نویژهن

کرن، سالا (۱۲۴۸) دکه فیه به رامبه ری (۱۵۶۰)، دبیژن سالا (۳۱۱-۳۱۲) به ری زایینئ ئه ف مروقه ژبه ر میرئ بابلی ره فیه، نه و نه و جه نه مایه و تنئ ژوره ک چیکریه، نه و ژئ بانئ وی توتیایه و گوره ک تیقه یه.

-دناقهه را نیسانئ و گولانئ *** بیت تاقه کا بارانئ ل ده شتا دووبانئ *** چیتره ژ باگوردانئ زیړی ل سهرئ مهیدانئ گوتنه کا (عیسی ده لایه) گوتئ نه گه ر باگوردانئ زیړی بیت دئ مفاین ئیکئ تیدا بیت، به لئ نه گه ر دناقهه را نیسانئ و گولانئ دا تاقه کا بارانئ بهیئ یا فره، نه مازه ل ده شتا دووبانئ مفاین هه می

نامیدیئ بیت کرینه نیشان وه کی شویره قه ما ده می هه تاف لئ راده ست دبیت بانگئ نیفرو دده ت، هنگی ده مزمیر نه بوون.

-دئ چمه هه زانا *** دئ که لوژم که زانا دا شیر بهیته پزدانا *** بو بیزار و نه زمانا ژ تیتالیئ باژیریئ نامیدیئ نه وی ژنکا شیر د سینگئ دا نه با و بچویک هه با، ژ هه ر سئ دینا، جوھیا و فه لا و موسلمانا، دا چنه هه زانا دا که لوژن که زانا دا شیر بیته

سینگیت وی بوو و زاروک و بچویکیت شیرئ دخون، جوھی دبیژن: (مه به لگه نامه هه نه کول سهر پارچه کا داری هاتیه نقیسن و ل سهر گورپئ وان هاتیه دانان (حازان یوسف کورئ حازان دیقید کورئ نه فرایم کورئ یوسف کورئ یه عقوب)، من ژئ نه و پارچا داری دیتی، به لئ بنئ وی سوتیه، ژنکه کا مه سیحی موما ب ئاگرفه دانا بوو سهر یا سوتی، ب

گوتنیت مهزنا بهایئ خو هه تا دوماھیکا زه مانئ هه یه، ئه ف گوتنیت پیشیا بیت گوند و باژیریئ که فن هاتینه گوتن ژ وان باژیریئ نامیدیئ، ئه فه هنده ک ژ وان:

- ژ عیدا که لئ ژئ بوو و سهیرانا رویبارئ ژئ. ئه ف گوتنه دهیته گوتن ده می مروّف ژ دوو عه ردا بیتن، دئ بیژیت: من خوه ژ عیدا که لئ و سهیرانا رویبارئ ژئ کر، ئانکو هه ر دو ژ ده ستئ من چوون و مفا ژ هه ر دوکا نه کر.

-ژ که لئ تا رویبارئ خودان (ئینسان) تهیری بن پهره. ژ که لا نامیدیئ هه تا رویبارئ ژوردانیه هه ما مروّف خو به رده ت دئ چیته رویبارئ، له وما فئ گوتنئ دبیژن. دئ چمه بن منارئ، بو که فچگئ گرارئ. ئه ف گوتنه دهیته گوتن ده می تشته کئ به رنه که فتی مروّف دویش دچیت کو مروّف

ده ست خو فه بینیت، که فچکه کئ گرارئ یئ بن قیممه ته. -جوتکئ که وگیرا، هاته هنداف تلئ شویره ئ، ژنوی بو ده می که تک و هژیرا جوتکئ که وگیرا دوو ستیرن هاته هنداف تلئ شویره نامیدیئ دئ ژنوی بیته وه ختئ که تک و هژیرا، ئه ف گوتنه ب ده می سالی دهیته گوتن ناقئ ستیرا دیار دکهن، هنده ک جهیئ هه یه خه لکن

جوتیارا و هه می خه لکی یی تیدا هه ی. دهینه شوشتن. خواربان، به لئ هه می تشت ییت هه می -خاتووینه ک بام، ل سهر به ری ئامیدیی، ئامان شووا ئامانیت نیسکی ئه ف گۆتته ههر ژنک بو خو دبیزن، ئامان شووا ئامانیت نیسکی، ده می تشته کی ب ساناهی بیت، ئامانیت نویسکی زوی

ئه گهر هه می چوچکا هژیر خاربان، چ بو مه لایی بانگی یان (حه جی قادری) نه دمان؛ ئه ف گۆتته دهیته گۆتن ده می هه می تشتا هه می تشت نه هیلابان و پیچ کر بان،

نیاسینا په یقان: گۆتتین مه زنان: گۆتتیت پیشیا: په ندی پیشیان عید: جه ژن: گیتن که لئ: که له: قلعه: که لا ئامیدیی رویباری: رویباری ئامیدیی: ئاقاری ئامیدیی: چه میت ئامیدیی: ره ز و جنیکیت ئامیدیی.

پزدان: چچک: گوهان: مه مک بیزار و نه زمانا: زارو: بچیک: ته فال: ساقا: مندال تاق: هنده ک کرمانج دبیتن هه تاقی (تاق) لقیه تاقیا بارانییه. دوبانی: ل ده شتا دوبانی: ده شته که ل ده فه را سیمیلئ باگوردان: ژ به ری دهیته چیکن، ده می

ئینابوو نک خو، پاشی کورپی وی هاته سهر ده سته لاتئ به هرام پاشایی مه زن ل سالیئت (۱۷۱۴-۱۷۶۸) ز، ئینانا عیسی ده لا بوو هه قالئ (وزیر) ئی وی و هوشمه ندی وی پاشی ئه و ژی مر، ئیسماعیل پاشایی ئیکئ (۱۷۶۸-۱۷۹۹) ز، کورپی وی، عیسی ده لا بوو هوشمه ندی وی.

ئاقلدار: هوشمه ند:

راویژ: شیره تکار

سهر به ری ئامیدیی:

که لا ئامیدیی

مه لایی بانگا:

مه لا ئه حمه دی

بانگا، بانگ ل که لا

ئامیدیی ددان

شیفک هه بوو،

شیفک بچیک کرنا

شیفی یه، یا ل بن

که لا ئامیدیی لایی

روژ ئافاقه، ماله کا

ئامیدیی یه، هنده ک

دبیزن (حه جی قادری) ئه و ژی شیفه ک

هه بوو ژ بنه مالا حه جی حامدا بوو، ئه ف

گۆتته یا نوی یه، پشتی ئافا ئامیدیی

زیده کری و ئاف هاتیه که لا ئامیدیی،

پشتی سالیئت چلا.

مناری: منارا

ئامیدیی

گرار: په لاق:

برنجه و ساقار

جوتکی که و گیر:

دو ستیرن

شویره ی: شویره

ئامیدیی

که تک: هژیری

هشکرینه

ده می: وه ختی

حه زانا: حه زدقیل:

مناسبه کی

ره نده کا سهر ده پکی یه، ب ره خ جامعا

مه زنقه ژ لایی ژووری روژ ئافا فه، ژ

ههر سی دینا قه ست دکه نی ژ جو هی و

فه له و بوسلمان و ب جهه کی پیروژ دزانن.

که لوژم که زانا: دی خوم که زانا: دی شکینم

که زانا.

باران و به فر دبارن بانئ ئاخئ پی دگیرن

د سهری مهیدانی: د سهری مهیدانی

ئامیدیی: لایی ژیریا که لا ئامیدیی مهیدان

بوو، جهی نیشان دانا تشتا بوو.

عیسی ده لا: ئاقلداری (هوشمه ندی) پاشایی

ئامیدیی بوو، زوبهیر پاشایی ب بچویکاتی

-عیسی ده لا- معصوم انور مائی- نه جه ف- چاپخانه ی القضاو- سال

۱۹۷۴- به ره پهری ۴۵.

-گوفا را (ئاسوی فولکلوری)- ژماره ۱۱- ۲۰۰۵- به ره پهری ۸۲

-ژ ده فی پیره می و پیره ژنا گولی بوویه، ئه فه بچیکاتی هه تا نوکه.

-گواز- شوکت ئافده ل و مه سعود سهرنی- چاپا یه کی- چاپخانا خه بات-

۱۹۹۱- به ره پهری ۱۱۱.

ژیده ر:-

-یهود کردستان- اریک براق- اکمله و اصدره- رافائیل پاتای- نقله الی

العربیة- شاخوان کرکوک و عبدالرزاق بوتانی- من منشورات ئاراس-

الطبعة الأولى- ۲۰۰۲ ص ۲۹۷-۲۹۸

-دوو مراری ژ که نجینا فولکلوری کوردی- پیژانی ئالیخانی- به رگی یه کی-

چاپا یه کی- چاپخانه ی روشنبیری و لاوان/هه ولیر ۱۹۸۵- به ره پهری ۴۲.

دین، یان جفاک، کی ژوان پتر دبیته ریگری نازادیا ژنی..؟

راپورت:- دیزین سدقی

زهلامی خوشکری، داخا کرنا زانینی بوویه، ههروه کی پیغه مبهری مه سلاقیته خودی لی بن دبیثیت ((داخا زانینی ل سهر ههمی بوسلمانا فهره)) ئانکو خو هویوونا زانینی یا فهره ل سهر ههمی بوسلمانا، چ نیر بیت چ می بیت، ل قیره نه گهر جفاک و مالبات بونه ریگر کو کچ ل سهر خاندنی بهرده وام بیت، ما چ گونه ها ئیسلامی یه..؟ بوچی بو کوری حلال بیت و بو کچی حرام بیت..؟ به لکو ل قیره بهری زورداری ل وی کچی بکهن، یی ل دینی پیروزی ئیسلامی دکهن و گوئنا پیغه مبهری سلاقیته خودی لی بن پشتگو هغه دهاقیژن.

کچه کا دی ب نافی ئاشورینا دبیثیت:

- ب هزرا من ژی دینی چ تیکه له لی دگهل وی چهنندی نینه کو نازادیا ژنی تیک بدهت و ب بیته ریگری نازادیته وی، بهروفاژی هندی، دین گه له ک بهای ددهته ژنی و نهو ژی وه کی زهلامی دانایه، ئانکو ههر تشتی بو ژنی دروست نه بیت بو زهلامی ژی دروست نینه و نه گهر جاره کی من وه کی کچ ههست ب ریگرنا نازادیته خو کریت بتنی من نه گهر زفراندیه بو جفاکی و نه

بچن. وه سا بو خه لکی ددهته دیار کرن، نه گهر ل دویف وان ریذاریت دینی نه چن دی گونه هباربن و قیجا مروف دی بیژن پیدقیه نه م ل دویف بچین، چنکی دینی مه ل سهر مه فهرکریه، نه قجا کیژ دین بیت، ههمی وه ک ئیک کینجی ل سهر هزرا جفاکی دکهن و ب قی چهنندی نهو جفاک ژی دی کینجا خو داریژیتته سهر سهری ژنی و گه له ک نازادیا وی تیکدهت.

ل دور هندی کا راسته دین باندوره کا مهزن ل سهر نازادیا ژنی دکهت و ههر دینی کینجه کا ئیکسه ل سهر جفاکی ژی هه یه، **مه لا مالک، ریقه بهری راگه هاندنا نه وقافا دهوکی**

دبیثیت:

- ههمی مروف ل نازادیته دگهرن، دا ژیانه کا خوش پهیداکن و دنافا جهرگی وی دا بژین، ئیسلامی ژ ههمی لاقه نازادیه کا باش و بهرفره ه دایه ژنی، دا بیی که سه ک گه فا لی بکهت، یان بترسینیت بژیت، لی دقیته بزاین نازادی چی یه، نه ری نازادی سهرکولی و سقککرنا بهایه، یان ژی نازادی چیره کی دی یه، میناکه ک ل سهر ئیک ژ وان نازادیته دینی ئیسلامی ری بو ژنی وه کی

ژن نهو توخمی گه له ک پیگول کرین خو دگهل جفاکی بکیرینیت و چ ژ زهلامی کیتر نه بیت و بیته تمامکه را توخمی دیترا (نیر) و ئافاکه را پاشه روژا نفشی نوی، به لی ههر ژ که فن هه تا نوکه و ب بورینا گه له ک سالا و هاتنا گه له ک دینیت نه سمایی و نه نه سمایی و گوهورینا جفاکا ژ که فناری بو نویاتی، هه رده م نازادیا ژنی لبن دهست و پیا هاتیه مهرچقاندن و نازادیا وی ریگر ل ههمبه ر هه بووینه، به لی جهه کی بو ئیک دی ژیکجوداهی هه بوویه و ژ چهره کی بو ئیک دی جوداهی هه بوویه، **پسیارا راپورتا کوفارا سیلاف ل دور قی چهنندی:**

پ - دین و جفاک دو ده لیقیته پیکهه گریدای نه ری کی ژ وان پتر ریگری ل نازادیا نیفا جفاکی یا دبیژنی (ژن) دکهت، دین، یان جفاک..؟

شهیدا دبیثیت:

- دین ریگری نازادیا ژنی یه، ژبه رکو دین ئیکسه رباندوری ل جفاکی دکهت، هزرا وان دگوهوریت و بهیف وان تشتا ستیره دکهت بیت لدویف دینی د دروست بن، دا ل دویف

بخو هندهك ریداران بو خو ددانین و ل سهر ئیک دو دسه پینین، ئانکو دینی چ ریك ل ژنی نه گرتیه، ههر ئەم بخوینه.

و ل دوماهی جفاکناس به یار باقی ل دور پسارا ئه ری دین، یان جفاک، کی ژوان پتر دبیته ریگری ئازادیت ژنی دبیت:

- جفاک گه لهك کینجی ددهته ئازادیا ژنی و نه بتنی دجفاکی مهیی کوردستانیدا، به لکو ل ته قایا جفاکیت روژهلاتی رۆل و پیگه ها ژنی، یان ژنی بیژین توخمی می، ب هندهك تیگه ه و بهاییت جفاکی فه گریدایه و گه لهك جارا کینجا وان پره نسپ و بهاییت جفاکی ژ ریداریت دینی ب هیژتره، بو میناک؛ بو هندهك سه ره ده رییت جفاکی ییت ب

پیقه رییت سیسته می جفاکی نه باش، ژنی باجه کا مه زن دایه، چیدبیت ئەف جزایی هاتیه دان دژی ریداریت دینی بیت، ئانکو هیزا گفاشتنا که لتور و عه ده ت و بهاییت جفاکی ل سهر که سی مه گه لهك ژیا دینی و قانونی ژنی ب هیژتره.

و لدور ئه ری ژن چ بکه ت دا خو ژ فان ئاسته نگا بیاریتیت؟ یا فه ره هه می قانونییت دینی و جفاکی بشکینیت و وان ریگرا ژریکا خو فه ده ت؟ باقی دبیتیت؛ دقیت ژن بخو هه فه سه نگیا ئازادیا خو بزانییت و بیاریتیت بقی رهنگی:-

۱- دقیت ژن بزانییت کو چ تشت د ژیانن دا وهك ئیک نین و (مساوات) نینه به لکی هه فه سه نگی و ده لیفی وه کی ئیک هه یه.

۲- پشکداری د وه رارو پیشیختنا جفاکی دا هه بیت لدویف هیژ و خو پستی وی بان دور لسه ر ئالیی دی یی ژیا نا وی نه هیته کرن (کاری مالی و تاشاندنا زارو کا).

ولدور سه ره ده ریا که سانیت ژن دگه لدا دژیت، وه کی؛ زه لامی و جفاکی و حکومه تی، کا بو پاراستنا ئازادیا ژنی چ بکه ن جفاکناسی نافبری دبیتیت: دقیت تیگه هشتنا حه قی ژنی برهنگه کی زانستی و لوژیکی بیت، نه برهنگی سه ره ده رای بیت و تقیا حکومه ت هندهك قانونیا راستفه که ت و نوی بکه ت دا د بهر ژه وه ندا ژنی دا بن، نه خاسمه ژنا کابانی، دیسا دقیت زه لام ژنی پشکداریا دوزا وه رارا ده ورئ ژنی د جفاکی دا بکه ت....

ژن و بازارگانی

وهفیدا چهلکی

کاری خو بهردهت. چونکی ژن دزانیته هندی بیژیت و بیژیتهفه ههر دی بیژنی خهلهتی ژته یه، بیدهنگ بیه. تقیا حکومت پتر خو ل ژنی بکتهته خودان، جزاییت دژوار دانیتته سهر ههر کهسهکی دهستدریژی بکتهته سهر ژنهکی، دا کهس بنقه بنقه زوملی لئ نهکته و حهقی وی بهیتته پاراستن، دا بشیت بازارگانی بکتهته، چونکی هیژا ژنی گهلهکه و دشیت ب دهستیت خو سهرکهفیت، گهلهک جارن مه بهیستیه مهزنترین بازارگان ژن بوویه و یاسهرکهفتی بوویه، وهکو د ریقهبرنا کاریت ناف مالیدا، نهو مالباتا ژن بریقه دبهت، ب سهروبهتره و سهرکهفتنا وی مسوگهرتره، ژبهرکو ژن یا دهستبهردای نینه و دشیت سهرکیشیت بکتهته، ههر کارهکی ژن بکتهته چ بچویک یان مهزن بیت، یا ل سهر رژده. باوهردکهم جفاکی ژن رولی خو پتر تیدا بگریت سهرکهفتیتره، میناک گهلهک ههینه، نهو وهلاتیت ژن بریقه دبهن دسهرکهفتینه، یا فهره حکومتا کوردستان سولفیت بچویک بدهته ژنیت بیشولیت شیانیته کاری ههبن، ب شهرتی سولفهدانن نهو بیت ژن بازارگانی پئ بکتهته. پشتهفانی لئ بهیتته کرن و بو بهیزکرنا وان ژ لاین بازارگانییقه دهوریت بکیرئینانن بو بهیتنه فهکرن. فیری نهزمانیت بیانی بکهن. ل دهستپیک بازارگانیته زهلام دهستی هاریکاری بو دریز بکهن و ب سهریکفه بهین و بچن، دا ژن ژی شههرهزا بن، ب فی رهنگی دی ژنا بازارگان ل ناف جفاکی مه ژی پهیدا بیت.

کارهکی ژن بکتهته ب نهباشی بو دزقریته فه. ههر چهنده ژن ههتا چهندهک باش شیایه جهی خو د کاریت رهسمیدا بکتهته و خو پیشبختیت و بخهرجیت ب ریکا وی خهرجینن رولهکی بهرچافی بگریت. بهلی د کریاریت بازارگانی دا ریژهیا ژنی گهلهک کیمه، دشین بیژین ژ هژمارا تلیت دهستان دهرنکهفیت و نهو ژی نه ددیارن و دبهرزهنه. مه ژنیت دهولهمند گهلهک ههنه، بهلی جفاکی نه تیدا دژین هیشتا ل وی بازی نینه ژن بشیت ب فی کاری رابیت. هیشتا دجفاکی مه دا ژن نهشیت بی دهستوریا میری دههرکهفیت. دقیت میر بزانیته دی چ کتهته و کیفه چیت، گهلهک نه گهر دبنه ریگر کو ژن نهشیت ب کاری بازارگانی رابیت. چونکی قانون ل وهلاتی مه یا سهرهه نینه و ژن نهشیت خو ژ زهلامی ب پاریزیت، د جفاکی نیردا قانونیت ب ژنی فه گریدایی د لیوازن، نه گهر قانونیت پاراستنا ژنی نهبن، ژنا کورد چ جارا نهشیت بی ترس کارهکی باش بکتهته، ههر کارهکی نه دروستی بهیتته کرن، ژن پئ دهیتته گونه هبارکرن. دهیتته گوئن زهلامی سهرتراشیه وی چ گونهها خو نینه، بلا ژن شهرم بکتهته ل مالاخو و روینیت. د فی جفاکهکی هیژ بهرهفانی ژ زهلامی دهیتته کرن دا، دی چاوا مه ژنا بازارگان هه بیت؟ هیشتا ژنا کورد دبن ئیرشیت فه شارتیدایه، ههر کارهکی گهلهک ژنی فیای بکتهته بهردهوامی نه داین، چونکی ئیرشیت نهپهنی لسهر هاتینه کرن و نهشیایه خو ژنی پاریزیت و نهچار بوویه دهستا ژ

بازرگانی ژکاریت سهرپشکیت ههمی دونیای یه، دشین بیژین دهسپیکا ههر کارهکی بازارگانی، بازارگانی د نافههرا دهولهتا یان کهسا دا دهیتته کرن، بازارگانی نافخو ژی یا ههی و ههرکهسی شیان ههبن وحهژ وی شولی بکتهته دی کتهته، چونکی بازارگانی کارهکی ئازاده، مروف ب کهیفا خو شولدهکته. نه وهکی کارهکی حکومت تقیا مروف پیگیری لسهر بکتهته. دفی شولیدا مروف دشیت خزمهتا خو وجفاکی ژی بکتهته. لئ مفای مهزن بو وی کهسیه ی بازارگانی دکتهته، نه فجا نهف بازارگانیه چ د بازهکا نزم یان بلند دا بیت، کهسی بازارگان دی مفا ل دویف ریژا کاری گههیتن. وهسا چیبوویه کهسهکی ژ تشتهکی کیم دهستپیکریه و هیدی هیدی پیشکهفتیه و ژ بازارگانی نافخو بهریف بازارگانی دهرفهی وهلاتی چوویه. دقیت کهسی بازارگانی دکتهته یی بیهنفرهه ونهشتی بیت، ب کیمیی رازیبت، داسهرکهفیت. نهو کهسیت پیچهک ههی و پینگافیت مهزن دهافیزن بههرا پتری دشکین، کهس نهشیت ب پلهکی بچیتته سهری ملهکی. ههر کهسهک دشیت دهسپیکا بازارگانی ژ پیچهکی دهستپیکتهته، فیچا چ ژن یان زهلام بیت. ههرکارهکی مروف لسهر یی رژد بیت مسوگهر دی لئ سهرکهفیت. مهرهما مه ژ یا بووری نهوه، نهم دبیین د وهلاتی مهدا ژنا بازارگان بهرچافناکهفیت، جفاکی مه جفاکی زهلامیه، نهم دشین بیژین ههمی شول د دهستی زهلامی دایه، نهو خو دکتهته خودانی ژنی و ههر

فالنجما مه ژئی بچویکا

د. ناستی عه بدلحه کیم

ئه فقه کومه کا پیشیلايه ژ پویچبوونا شانہ ییت مه ژئی دکهن. دبیت نه ساخی روی بدهت بهری ژدایکبوونی، یان ل ده می ژدایکبوونی، یان ل سالیته به راهی ژ دایکبوونی. زاروک دبیت توشی فالنجا مه ژئی ببیت ل

هه یامی دوگیانیا دایکی، به حسی خه بهری توشبوونا دایکی ب سورکیته ئەلمانی، یان بی به هربوونا بچویکی ژ ئوکسجینی بو هه یامه کی ده می دزکی دایکی دا، ئەف بی به هربوونه هنده ک شانہ ییت

مه ژئی دکوژیت و دبیته سه ده ما فالنجا مه ژئی. دیسان نه دویره زاروک پشتی ژدایکبوونی ب هه یامه کی بهیته هنگاقتن ب نه ساخیه کا گران، یان رویدانه کا سهری و ل دویماهی فالنجا مه ژئی په یدا ببیت. ئە گهریته فالنجا مه ژئی:

فالنجا مه ژئی نه نه ساخیه کا بو هه یامه کی یه، ۸۵٪ ژ حاله تان د زکماکن و دپه یدانه ل ده سته پیکا ژدایکبوونی، ۱۵٪ ژئی روی ددهن پشتی ژ دایکبوونا زاروی.

دبیت زاروک توشی فالنجا مه ژئی ببیت ده مه کی دریز پشتی ژدایکبوونی ژ بهر دربه کی سهری، یان رویدانه کا ناقمالی. رویداتیته خه ندقینا دئاقی دا، یان بی به هربوون ژ ئوکسجینی هه یامه کی دریز ئە گهره کا دی یا فالنجا مه ژئی یه. هنده ک جارن هه ودان و گریکیته مه ژئی، نه خاسم

گریکیته پیس دبنه ئە گهر.

ب ئاویه ک ته فایی ئە گهریته فالنجا مه ژئی ئە قیته ل خاری نه:

۱- زاروکبوونا ب زه حمهت.

۲- نه گونجینا خوینا دایکی و یا بچویکی دزکی وی دا.

نوژداری.

۱۱- توشبوونا دایکا دوگیان ب هنده ک که رسته یته کیمیاوی.

۱۲- هنگاقتنا زاروک پی پهلوزانک ((شیرخور)) ب دربه کی سهری، یان گریکه کی، یان نه ساخیه کا پیس.

۱۳- توشبوونا په پهلوزانکی ب

که رسته یته کیمیاوی، یان هه لکیشانا گازیت ژه هراوی.

نیشان:

۱- لقینیت نه ساخی د ریکخستی نینن و هنده ک لقین ژنشکافه روی

۳- توشبوونا دایکا دوگیان ب دهردی شه کری.

۲- ل هنده ک حاله تان لقینیت به رده وام نه ساخی دگرن و ناهیلن ب کاره کی ساده رابیت.

۳- ل پتريا نه ساخان تیکچوون و سستبوونا زه فله کان یا لاوازه، لهوما نکارن ب بزقن و زه فله کیت وان هسک دبن و دچرمسن و نه ساخ فالنجی و قرووت دبیت.

۴- هه فسه نگیا نه ساخی یا تیکدایه. ۵- هه سترنا نه ساخی ب تیشان و گهرما و سهرما ژئی یا لاوازه.

۶- ل پرانیا نه ساخان پاشقه مانا مه ژئی دیاروکه کا ئاشکرایه و ل هنده ک نه ساخان (ل دوریت ۶۰٪) ته ب (تبعهت) ده یینه نه ساخی

۷- ئاریشه یته ئاخفتنی ل ۱۵-۲۰٪ ژ نه ساخان هه نه.

۴- زاروکبوونا بهری ده می خو، ئانکو بهری (ئاقلمه ۹ مه هان دزکی دایکا خو دا ده رباز بکته).

۵- کیمبوونا ئوکسجینی ژ له شی بچویکی بهری، یان ل ده می ژدایکبوونی.

۶- توشبوونا دایکا دوگیان ب نه ساخیه کا گران، وه ک سورکیته ئەلمانی، هه ودانا په ردیته مه ژئی، خلته فرهنگی ... هتد.

۷- به دخوراک و خرابیا رهوشا ساخله میا دایکا دوگیان.

۸- ژیی دایکا دوگیان ده می یی بچویک بیت، یان گه له ک بیت.

۹- دووگیانیا ژه هراوی.

۱۰- توشبوونا دایکا دوگیان ب تیشکی، یان وهرگرتنا هنده ک دهرمانان بی شیره تا

ناریشه و نالوزیټ

سیکسی

نه میړی

خه له کا دووی

د. ناشتی عه بدلحه کیم

دهسپهر ژي ههسته کي ب گونه هـ و په شیمانين ل مروفي په یدا دکهت و دهست پي دکهت ل ژيي سنيله يي و دگه ل مروفي مه زن دبیت کو هنده ک جارن دبیته ريگر ل بهرسينگي خوداني و کريارا سيکسي دگه ل ژنان. ژلايه کي دي قه هنده ک زه لاميت نه مير بهرده وام دمین ل سهر دهسپهري وه ک ټيکه م ريک بو که واندنا حهزا سيکسي دناف له شني خودا. هنده ک ژ فان زه لاميت نه مير ژي ههست دکهن کو نه دامي وان يي سيکسي يي بچويکه و ژي شهرم دکهن و ههست دکهن کو ژني تير ناکهن و د دفریژا فان هزاردا نه مير دبن.

خه مگيني ټيکه ژ نه گهريټ سه رپشکيت نه ميړي و چاوا خه مگيني نه ميړي په یدا دکهت، نه ميړي ژي خه مگيني په یدا دکهت و زيده دکهت.

هنده ک جاريت کيم نه ميړي قهريژا نه ساخيه کا گونايه بهري ژيي پيگه هشتني و نه ف زه لامه د ناشکرانه و دهينه نياسين ب سه روچاف و سيمايټ خو وه ک: دهنگي وان مينا يي ميانه، موي ل سهر له شني وان شين نابن ژبلي هنده ک موي زهرکان، له شني وان نيزيکي يي ميانه نه ک نيران، د نازکن د رهفتار و ناخفتن و سهردهريا خو دا وه ک ژنان، نه دامي وان يي سيکسي رهق نابيت، يان ب سستي قه رهق دبیت، و چ نافا ناهافيژن.

نه ميړي پتر په یدا دبیت ل نه و زه لاميت

ههسته کي ب نه فياني ددلي ميړي خو دا په یدا دکهت، کو د قهريژيدا بهري وي ژ کريارا سيکسي دگه ل وي بهيته وه ريگران و نه مير ببیت. نه ميړي ل فان کاودانان نيشانا ل پشت ري کهفتنا زه لامي يه ل ژني و هه ولدانه که کو خو ژ بن داري وي دهربيخت. نه ف قهريژه پتر ناگري خوش دکهت و ژن گه له ک جارن ترانا ب ميړي خو دکهت ژ بهر نه ميړيا وي و نه و نه ميړي ب هيتر دکه قيت. تشتي بالکيش ل قيړه نه وه کو نه ف زه لامي نه مير دگه ل ژنا خو، خو ناده ته ب دهه ميران دگه ل ژنيت دي!!!

نه ميړيا هنده ک زه لامان ژي دزفريت بو ژينا زاروکی و سنيله يي هه کهر ل ژير داري دايکه کا زالدهست رابن و نه و داي بهرده وام کوري خو بشکينيت و باوه ريا وي ب که ساتيا وي لاواز بکهت و هه کهر باب نه و بيت يي نه شيت ميشا ژ خو کشبکهت و چ دهسته لات نه بيت ل هه مبه ر ژنا خو يا مايي ژي رهوشا وي کوري ټيک دچيت و ته په سهري دبیته ټيک ژ بهريټ بنياتي د نا فاهيټ که ساتيا وي دا و نه و کور پشتي مه زن دبیت دي هه ستي ب کيماتي ه کا مه زن کهت و ترس و نه فيانه کا دژوار دژي هه مي ژنان دي دناف هنافيت وي دا شين بيت و وه راري کهت هه تا وي په ييسکي کو نه کاريټ کريارا سيکسي دگه ل ژنان بکهت و نه ويړيت ژني بينيت دا کو سه ربورا ژينا دايک و بابيت خو نوي نه کهت.

پتريا زه لامان ل دهمه کي ژ ده ميت ژيانا خو توشي نه ميړي دبن. نه گهرا وي ل پرانيا جارن يا هنافي (دهرووني) يه، هه رچه نده هنده ک جاريت دي نه گه ر نه ساخيه کا نه دنامه کي له شي يه. نه ميړي ل زه لامي رامانا وي نه مانا شيانا و رابوون ب کرنا سيکسي يه ل ده ستيټکا کريارا سيکسي، يان نه مانا شيانا هيلانا وي نه دامي رهق ب دريژاهيا کريارا سيکسي.

دووره نگيت نه ميړي هه نه: يا بهروهخت و يا بهرده وام. تشتي نه سروشتي نينه کو جارن ژنشکافه زه لامه ک نه مير ببیت بو چهنده مژميره کان، يان چهنده روژه کان، يان چهنده هه يقه کان، هه کو توشي خه مه کا گران، يان ناريشه يه کا مالي، يان فه رمانگه هي، يان هه ر جهه کي دي دبیت. ديسان هه کو توشي وه ستیان و کهرخيني دبیت، يان هه کو د ترسيت هنده ک کهس ب سهر کريارا وي هه لبين ((بو ميناک ل زنايي)). ديسان ژ بهر نه بوونا سه ربووريټ سيکسي و شهرمي، نه خاسم ل پشت په ريټ ل شه فا زافاني و ل روژيت ده ستيټکي پشتي داوه تي. ل پتريا جارن نه ف نه ميړي يه ب خو به رزه دبیت و نامينيت پشتي چهنده روژه کان، هه کهر زه لام شيا ل سهر خه ميت خو زالبيټ و باوه ريا خو ب خو ب زفرينيت.

هنده ک جارن ژني دهسته کي بالا د نه ميړيا زه لامي خو دا هه يه. نه و ژنا نه زمان دريژ و نه قوله و بي ده لنگ،

ژیڤ وان ۶۰ سالیڤ رادبووری و ل باژیران پتر ژ گوندان و ل جفاکیت پیشکهفتی پتر ژ بیټ پاشکهفتی. چاوا بیت ئەگهرا نه میڤیڤ ل ۹۵٪ ژی ژ حالهتان یا هنافیه (نفسی) یه ژ فەرژا پهستان و پیشیلیت ژیانن. بو زانین ژ ی هونهرمه ند و زانا گهلهك توشی نه میڤیڤ دبن و ئەفه ژ یکه ژ ئەگه ریټ مانا وان بڤ هه فژین ل پتریا ژینا خو. یا نه خوش ئەوه کو هندهك زهلامیت توشی نه میڤیڤ دبن، تیژ و دژوار و نه قوله دبن، ل هه مبه ر مالبات و هه فال و جفاکیت خو. زهلامی رهوشه نیر زوی ب زوی بڤ هیفی نابیت و دهستان ناهه لینیت هه کو توشی نه میڤیڤ دبیت. هندهك ژن ژ ی هه نه روله کت مهزن هه یه د نه میڤیا زهلامی دا ژ بهر ساربوونا وان یا سیکیسی، یان سه ره ده ریا وان یا شاش، یان نه بالبه ریا وان کو زهلامی نه چار دکهن سست بیټ و کهله که لا خو ژ ده ست بدهت و ل دویماهیڤ به ری و ی ژ کریارا سیکیسی دگهل وه رگیڤیت و ژ ی ب ره فیت. ئاریشه و شه ره ده فیت به رده و امیت ژن و میڤان ژ ی دهسته کت بالا هه یه د نه میڤبوونا زهلامی دا. هه کهر زهلامهك توشی نه میڤیڤ ژ ی دبیت گه رهك ژن ب

هوشمه ندی و ل سه رخو و ب بڤ دهنگی ل ئەگه ری ب گه ریت و زهلامی گونه هبار نه کهت کو ئیدی وی ئەو نه فیت. نه دویره ژ ی زهلامهك نه میڤ بیټ دگهل هه فژینا خو وهك تولفه كرنهك ژ ی کو ئیدی ئەندامی خو نه که ته د خزمه تا وی دا، یانژی دا نافی هرا وان ئیکجار نه خوش بیټ و هه فبه ندیا وان ب دویماهی بهیت. نه میڤی گه لهك جارن دهیته چاره کرن ب هاریکاریا نوژداره کت دهروونی ئەوی باوه ریا زهلامی ب میڤانیا وی دزفرینیت ب هندهك شیره تان و هندهك ده رمانان. ۳- که رب ژ ژنان فبهوون:

ئەف زاروکه هه ست ب که ره به کت دژی هه می ژنان بکهت کو دگهل وی مهزن بیټ هه تا دبیته زهلامه کت پڤ گه هشتی. ل هه مان ده م ژن ژ ی هه نه که رب ژ هه می ژنان فبه دبن کو نه دویره ئەگهرا وی حهزه کا سیکیسی یا فه شارقی بیټ بو ره گه زی خو کو ژ بهر وی حهزی ب که فیته د شه ره نیخه کت دگهل دهروونی خو، چونکی نه فیت ئەو حهز چاقیت خو فه کهن و دونیایڤ بینن، له وا ژ ی دی چه کت خو د فڤ شه ره نیخه دا که ته دویر که فتن و که رب فبهوون ژ توخمی ژنان. هندهك ژن ژ ی هه نه هه ر ژ زاروکیا خو هیقیټ وان ئەون دنیر بن و ب چافه کت نزم سه ح دکهنه توخمی مڤ. دبیت ژ ی ژن و میڤ دخازن کوره کی بینن و هه کو بوویه کچ سه ره ده ریا کوران دگهل دکهن و جلکیت کوران دکهنه بهر و نافه کت کوران ددانه سه ر و بو دیاردکهن کو کور باشترن ژ کچان و ئەف کچه دی مهزن بیټ ل سه ر هزرا کورینیڤ و سه ره ده ریا وی وهك کوران و تیکه لیا کوران دکر و خو دویر دکر ژ جفاکیت کچان و زهلام ژ ی ل فان توخمه ژنان دنیرن وهك ژنیت سه ره میڤ.

نوچہ ییت زانستی

ٹامیرہک ژبو ژکارئیخستنا بالہ فریٹ بی بالہ فرقان

سی کومپانییٹ بریتانی ٹامیرہک بہرہ فکر دشیانا وی دایہ نہ ہیلت بالہ فریٹ بی بالہ فرقان ل ہنداڤ جہیٹ
ہہستیار بفرن، لہوما وان بالہ فران ل ئەسمانی ژکار دئیخیت و خودانی وان نہ چار دکہت بالہ فریٹ
خو قہ کیشن. ژکارئیخستنا بالہ فری نہ پتر ژ ۲۵
چرکہ یان قہ دکیشیت.

ٹاوائی کارکرنا فی ٹامیری ئەوہ ہہکو بالہ فرہکا
بی بالہ فرقان ل ہنداڤ جہہکی دفریت خودانی
ٹامیری دکاریت وی بالہ فری ل ئەسمانی نہ لڤ بکەت
بو ہہیامہ کئی کورت داکو خودانی وی ہزر بکەت بالہ فر
ژکار کەفت و گەرہک وی راکیشیتہ نک خو، یانژی ٹامیر دی
بالہ فری بو دەمہ کئی دریز نہ لڤ کەت ہہتا تپہنا وی ب دوماہی دەیت و دکہ قیتہ خاری.

دوندرمہکا نہ بھوژیت

ہہ ژمارہکا زانایان ب سہر ریکہ کئی ہہلبوون
ب ہاریکاریا وی دوندرمہ و تہزیاتیٹ
وہک وی ہمین نہ بھوژی
دہمہ کئی دریزتر ب
ہاریکاریا پروتینہ کی کو
پیکھاتیٹ تہزیاتیٹ
پیکھہ نویسیایی
دھیلت بی کو
تاما وی یا
خوش بھیتہ
گوہورین.

ئەف پروتینہ
با و دوہن و ئاڤیٹ
دوندرمی دھیلتہ پیکھہ
گریدایی و ناھیلت دوندرمہ
ب بھوژیت بو دەمہ کئی دریز.
ئەف دوندرمہ دی کە قیتہ ناڤ
بازاران پشتی ۳-۵ سالیٹ دی.

چاکیتہک لەشی مروقی قەدمالیت

پتیریا مہ دەمہ کئی دریز دبوورینن ل سہر کاری و لەش و دہرونیٹ
مہ دوہستیین. چونکی ژ پتیریا مہ فەرمانبەرن و شیانیٹ مہزاختنا
پارہیہ کئی زیدہ، یان
جہیٹ مہساجی
رابووون ب
چاکیتہکی
سنگافوری
چاکیتی دایہ
زەقلەکیٹ
پشتی و ستوی
قەمالیت ل دەمی ب
ریقہ چووئی.
ئەف چاکیتہ ب

ٹاواہک

نہمازہ ہاتیہ بہرہ فکرن بو ئەو کەسیٹ ئاریشہیٹ پشتی ہہین
و گازندا ژ رەقبوون و ئیشانا پشتا خو دکەن. خودان پشتی ل بہرکرنا
فی چاکیتی ہہست ب نہرمیا لەشی و چفتی و چەلەنگی دکەت.

مفاییت ریڤاسی بو مروقی

دپاریزیت و خوینی پاقر دکهت و ههر کهسی ریڤاسا مشه بخوت دی فان مفا ژئی بینیت:

تیشانیت هه یفانه یا ژنا کیم دکهت، شیرئی دایکی زیده دکهت، یا هاریکاره بو میزنتی و کیمکرنا خوئی یا زیده، بهرکی گولچیسکی هویر دکهت، یا ب مفايه بو ژنیت دوگیان، یا هاریکاره

بو چیکرنا ته پکیت سوور، چاقا ب هیز

دئخیت، دژی بلندبوونا گفاشتنا

خوینی یه و ل ریگریا

بلندبوونا کولیستروئی

دکهت، یا باشه بو

بوهراندنا خارنی و

تیشا قولونی ودژی

قه بزبوونی یه، دژی

هه ودانایه و یا ب

مفايه بو نه خوشییت

بیهنهنگی و هینکی.

یا ژ هه میا ژئی بهرکه تیر

نه وه ده می مروقی دچپته

ریڤاسا چپای دا بخوت، نه و چوون

دناق وی خوړستی پاقر و جاندا، دی وهستی

و خوه ته دهت و تیر ئافی فه خوئی و تیر بیهنا گول و گیا دی

چپته دناق هناقیت ته دا و ژلایی هناقئی فه (دهرونی) ژئی دی

ته نا بی و ب فی چهندی کومه کا تیشا دی ژته رهفن.

ریڤاس ئیکه ژ گیاییت بهاری بیت ب ناف و دهنگ ل کوردستان و ل چپاییت بلند و به فرین چیدبیت و دریژیا وی دگه هیته نیزیکی گهزه کی و به لگیت وی گهلهک دمهزنن و نیزیکی نیف میتری په حن دبن و دهیته هه ژمارتن ئیک ژ فیقییت بهاری و گهلهکا خوش و ب تامه و ژبلی فی ژئی مفاییت

مهزن بو ساخله میا مروقی تیدا هه نه،

ژبه رکو ئه ف گیایی فیقی هه لگرا

هندهک پیکهاتیت گهلهک

فهره بو له شی مروقی و

ديسان ههر دکه فندا

رها وی وه کی ده رمان

دژی گهلهک ده ردا

هاتیه ب کارئینان و

نوژداریت کوردا مفا

ژئی وه رگریه و ئیک ژ

مفاییت ریڤاسی ژبه ر

هه بوونا فیتامین b دناقدا

دبپته نه گهری ب هیزبوونا

له شی و هزرتیژیا مروقی و خارنا وی

دبپته نه گهری ب هیز ئیخستنا دلی و پاراستنا

وی ژ راوستیانیت ژنشکه کیفه و ديسان فیتامین k دناقدا یا

مشه یه و یا هاریکاره ژبو نه پاراستنا شانیت مهژی ژ پویچبوونی

و نه گهریت تینالیانا تیشا ژبیرچوونی و مروقی ژ په نجه شیرئی

زانینه کا حیبه تی لسهر کریارا په رینی ل ناقبه را رویقیا

رویقیی تیر بهریت ئیدی

هندی نه و رویقی یی

ساخه په رینی دگه ل

چ دیهله رویقییت دی

ناکته. بهرؤفاژی یا

هاتی ژئی هه که رویقیی

نیری دیهله رویقیی ژئی

بهریت ئیدی رویقیا می

ژئی هه تا دهریت خو

ناده ته بهر چ رویقییت

دی بیت نیر.

زانینه کا حیبه تی لسهر

کریارا په رینی ل ناقبه را

رویقیا

سنور میدیا.

ههر رویقیه ک په رینی

به س دگه ل دیهله

رویقیه کی بتنی دکته.

رویقیی حه یوانه که ، یی

په رینی دگه ل دیهله

رویقیه کی بتنی دکته،

هه که دیهله رویقیا

خۆزی برایی بچویک نه بامه!!

شیرین نهحمهه مزوری

د مال شه، یی ل سهر کورسیا خوه روینشتیه و پالدایه، دهنگی لیڈانا ده رگه هی دهیٹ، شغان ده رگه هی شه دکهت و بهری خۆ دده تی، پیره ژنه که، دیمه نی وی زیده یی ب ترسه، ههر وهکو سیحربه نده کی پسیاری ژ شغانی دکهت: نه ری تو دزانی نهز کیمه؟! . شغان ب حیبه تی شه به رسقی ددهت: نه خالهت نهز ته نا نیاسم.. پیره ژن دبیزیتی: نهز ژ بهر ته یا هاتیم چونکی تو برایی بچویکی. شغان هاوار دکهت: نه .. بهلا خۆ ژ من شه که.. تو یا خهله تی.. ژ ترسیٹ پیره ژنی دکهته غار .. هند خۆ دبینیت کو یی ل بهر سینگی پیره ژنی، نیکسه ر پیره ژن دارئ سیحربه ندیی دنیته ده ر و ل شغانی ددهت و دکهته چیل، دبیزیتی: نه شه جزایی ته یه، هندی ته برایی خۆ یی بچویک یی نیشان دی. .. پیرا سیحربه ند بهرزه دبیت.. میه شان دنیته مال یی وهستیایی، بهری وی ب وی چیلی دکه فیت، دبیته هاوار هاوار وی!! : برایی من شغان وه ره خۆدی بو مه چیله کا ژ نه سمانا نییایی دا سهر ژیکه یین، نیکسه ر دچیت کی ری

شغان و میه شان برایت نیک بوون، ل گونده کی بچویک دژیان و چهند سالاب ژاری و بی دایک و باب موزن بووینه، شغان برایی موزن بوو، یی خه مسار بوو، ههر گاف دا بیژتته برایی خۆ یی بچویک [میه شان]ی: رابه بو مه کاره کی بکه، مانه تو برایی بچویکی؟! نهز وهکو بابی ته مه دهقیٹ

توهاریکاریا من بکه ی. میه شان ب دلی خۆ یی نازکفه دا ژ مال ده رکه فیت و چ کار هه با دا کهت، بهس دا برایی خۆ رازیکهت، پشتی دهاته مال دا شغان بیژیتی: میه شان وه ره .. میه شان هه ره.. یان بینه یان به.. هتد. شغانی بو خۆ ب شان کارا بره سه ری و بی دلوفانی فهران لی دکرن، برایی بچویک ههر شه ف داکه فیته سه ر نفینیت خۆ یی وهستیایی و دا چیته د خوه کا گراندا و سپیدی زوی دا رابیته شه دگهل قیریٹ شغانی و فهرانیت وی، نه شه بوو کارئ میه شان یی هه رپوژ. جاره کی برایی بچویک ژ مال ده رکه فیت و شغان دمینیته ب تنی

گوشت فروش

همواره برا نهغه نهزم سیربهندهکئی
نهز یی کریمه چیل من نهغهکوژن

رادبیت و دبیزیت: خوژی
نهز برایی بچویک نهبامه!!
هشیت وی دنیئه سهری
وی و دبیزیت: سوپاس بو
خوئی دهركهشت خهون،
بهلكی نهغه بو من هات
بیت دا نهز دلوقانیی ب
برایی خو بهم و نیدی وی
نهئیشینم. میهشان دنیئه
مال دهركههی شهدكته
و جارا نیكی یه برایی وی
همبیز دكته و دبیزیتی:

ل من نهگره نهز برایی ته یی مهزمن و
نهزئی پهشیمانم و ژ نهقرو پیقه نهز دئی
همی کارا كهه. نیدی ههردو برا بوونه
نیك دهست و دل و ب خوشی پیكفه ژیان.

دینیت، دا دانیته سهر ههفكا وی [وی]
روندكیت چیل دنیئه خار و نهزمان نینه كادی
چاوا بو برایی خو دیاركهت كو نهو برایی
وی شفانه، بهلی میشان وی چیل سهرژی
دكته و چیل دكته قیری ششان ژ خهو

تشتیكی منو

رهههزان ئیسماعیل
گهرهگوهی

****
نهوئی دهییریت ناشه
بو نانی یی باشه
ژی چیدبن لفاشه
****

نه بیمك و كهزانه
نه تریی رهزانه
هزرکه و بزانه

****
بهرسف ده بتهمامی
گارسه یان بامی
یان ژی گهنمه شامی

[كۆكۆسكۆ - كۆكۆسكۆ]

تشتیكی منو
تشتیكو تشتانه
گهلهكی جوانه
دئی بیژی ددانه

****
توخمی وی ژ توفیهه
خارنا مروقییه
نهو نه خروقییه
*****

دو رهنگه، سپی و
زهه
بی گیره و جهنجره
دندك ژی تیئدهره

فلمی ره‌ئیس باشت‌ترین خه‌لاتی فیسته‌فالا سینه‌مایا ناقده‌وله‌تی یا دوبه‌ی وهرگرت

فلمی ره‌ئیس ژ دهرئینانا رزگار حسین، پشکداری فیسته‌فالا دوازده‌ی یا سینه‌مایا ناقده‌وله‌تیا دوبه‌ی دبیت، یاکو ل ۲۰۱۵/۱۲/۹ ده‌ست ب کاریت خو کری و بریشه‌چووی و خه‌لاتی باشت‌ترین فلم پی هاته‌دان. کو هه‌ق‌رکی دگه‌ل ۹ فلمیت دیت‌ریت عه‌ره‌بی و دونیایی دک‌ر بو وهرگرتنا فی خه‌لاتی و ل دویم‌هین نه‌ف فلمه هاته هه‌لب‌ژارتن بو وهرگرتنا وی خه‌لاتی. چیروکا فلمی ل سهر دو جوینیت بچوکیایه کو وان دقیت دمه‌یدانه‌کیدا یاری بکه‌ن، جوینه‌ک به‌رده‌وام شکه‌ستنا دخوت ژ نه‌گه‌ری نه‌بوونا چ سه‌رکیشا، نانکو ره‌ئیس، پاشی ره‌ئیس‌ه‌کی بو خو ده‌ه‌لب‌ژرتن، به‌لی ره‌وشا وان خراب‌تر لی ده‌یت. ب ره‌نگه‌کی ته‌قایی فلم ژینا سهره‌هل‌دانا نه‌ره‌بی، نانکو نه‌وا دگوتنی به‌ارا نه‌ره‌بی، به‌رچاف دک‌ت کو دقه‌ریژیدا ره‌وشا وان وه‌لاتان کم‌باختر لی هاتی. فلمی ره‌ئیس ژ سیناریو و دهرئینانا رزگار حسین و ژ موتاژک‌رنا فکری به‌روژی و به‌ره‌مه‌ئینانا یوسف حسین و وینه‌ک‌رنا هاوکار، دی پشکداری دق‌سیسته‌فالا به‌رلین داژی که‌ت.

برج و بهخت

<p>کیش‌زانه ۷/۲۲ - ۶/۲۲</p> <p>له‌زی بکه بو ب دویم‌هیک ئینانا وان کارا بیت ته ل سهر شولی کری و نه‌هیله ب نیقه‌رو ب مینن.</p>	<p>جهمک ۵/۲۱ - ۶/۲۱</p> <p>ل فان هه‌یامان ره‌وشیت خرابیت ئابوری دی هینه دریکا ته‌دا، ژ به‌ر هندی دقیت مه‌زاختنیت خو کیم بکه‌ی.</p>	<p>گا ۴/۲۰ - ۵/۲۰</p> <p>ته پاشه‌روژه‌کا گه‌شا هه‌ی. خو نه ترسینه و له‌زی ل پلانیت خو بکه بو بجه‌ئینانی.</p>	<p>کافر ۳/۲۱ - ۴/۱۹</p> <p>فان هه‌یاما ته خوشتقیا خو یا پشتگوه‌قه هافیتی، خو نیزیکی وی بکه و گه‌له‌ک پیت‌هی پی بده.</p>
<p>دوبیشک ۱۷/۲۱ - ۱۷/۲۳</p> <p>ناقلی خو باش بده شولی دا نه و پرورژی ته پتر پیشبکه‌قیت و به‌ریخو ژوان هیقه و هوغه‌یان وهرگیره.</p>	<p>ترازی ۹/۲۳ - ۱۰/۲۲</p> <p>تو هیش نزانی کانی نه‌و چنده‌ژ ته دک‌ت، هه‌می هیقییت خو ل سهر وی قیانی ئافا بکه.</p>	<p>کچ ۸/۲۳ - ۹/۲۲</p> <p>گوهداریا شیره‌تیت که‌سیت نیزیکی خو بکه و له‌زی ل وان کارا بکه بیت کو ده‌مه‌که ته پشت گوه‌قه هافیتین.</p>	<p>شیر ۷/۲۳ - ۸/۲۲</p> <p>فان هه‌یاما هه‌می تشت دی ب دویف دلّی ته چین و چافه‌ریی مزگینه‌کا گه‌له‌ک خوش به.</p>
<p>نه‌هنگ ۲/۲۰ - ۲/۱۹</p> <p>ده‌می تو دچیه مال‌بابا خو، نه‌په‌نییت خو و هه‌ق‌زینی خو بو وان نه بیژه، ژ به‌رکو نه‌ف چهنده بو ته یا باش نابیت.</p>	<p>سه‌تل ۷/۲۰ - ۲/۱۸</p> <p>هنده‌ک ل به‌رته‌فه دراوستیاینه دا ده‌لیقه‌کی بینن و فیلبازیه‌کی ل ته بکه‌ن، وان که‌سان ژ خو دویریخه.</p>	<p>گیسک ۱۲/۲۲ - ۷/۱۹</p> <p>فان هه‌یاما خوشتقیا ته ب هویری سه‌حدکه‌ته سهره‌ده‌ری و رابین و روینشتنیت ته، قیجا پی ژ خو هشیاربه.</p>	<p>کشان ۱۷/۲۲ - ۱۲/۲۱</p> <p>فان هه‌یاما پتر پیت‌هی بده له‌شّی خو و ساخله‌میا خو ب پاریزه، هیژ تو نه که‌فتی به‌رده‌ستا.</p>

خالد دیرشی

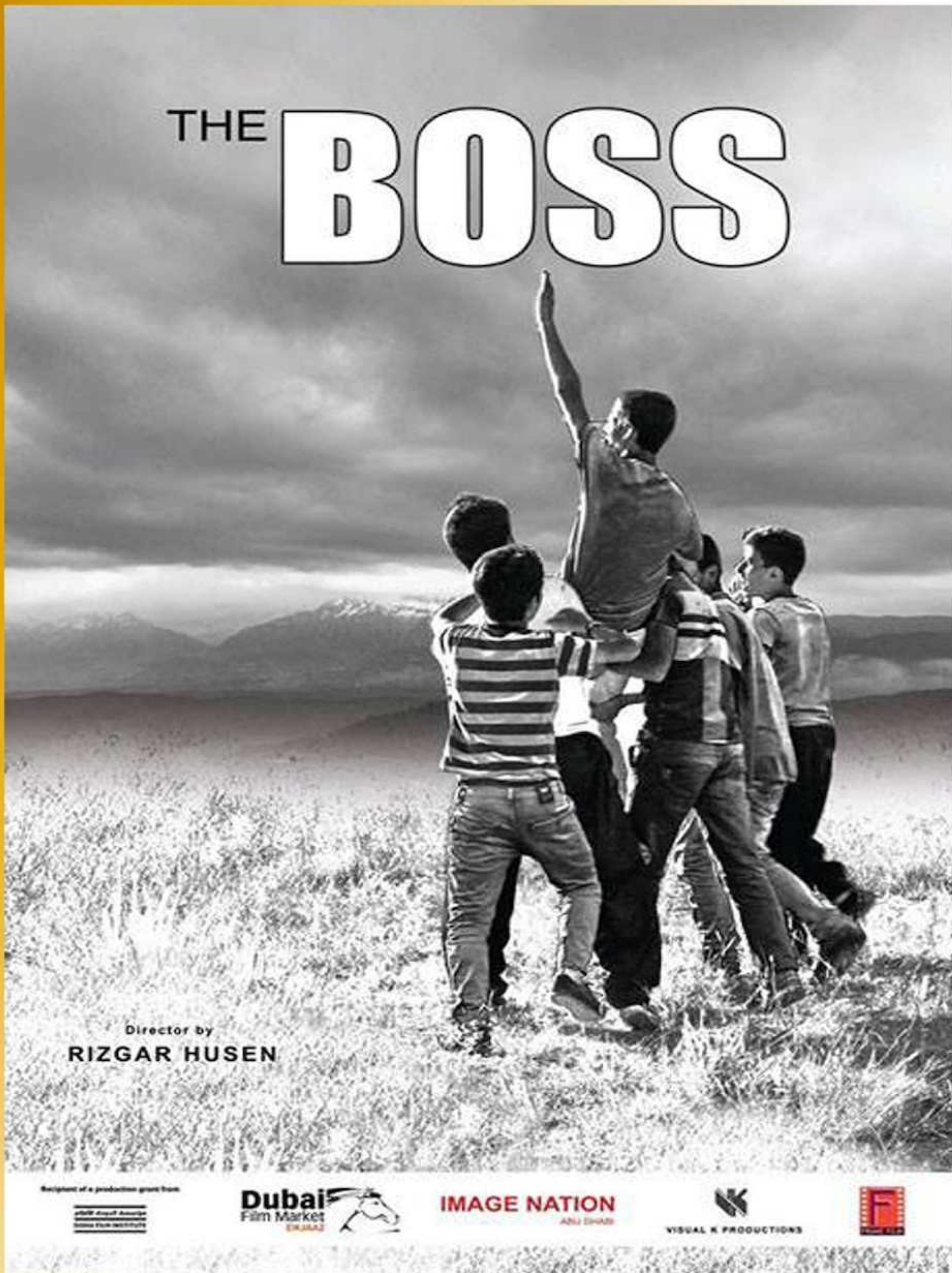
پهیکا ته ل کوچکا جانکایی ب قدرگرتنقه هاته وەرگرتن سەر وهری مهزن

بلا روح و گیانی ته شاد بیت سهرکیش و سهر وهری گهلن کوردستانی، ههر چهنده گهلهک درهنگ و هه یامهکتی دریز ب سهر وی پهیک و گازی ته، دهرباز بوون و ئەم دزانین ههتا نوکه ژی گیانی ته ههر ژفانی بهرسقا وان پهیکا بوو بیت کو قیری و نالینیت خه لکتی کوردستانی دناف هناقیت خۆدا هه باندين و بهر ب دونیا یا دهرفه هاتینه ریکن، داکو دونیا یا بیدهنگ ل هه مبهه قرکن و فه براندنیت داگیرکهریت کوردستانی ژ خهوا نه مرؤفینیا خو هشیار بین و جارهکا دی ویزدانا وان بلقیت و دهان و ههوارا گهل و وهلاتی ته بهین و ههر ل وی دهمی و ههتا نوکه، هندهکا بهز و هندهکا ژی گهلهک درهنگ بهرسقا ته دان، بهلن مه دزانی کو تو یی ل وی باوهریی روژهک دی هیت، چاوا ته باوهری ب مافیت مرؤقان ههیه و تو دژی زورداری و بیدادیی، ئەو ژی وهسا دی گههه وی باوهریی و دی ب قه درگرتنقه هینه بهراهیا پهیکا ته و بهرسقا ته دهن.

تیک ژ وان بیت گهلهک درهنگ و نیزیکی نیف چهرخ، بهرسقا ته گیرو کری، ئەو جه بوو یی هه می داگیرکهریت کوردستانی ئیلهاما خو یا زورداری و ئینکارکرن، ژ ویری وهردگرت، دیسان ههر ئەو جه بوو یی کو داگیرکهریت وهلاتی ته لیک خرغه دکرن بو دانانا نه خشه پیلانان دژی هه بوونا گهلن ته یی کو ته هه می ژیا نا خو بو مه زاختی، ژبو گه هاندنا وی ب نازادیی و سهر بخویا وهلاتی وی، ئەو جه ژی ئەو کوچک بوو یا کو پتر ژ سه د ساله ب دلهکتی رهق و رهش، ئینکارا هه بوونا گهلن ته دکر و کورد ب مرؤف نه دزانین و ب تورکیت چیا دهه ژمارتن، ته دزانی روژهک ههر دی هیت بهرسقا ته بهینه دان، ژبه رکو تو خودان باوهریه کا مهزن و پیلایی بووی و پهیره فانی ریکا ئاشتی و نازادیی بووی و مرؤفی ئاشتیخاز و مرؤفدوست ژی گهلهکتی بیهنفره هه و دزانیت دی ههر گه هیته ئارمانجا خو، چ زوی، چ ژی درهنگ.

ب دلخوشیقه ئەفرۆ و ب سهر بلندی فه پهیره وفاقیت ته ب بلندکرنا وی ئالای یی کو قازیی نه مر دایه دهستی ته یی ئەمین، کو ل وی دهمی تنن تو جهی باوهریا وی بووی، کو دی وی ئالای ب پیروزی پاریزی و روژهکتی ژ روژان دی ل سهر گوپیتکتیت چیا بیت کوردستانی بلند راکهی، ئەفرۆ سه روکتی کوردستانی، دناف رهوشه کا گهلهک ئالۆز و هه فرکییت سهر و باسکیت دونیا ییدا و دناف که لینه کا دژوارا هه فرکییت نافخویی و دهرفه دا و ل پیش چاقیت هه می دونیا یی بهرسقا ته ل بن سیههرا وی ئالای ل کوچکا جانکایا بهرسقا ته وهرگرت.

ئهفه ژی وی دگه هینیت کو قهریزا خه بات و بزاقا ته، ب ههروهیی نه چوو و بو دوست و دوژمنا خویا بوو کو ههق و راست دچوووی و ته ئەم ژی فیرکرن، کانن دی چاوا بیهنفره هیا خو پاریزین و ب چ رهنگ دی ل وان ده لیقان گهرین بیت کو بشیین پی بگه هینه ئارمانجیت خو و وهرگرتنا بهرسقا پهیکا ته ئەم فیرکرن بهرده و امیی بدهینه هاژوتنا کاروانن خو بهر ب نازادی و سهر بخویا کوردستانی و ته ئەم فیر کرن کانن چاوا نه یار و داگیرکهریت کوردستانی نه چار بوون بهرسقا پهیکا ته بدن، ههر وهسا دی نه چار بن ده فگوتی ب سهر خویی و دهولهتا کوردستانی ژی بکهن. گیانی ته شاد، سهر وهر و سهر کیشی گهلن کوردستانی، ته نا بنقه، ئەم دزانین ویزدانا ته یا ته نایه، ئەفرۆ هه می دونیا ب وان خوراگری و باوهرییت ته دناف دلی مه دا چاندین هه بیه تی بووینه، ژبه رکو مه هزر و باوهرییت ته کرینه چه په رییت بهره فانیی ژ هه می مرؤفینیی و دونیا نه چار بوویه ل هه می قورنه تان دهان و ههوارا په بیکیت ته بهین.

فلمی رہنمائی باشتیرین خهلاتی فیستہ فالہ
سینہ مایا ناقدہ ولہتی یا دوبہی وەرگرت